NEAR EAST UNIVERSITY
LIBRARY
1988 - LEFKOŞA

YAKIN DOGU ÜNİVERSİTESİ

EGİTİMBİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EGİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

(}!:GİTİMYÖNETİMİ, DENETİMİ, EKONOMİSİ VE PLANLAMASI)

ORTAÖGRETİM OKULYÖNETİCİ VE ÖGRETMENLERİNİN EGİTİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALI TUTUM VE DÜŞÜNCELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BerfuUzman

Danışman: Yard. Doç. Dr. Engin Baysen

Lefkoşa

Haziran, 2010

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından, Eğitim Yönetimi Denetimi Ekonomisi Planlaması Ariabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Cem Birol (imza) ....

Üye: Doç.Dr. Fatoş Siltnan (imza)..

Üye: Yard. Doç.Dr.Engiri Baysen (Danışman} (imza)....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

….J…./2010

YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ 1988

Doç. Dr. Cem Birol

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Lisansüstü eğitim-öğretim ve sınav yönetmeliğinin ilgili hükümlerince, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi Denetimi Ekonomisi Planlaması Anabilim Dalı için öngörülen bu araştırma, ortaöğretim kurumlarındaki okul yöneticileri ve öğretmenlerin programa ilişkin tutum ve düşüncelerini belirlemeye dönük olarak yapılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde, eğitim programlarının geliştirilmesi ve öğretmenlerin': program geliştirme.. etkinliklerindeki görev ve davranışlarına yer verilerek, problem tartışılmış, ayrıca. öğretmen. davranışları konusunda yapılan araştırmalar ve araştırmanın önemi belirtilmiştir. İkinci bölümde, metodoloji başlığı altında, araştırmanın amaçları, varsayımlar, sınırlılıkları, evren ve ömeklem, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin analizi ve bilginin işlenmesi, ilgili tanımlar ve kısaltmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde bulgular ve yorumlar dördüncü bölümde ise sonuçlar ve öneriler açıklanmıştır.

KKTC sınırları içerisinde bulunan "Lefkoşa" ilçesine bağlı ortaöğretim okullarında, 2009-2010 öğretim yılında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenleri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya alınan yöneticilere ve öğretmenlere kişisel bilgi formu ve anketuygulanarak öğretim programlarına yönelik görüşleri belirlenmiştir.

Bu araştırmanın yapılmasında tüm' bilgilerini, zamanını, fikirlerini ye yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım Yrd. Doç.. Dr. Engin Baysen' e sonsuz teşekkür ederim: Ayrıca bu araştırmanın gerçekleşmesinde emeklerini ve desteklerini her zaman yanımda hissettiren aileme sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

ORTAÖGRETİM OKUL YÖNETİCİ VE ÖÖRETMENLERİNİN EÖİTİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN KARŞILAŞTIRMALI TUTUM VE DÜŞÜNCELERİ

Uzman, Berfu

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi, Planlaması Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr, Engin Baysen

Haziran 2010, 155 Sayfa

Bu araştırmada ortaöğretim okul yönetici ve öğretmenlerinin programlara ilişkin tutum ve düşünceleri taranmıştır. Bu çalışma yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Genel tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın çalışma grubunu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) sınırları içerisinde bulunan "Lefkoşa" ilçesine bağlı ortaöğretim okullarında, 2009-2010 öğretim yılında görev yapan 24 okul yöneticisi ve 211 öğretmen oluşturmuştur. Çalışma grubuna kişisel bilgi formu ve. görüşlerinin. belirlenmesi amacıyla anket uygulanmıştır. Değişkenler gruplandirilıp, minimum, maximum, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur.. Elde edilen veriler SPSS.programında çözümlenmiştir. İki grubun görüşleri arasında fark olup·olmadığını belirlemek amacıyla .t-testi, üç ve daha fazla değişken arasında farkolup olmadığını belirlemek amacıyla varyans analizi (ANOVA) uygulanılmıştır. Farkın anlamlı çıktığı değişkenler için LSD testi uygulanılmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin programlara)lişkin tutumları arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını ortaya çıkarmak üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yöneticilerin programlara ilişkin·yaş 'değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığınıortaya çıkarmak üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Farklı branştaki öğretmenlerin dağılımını ortaya çıkarmak için LSD testi uygulanmıştır. Nitel araştırmayla zenginleştirmek istenilip 15 öğretmen ve 6 yönetici toplam 21 kişiyle mülakat yapılarak görüşler alınmıştır. Edinilen bilgilerle güvenilirliği arttırmış olup kapsamlı bir uygulamaya gidilmiştir. Bu çalışmadan elde edinilen bulgular .<ışığında yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark

tespit edilmiştir. Yöneticilerin cinsiyet, yaş, yönetim sorumluluğu ve hizmet yılı değişkenlerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Öğretmenlerin cinsiyet, yaş, kıdem Ve hizmet yılı değişkenlerine göre tutumları arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir, Öğretmenlerin· branş dağılımında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bunların dışında 15 sorudan oluşan ve çalışmanın nitel boyutunu oluşturan sorulara verilen cevaplar ışığında sınıflandırmalar yapılmıştır. Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak sonuçlar oluşturulmuş ve sonucuna bağlı kalınarak öneriler getirilmiştir.

ABSTRACT

A COMPARATIVE STUDY ON THE PERCEPTIONS AND ATTITUDES OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHER TOWARDS PROGRAMS

Uzman, Berfu

MA, Educational Administration, Audit, Economics, Planning Department Supervisor: Assistant Engin Baysen June 2010, 155 pages

This study aims to examine the perceptions of school administrators and teachers on the program. A population sample with the Northern Cyprus Turkish Republic (KKTC) within the boundaries of the "Nicosia" district due to secondary schools, 2009-2010. school year serving 24 school principals and 211 teachers was chosen. A personal information form and a guestionary to find their views about the programs was used. Minimum, maximum, mean, standard deviation, frequency and percentage tables variables of the group studied were created. The data obtained were analyzed by SPSS program. In order to find the significant differences (if there is) between the administraters and theachers attitudes were determined using t-test (in the condition of 2 groups) and ANOVA (in. the counditionof more then 2 groups) were utilised. LSD test was used to determine. the source of the variation. Mann - Whit1!ey test was used to determine if there is a significant difference between the administators and theachers' attitudes to the programs. A Kruskal-Wallis test was applied to determine the administators' attitudes concerniy their age variable. An ANOVA test was used to determine if there's a significant difference of the teachers": attitudes to the programs concerniy their teaching subjects. The study by Qualitative research was using a enriated /induring interviews with 15 teachers and six administrators. Increased reliability of Infoimation obtained and were going to implement comprehensive. As a result. of this 1".esearch and. study, it· is found out that the attitude of the teachers and the management fowards the programs are significantly different. There is no difference according to the managers' gender, age responsibilities and working period. There is also no difference found out according·to teachers' gender, age, profession and working period. However, there is a

difference in connection with the teachers" theaching subjects. In addition to this, there are seme classifications made using qualitetive analysis consistif of 15 questions are conculusions resuited from the findings and proposals from the findings of quanitative and qualitative research were made.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JURİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....i

ÖNSÖZ.....ii

ÖZET.....iii

ABSTRACK.....v

İÇİNDEKİLER.....vii

ÇİZELGE ve ŞEKİLLER LİSTESİ.....x

BÖLÜM 1 GİRİŞ

Ll.Problem Durumu.....1

1.2.Problem Cümlesi.....15

1.3.Alt Problemler.....16

1.4.Araştırmanın Amacı.....18

1.5.Araştırmanın Önemi.....18

1.6.Araştırmanın Sayıtlıları.....19

1.7.Araştırmanın Sınırlılıkları.....19

1.8.Tanımlar ve Kısaltmalar.....20

BÖLÜM 2 KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Program Geliştirmede Temel Kavramlar.....22

2.1.1. Eğitim Programının Öğeleri;.....23

2.1.1.1. Hedef.....23

2.1.1.2. İçerik.....25

2.Ll.3. Öğrenme ve Öğretme Süreci.....28

2.1.1.4. Değerlendirme.....30

2.1.4.1. Değerlendirme Türleri.....32

2:2. Program Geliştirmenin Kuramsal Temelleri.....35

2,g.l.Program Geliştirmenin Felsefi Temelleri.....35

2.4.2. Program Geliştirmenin Psikolojik Temelleri.....36

2.%.3. Program Geliştirmenin Toplumsal Temelleri.....36

2._2,4. Program Geliştirmenin Planlanması., ...37

2.4.1. Program KararVe Koordinasyon Grubu.....37

2.4.2. Program Çalışma Grubu.....37

2';4..3. Program Danışma Grubu.....38

2.2.5. Program Geliştirme Çalışma Planı.....38

1.2,.6. Program Geliştirme Sürecini Engelleyen Etmenler Ve. Çözüm Önerileri.....40-

2;6.l. Yönetici Tutum Ve Davranışlarına İlişkin Engeller.....41

2.6.2. Öğretmen Tutum Ve Davranışlanna.İlişkin Engeller.....41

2.6.3. Okul Düzeyinde Program Geliştirmede Karşılaşılan Güçlükler 42

2.2.7. Program Geliştirme Sürecinde Öğretmen Katılımının Önemi.....44

BÖLÜM 3 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Konusunda Yapılan Araştırmalar:.....50

3,L Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....50

3.2. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar.....62

3.3. KKTC'cfoYapılan Araştırmalar.....74

BÖLÜM 4 YÖNTEM

4.I.Araştırmanın Modeli. 75

4.2.Evren ve Ömek:Iem.....75

4.3.Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması.....76

,f3.l. Nicel Verilerin Elde Edildiği Ölçek.....76

4.J.2.NitelVerilerin Elde Edildiği Ölçek.....77

4.4.Verilerin·Analizi. 78

'4.4:L Nicel Verilerin Analizi.....78

4A.2. Nitel Verilerin Analizi.....79

BÖLÜM 5 BULGULAR VE YORUMLAR..•..... 86

BÖLÜM 6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....•. 123

6.1.<Nicel Verilerden Elde Edilen Sonuçlar ve Öneriler……;…..123

6.2. ~itel Verilerden Elde Edilen Sonuçlar ye Öneriler……;……..129

KA.~AKÇA· ……'.....•..... ……13·8

EKLER .•..... ...••.....•....•..... ˜……'·'……'…..˜-˜……'……..146

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa No

Çitzelge l. KullanılanDerecelendirme Ölçeği.....80

Çizelge 2. Yöneticilerin Cinsiyet Dağılımı.....80

Çizelge 3. YôneticilerinY aş Dağılımı 80

Çizelge 4. Yöneticilerin Sorumluluk Dağılımı.....81

Çizelge 5. Yöneticilerin yöneticilikteki hizmet süresi dağılımı.....81

Çizelge 6. Yöneticilerin bulunduğu okuldaki yöneticilik hizmet süreleri dağılımı.....82

Çizelge 7. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı.....82

Çizelge 8. Öğretmenlerin Yaş Dağılımı.....83

Çizelge 9. Öğretmenlerin Branş Dağılımı.....83

Çizelge 10. Öğretmenlerin hizmet süresi dağılımı.....84

Çizelge 11. Öğretmenlerin bulunduğu okuldaki hizmet süreleri dağılımı.....85

Çizzelge12. Yöneticilerin programlara ilişkin maddelere verdikleri cevapların dağılımları...87

Çizzelge13. Öğretmenlerin programlara ilişkin maddelere verdikleri cevapların dağılımları..98

Çizelge 14. Yönetici ve öğretmenlerin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığınıgösteren Mann WhitneyU testi sonucu.....110

Çizelge IS. Yöneticilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olup olmadığını gösteren Mann Whitney U testi sonucu.....111

Çizelge 16. Yöneticilerin yaş değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığınıgösteren Kruskal Wallis testi sonucu.....111

Çizelge 17. Yöneticilerin yönetim sorumluluğu değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren Mann Whitney U testi sonucu.....112

Çizelge 18. Yön.eticilerinkıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren Kruskal Wallis testi sonucu.....112

Çizelge 19. Yöneticilerin meslekteki hizmet yılı değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığım gösteren Kruskal Wallis testi sonucu 113

Çizelge 20. Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren t-testi sonucu 114

Çizelğ~<21. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmaghğım gösteren ANOV A testi sonucu 114

Çizelge 22. €>ğretmenlerin alan değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren ANOV A testi sonucu 114

Çizelge 23. Farkın kaynağım bulmak üzere yapılan LSD testi sonucu 115

Çizelge 24. Öğretmenlerin kıdem değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren AN OV A testi sonucu 116

<Çizelge 25. Öğretmenlerin hizmet süreleri değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığım gösteren ANO VA testi sonucu 116

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

1. Program Geliştirmenin Şematik Görünümü ……... 14

2. Program geliştirme ile program düzenleme arasında farkın görünümü……... 15

3. Program geliştirme sürecinde izlenecek işlem basamaklarının görünümü……. 39

4. PERT- İşlem Ağı Gorunumu ……... 40

BÖLÜM I

·GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın konusunu oluşturan problem durumu, araştırmanın amacı ve problem cümlesi ile alt problemler belirtilmiş; sayıtlıları ve sınırlılıkları açıklanmış, nada geçen terimler tanımlanarak, araştırmada kullanılan kısaltmalar açıklanmıştır.

)blem Durumu

Yirminci yüzyılda birçok 'etken, eğitimi, .amaç ve işlev yönünden değişmeye uştır.. Hızlı. sosyokültürel, ekonomik ve teknolojik değişmeler, bilim· alanındaki yeni eler: ve buluşlar, özellikle demokratik düşünceler,·insan haklarındaki gelişmeler den: beklentilerin artmasına yol açmış.ve geleneksel eğitime baskı yaparak eğitimi.birey ıa·değişmeye zorlamıştır. Geleneksel eğitimde öğrenciye bilgi yükleyerek sadece el .gelişime önem veren anlayış, yerini yeni bir anlayışa· bırakmıştır (Yeşilyaprak, 2).

Günümüzde hızla gelişen bilim ve teknoloji toplumlarda "değişim" olarak ·kendini mekte ve toplumu oluşturan bütün dinamikleri· etkilemektedir. "Gelişim-değişim" ride .toplum hayatım etkileyen. unsurların başında eğitim gelmektedir. Karşılaşılan her 11 veya olumsuz davranışın eğitime bağlanması da bu unsurun her kademesinirr ne kadar liolduğulu göstermektedir.İşte bu nedenlerdendir ki eğitime verilen önem her geçen rtııaktave eğitimde kalite sorunu karşımıza çıkmaktadır (Mahiroğlu,2004).

·tifohn Dewey; eğitimin yaşantıyı yeniden inşa yoluyla yetiştirme (veya yetişme) unu söylerken- kendisi. açıkça. belirtmemiş olmakla birlikte- belki de tanımı hedeften 1aya çalışıyordu.. Nitekim gerçekte hu boşama işini ilk yapan John Dewey olmuştur. W,. Tyler'in yıllarca önce ifade etmişbulunduğu sayıtlıya itibar edip eğitimin bir :ifme süreci. olduğuna işaret ederek bir adım daha atmış oluyoruz.. Şimdi bir yandan

ı hakkında söylediklerimizin ışığında, kasıtlı kültürleme olan eğitimi, öğrenilmiş ya da nilebilecek insan davranışlarının ilgilendirdiğini, öte yandan da kısaca değindiğimiz :li tanımlardaki üç ortak noktayı hesaba katarak son adımı atıp eğitim tanımımızı ortaya ıbiliriz. Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik şme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1994:11-12).

Eğitim; herkesin hayatında var olan insanları, öğrencileri ve daha sonrasında anne, ve diğer aile ebeveynlerinin bile bu sistem doğrultusunda ilerlediği karmaşık bir ıdur, Bu şekilde olmasının sebebi sistemin organize edilmiş olmasıdır ki bu da insan mının bazı dönemlerinde karmaşıklığa neden olur (Clare' s,2001:ix).

Çağdaş eğitimin amaçlarına ulaşmak ve eğitimin işlevini gerçekleştirmek üzere örgün rnde kulun yapısı da değişmiş ve geleneksel okullarda öğretim ve yönetim hizmetlerinin ada üçüncü bir hizmet' grubu olarak Öğrenci Kişilik Hizmetleri (Ö.K.H.) yer almıştır ilyaprak, 2006:3);

Eğitimkelimesinin.Türkçe'.de.birbirinden farklı en azından şu altı anlamıifade edecek nde kullanıldığı görülüyor: (1) disiplin,(2) sosyal hizmetler,(3) kazantı,(4) öğrenim,(5) al kürunı,(6)kasıtlı,kültürleme süreci (Ertürk,1994:9)

Organizasyonlarda. eğitim, uzun dönemli.vinsan kaynakları yönetimi 'stratejisinin maz bir parçasıdır vekritik. öneme sahiptir. Organizasyonun.rekabetçi üstünlüğünü ıyacak en. önemli giiç olan insan kaynaklarının belirlenecek vizyon, misyon, amaçlar, dönem planlar ve stratejiler doğrultusunda eğitilmesi ve geliştirilmesi .ciddi bir yönetim rışı ve' çabasını gerektirir. Eğitim yönetimine ilişkin ana faaliyetler; eğitim politikasının lenmesi, eğitimin planlanması, eğitimin organizasyonu ve eğitim. bütçesinin belirlenmesi klanaltında incelenebilir (Barutçugil, 2002, p: 66).

Eğitim, insanoğlunuri en eski ve en köklü uğraş alanlarından biridir. Eğitimi, insanlık ile başlayan; insani ideale, mükemmele ulaştırma, potansiyel aklı işlevsel akla

l. ·ıuıştunne, fiziki ve sosyal çevreye uyumlu hale getirme ve bireyin kendisi olabilme ~veni olarak tanımlamak mümkündür. Toplumların değişen şartlara uyum ~}ayabilmeleri, hayatta kalabilmeleri düşünce ve eğitim kurumlarının var olmalarını J<e irir. Eğitim insanlık tarihinde bireysel ve toplumsal açıdan varulmanın en temel ;~fa ından biriolagelmiştir (Çelik,2008:1).

Eğitim, bireyin davranışında. kendLyaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak itendi değişme ~~elana getirme. sürecidir. Bireylerin davranışlarında meydana getirilen bu değişimlerin IAoplumu.·.etkilemesi kaçınılmaz bir. olgudur. Günümüzde, çeşitli alanlarda ün yapmış ~>adamlarıyla siyasal liderlerin ve yöneticilerin eğitim yoluyla toplumların bir değişme ~İiçine sokulacağına inanmış olmalarının bir nedeni de budur (Kaya, 1984, p: 11).

Eğitim, en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. Bu ~~çterı geçen insanın kişiliği. farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim. sürecinde kazanılan bilgi, ~bri,tutunı ve değerler yoluyla gerçekleşir; Günümüzde okullar, eğitim sürecinin en önemli ı.ınınLohıştırır, eğitim yalnız okullarda yapılmaz. Günlükhayattaki eğitim - okul bitişikliği ıtimdenince " okul " u anımsatır.

oysa, okul dışında da gençleri ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak ve onların hayata ~de~}şyerinde, asker ocağında, camide ve insanların oluşturdukları çeşitli gruplar içinde· de rfalm En geniş .anlarm.ile eğitim " kültürleme " sürecinin bir parçasıdır (Fidan ve Erden, 0i,'.p: ··12).

Eğitim, kişiye, istendik davranışlar kazandırma süreci olarak tanımlanabilir sözgelişi :ıye okuma-yazmayı, toplama, çıkarma, çarpma, böle, dört işlemle problem çözmeyi, ~adaş1nı, annesini, babasını, doğayı, insanları, vatanım, ulusunu sevmeyi vb gibi ona [yfilebilir. Bunlar. istendik davranışlar oldukları için yapılan bu işe eğitim. denilebilir. Kişi 1:ü:l'.davranışlarısonradan öğrenir. Bunu karşıtı olarak yalan söyleme, hırsızlık yapma, kötü ~ .söyleme; trafik kurallarına uymadan araç kullanma, kaza yapma, araç gereci bozma,

büyüklerine saygı·gösterme, küçükleri dövme, korkutma, onlara zarar verme, doğayı kirletme, çıkmaVb davranışları da kişi yaşamda öğrenebilir.. Bunlar istendik davranışlar olmadıkları için eğitimin kapsamı içine alınamazlar. Çünkü eğitim istendik davranışlar kazandırma süreci olarak tanımlanmıştır.

Eğitim: o~lda, evde, bir devlet dairesinde, fabrikada; işyerinde, tarlada vb yer ve durumlarla yapılabilir. Eğitimin yapıldığı örgün kuruma.okul denebilir.. Eğitimi üst bir sistem olarak ele alırsak, okul onun en alt sistemidir. Bir okul sistemi, yönetici, hizmetli, öğretmen, öğrenci, veli, yetişek (müfredat programı; kişiye kazandırılacak hedef ve davranışları, içerik, eğitim.ve sınama durumlarını kapsayan lirik yapı} , araç - gereç, hizmet binaları, ölçme değerlendirme rehberlik, mali hizmetler, yasa ve yönetmeliklerden oluşabilir; Eğitim ve okul açık bir sistem..olmalıdır; çünkü açık sistemler kendilerini geliştirip yenileyebilirler. Eğer eğitim ve okul.yarı açık, ya da kapalı sistem olursa, belli bir süre sonra işlevini yitirebilir, yıldır~kyıkılıp ortadan kalkabilir (Sönmez, 2004, p: 20).

Eğitim literatürü, gerçekçi olmayan beklentiler ile.·karakterize edilen talebelikten öğretmenliğe geçişteki ani ve bazen dramatik deneyimlerin· önemi üzerinde durmaktadır (Flot~5; 2006:2021).

'{/Eğitim yönetimi kamu yönetiminin özel bir alanıdır. Okul yönetimi de eğitim yönetiminin daha sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Ülkemizde .eğitim etkinliklerinde-bulunan okul/V~ diğer kurumların büyük.bir kısmı devlet yönetimine bağlıdır. Özel. sektör tarafından kurulful ve işletilen okul ve kurumlarda bile eğitim devletin gözetim ve denetimi altında yürüdlür. Bu nedenle eğitim yönetiminin saptanan genel ve özel amaçlarına gerçekleştirmek, devlJtin eğitim.politikasını uygulamaklayükümlüdür (Bursalıoğlu, 1982,s:6).

Eğitim. yönetiminin özellikleri, eğitimin amaç ve işlevlerinden kaynaklanmaktadır. Bun~ göre,.eğitim yönetimini diğer sistemlerden ayıran özellikler kısaca şöyle belirtilebilir.'

a) Eğitim sistemi amaçlarına uygun olarak insan davranışlarım değiştirmek ister.

b) Yönetim, düşünen insanın düşündüklerini ortaya koymasını sağlar.
c) Eğitim·sistemi ve okullar toplumda birçok kişi tarafından formal veya informal olarak denetlenir.
d) Eğitim sistemindeki yöneticilerin büyük bir kısmının asıl mesleği öğretmenliktir. Bu durum teknik yetkiyi kullanmayı zorlaştırır.
e) Eğitim.yönetimiokul öncesi kurumlardan yüksek öğretime kadar çeşitli kadem ve alanlarda şehirlerden en küçük yerleşim birimlerine kadar her yerde bulunur.
f) Eğitim sisteminin ve yetiştirdiği insanların başarılarını objektif olarak değerlendirmekgüçtür (Gürsel,2003).

Eğitinı yönetimi,··kamu yönetiminin özel bir alanı olarak.düşünülebilir. Gerçekte, ğitim faaliyetleri, ·özel.sektöre bırakıldığı durumlarda bile.devletin gözetim ve denetimi ile mır:;dırıldığı için bir kamu görevidir..Eğitim örgütleri; temsili siyasal organlar tarafından ıptanmıŞ olan eğitim politikaları '?erçevesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinde bulunurlar. ğitim yönetimi ve onun bir alt alanı olan okul yönetimi, devletin eğitim politikalarım ve etkili organlann bu politikalar doğrultusunda saptadığı genel ve özel· eğitim amaçlarını erçel(leştirmekle yükümlüdür. Böyle, yönetim içi önceki sayfalarda verilen tanımlar, ğitinöler yönetimi içinde geçerliğinin korumaktadır.

Gerçekten de; eğitim yönetimi ve onun daha sınırlı bir alanda uygulanması olan okul 1~tıininin temelamacı, ilgili·olduğueğitim örgütünü eğitimpolitikalarıve.örgütün amaçları ~;""'lıda \,ışattnak, etkili biçimde işler cturıınıdatutmaktır. Ba&a bir deyişle, eğitim İ!0tin1i,i eğitim alanına ilişkin poHtika, kara ve amaçların gerçekleştirilmesiyle ilgHenir. lp:ıu yaparken; eğitim yöneticileri de insan ve madde kaynaklarım eşgüdümlemek, karar ~ek,. grup çabalarını yönlendirınek için genel yönetim kuram, ilke, teknik ve j~temleri.nden?ararlanır. Bu yüzden eğitim yönetimini, genel y9netimin eğitim alanında ~a.tımaS olarak tanımlayanlar da vardır. Bu da eğitim yönetimi ile öteki yönetimler ~ında pek çok benzerlik olduğunu göstermektedir. Gerçekte, özel ve kamusal her tür

rgütte yönetimin karşı karşıya olduğu bazı önemi görevler vardır. Her tür örgütte yönetimin apmak zorunda olduğu bu ortak görevler şöyle özetlenebilir:

1. Örgüt amaçları 'gerçekleştirmek
2. Bu amaçlan gerçekleştirmede öteki insanları insiyatifve yaratıcılıklarını ortaya çıkararak kullanmak.
3. Öteki insanları (personeli) mutlu etmek, morallerini yükseltmek
4. Örgütü, gelişme için bir değişme (yenileşme) ortamına sokmak
5. Lider ya da liderler seçmek ve yetiştirmek için yöntem geliştirmek
6. Grubun her üyesi tarafından oynanacak rolleri belirlemek için yöntem geliştirmek.

Öğretim liderliği, okulun amacına ulaşabilmesi.Için okul çalışanları ve çevresinin kilenmesi ve yönleridirilmesi sürecidir. Bu da büyük ölçüde okulun değişen koşullara erin.deve zamanında uyarlanması He başarılabilir. Konuya bu açıdan bakıldığında, okul öne:ticilerinin.değişimleri yaşama geçirebilmeleri için ilk yapacakları şey, ilgili herkesi eğiş:ııler konusunda ikna ederek etkilemektir. Bunu. sağladık.tan sonra yapılacak diğer alışma.la(ise, öğretmen, veli, öğrenci, diğer Hgililerin katılımıyla değişimlerin okulda arata9.a.ğı etkileri. analiz etme ve bu analizler doğrultusunda okul süreçlerini ve kültürünü enideni düzenlemedir. Okul yöneticilerinin bu. çalışmaları yaparken öğretim liderliği aklaşınmm gerektirdiği üç temel noktaya odaklanmaları işlerini önemli ölçüde olaş{la.şt1racaktır..Bunlardan ilki değişimle ilgili olarak okulun misyonunu gözden geçirme ve eğişıı.ue uyarlama, .diğeri okulun eğitim ve öğretim sürecini gözden geçirme ve değişime yarlama, üçüncüsü de okulun kültürünü değişim doğrultusunda gözden geçirerek değişime yalamı:ı.. ve değişim sürecini gerçekleştirmede okul kültüründen yararlanmadır (İlker, 2005);

Öğretim. liderliğini diğer·liderlik türlerinden ayıran en önemli özellik, hiç kuşkusuz, ğrenme ve öğretme süreçleri üzerinde yoğunlaşmış olmasıdır. Başka bir deyişle, diğer derlik alanlarına göre öğrenciler, öğretmenler, öğretim programı ve öğrenme-öğretme

çleri ile doğrudan ilişkili olan bir liderliktir. Eski Iiderlikkuramlannda okul yöneticisinin takırn yönetselrolleri ön plana çıkarken, öğretim.liderliğinde "öğretimi geliştirme'tağırlık zanmış; bu yaklaşım klasik rol ve .Iiderlik anlayışını köklü. bir şekilde değiştirmiştir. Öğretim liderliğinin temel hareket noktası, öğretimin geliştirilmesidir... Öğretim. liderliği, bir lamela.. okul yöneticisinin, okulun varlık. nedeninin ... "öğrencinin başarılı bir şekilde etişmesini sağlamak" olduğu gerçeğini hatırlamasıdır (Torun, Zül 0).

Eğitimde P~ogram Geliştirmenin Önemi

foplumun sosyal, kültürel, politik ve· ekonomik yönden kalkınmasında·ve bireylerin endil~rini gerçekleştirmelerinde önemli bir role sahip olan eğitim sisteminin üç temel öğesi ardır: Bunlar; öğrenci, öğretmen ve programdır (Gözütok,2003).

·.·'öğrencive öğretmen arasında bit köprügörevi gören programındeğişen teknoloji ve öğren Cf ihtiyaçlarına uyum sağlaması için sürekli bir gelişim içinde olnıası gerekmektedir; Bu ere~~itim.den doğan "program geliştirme", toplumdaki. dinamizmin eğitime ve eğitimi üşt 1fari unsurlara yansımasını sağlamakta.ve eğitimi dinamik hale getirmektedir.

('Eğitim programlarının hazırlanması ve geliştirilmesi bir defa yapılan ve daha. sonra ona eren. bir. faaliyet değildir. Böyle olduğu zaman herhangi bir gelişmeden bahsetmek analsızdır. Bu nedenle, eğitimde program geliştirme faaliyetleriniri'sürekliliği büyük önem şır (Kısakürek, 1983, 219).

Program geliştirmeye duyulan ihtiyaç, Oliver (1965)'e göre; öğrenci, okul şartları, eni]:>ilgi Ve teknolojik gelişmeler, toplumsal ihtiyaç ve değişmeler olmak üzere dört değişik ıdan incelenebilir.

Öğrenci: Eğitim sisteminin girdisi olan öğrencilerin önceden belirlenmiş davranışlarına en verimli şekilde ulaşmaları gerekmektedir. Bu .davranışlara. ulaşmayı engelleyici faktörler araştırılıp, tespit edilerek, sonuçta mevcut programın. geliştirilmesi, gerekmektedir. Bunun yanı,11da öğrencilerin okul içi, problemleri, onların başarısızlık oranları, bir üst sınıf veya kurumda başarı dereceleri ile mezunların işe veya bir üst kuruma girme imkanları araştırılarak ortay~ çıkan olumsuzluklar sonucunda mevcut programda gerekli düzenleme ve geliştirme faali)'etleri yapılmalıdır.

Okul Şartları: Programda amaçlanan davranışları öğrencilere eri verimli biçimde kazanqiimayı amaçlayan kurumlar oları okulların mevcut şartları bu amacı .gerçekleştirmede öne:nılidir. Okulda uygulanan programlar okuldaki mevcut araç-gereçler, fiziki mekan, bütçe, öğretınen ve öğrenci sayıları; öğretmen nitelikleri vb. Şartlara·uygun olmalıdır. Bu amaçla mer'],tezi örgütten gelen-programların" okul şartlanna.uygun olması amacıyla geliştirilmesi gerekmektedir.

Toıdumsal·İhtiyaç Ve. **Değişmeler:** Toplumun ihtiyaç duyduğu niteliklere uygun/bireyler yetiştirmeyi. amaçlayan eğitim sistemi, toplumsal: ihtiyaçlara karşı duyarlı olmalıdır. Günümüzde bilim.ve teknolojide hızlıdeğişme ve gelişmeler toplumun yapı ve ihtiyaçlarında değişikliklere yol .açmaktadır.. Okullarda uygulanacak programların toplumsal ihtiyaç· ve değişmelere uydurulması için program geliştirmeyeihtiyaç vardır.

<,Eğitimde program geliştirme ile .ilgili Iiteratür incelendiğinde eğitim bilimi ile ilgilegen uzmanların program·geliştirmenin.önemi üzerinde hassasiyetle·durduğu ve eğitimin bu tinarniğinin göz ardı edilmesinin sakıncalarına.dikkat çektikleri belirlenmiştir. Bu konuda bazı.uzmarılann görüşleri şöyledir:

(Eğitimdeıçağdaş s -prcgramigeliştirme anlayışı; .programlann değişen bilim ve tekn.o.fojiler karşısında değişmeye daima açık sürekli yenileşme çabası içinde olan, araştırma ve geliştirme·.çalışmalarına yer vereri bir anlayıştır. Bu-anlayışa göre eğitimde nitelik anlayışına giren her eğitim kurumunun, programlarım çağdaş .hale getirmek için yeniden

düzenleme çalışmalarına girmesi öncelikle, bilişsel, duyuşsal ve motor davranışlar olarak hedetlerini belirlemesi, bu hedefleri davranışa dönüştürerek, sistemin bir ürün olarak, öğreneilerin kazanması gereken davranışlar ortaya konmalıdır. Böylece, geleneksel "öğretmen merkezli" program anlayışından "öğrenci merkezli" program anlayışına geçiş sağlanmalıdır (Birinci, 2001).

Eski moda toplumun sona ermesi, aile birliğinin etkisinin azalması, yüz yüze ilişkilerin tesirinin indirgenmiş olması, büyük sosyal organizasyonların yükselişi, iş ve meleki kararsızlığın yükselmesi bilimsel ve teknolojik devrimin en önemli sonuçlarından bazılandır; Hu değişimlerin program geliştirmeye yansımaları şöyledir (Smith ve diğerleri, 1957).

Program geliştirmenin mekan, zaman, içerik vb. yönlerden planlı ve güdümlü olarak sürdürüldüğü okul ortamında, kuşkusuz, bu sürecin en önemli figürü öğretmendir. Öğretim programlarının geliştirilmesine ilişkin modellere kaynaklık eden ve öğrenme teorileri ile öğretim teorileri arasında köprü görevi yapan iki geleneksel ekolün konumuzu ilgilendiren yönleri ve günümüzde öğretim programlarının geliştirilmesine yön veren öğretim kuramcıları büyük önem taşır (Varış, 23~26).

Bir eğitim kurumu, çocuklar, gençler ya da yetişkinler için, bütün ilgililerin katıldığı bir uygulama araştırmaya başlarken, kuşkusuz bu konuda kurumun yetkilisi, okul müdürün bunu gerekli görmesi önem taşır. Ke zaokulda; eğitimde program geliştirme mekanizmasının etkili gücünü oluşturan mekanizmayı çalıştıran öğretmenlerin de, geliştirmeye inançlı ve istekli olmaları gerekir (Varış, 34).

Program geliştirme araştırmaları ekip halinde sürekli değerlendirilerek, daima, daha iyi eğitim koşullarına götürmeye yönelir. Bu itibarla "programların geliştirilmesinde biz de ne yapacağımızı bilelim, değişikliklerden bunaldik" zihniyeti program geliştirme ile ilgili olmayıp, daha çok, basılı programlarda ve yönetmeliklerde yapılan özündeki değişikliklerle ilgilidir (Varış, 35).

Öğretim, insan davranışlarım istendik yönde değiştirmek için düzenlenen bir sistemdir, Öğretim sisteminin en önemli unsurları öğrenciler, öğreticiler, öğretim materyalleri ve öğretme-öğrenme ortamıdır. 'Bu unsurlar, öğretim amaçları gerçekleştirmek. içim organize edilirler(Yalın,2004:6,. 7).

Öğretme-öğrenme sürecini bir sistem olarak ele almak, süreçteki bütün unsurların önemini kavramayı ve bunların .istenen amaçlara ulaşmak için. birlikte, etkili ve uyumlu çalışacak biçimde düzenlenmesini gerektirir. Çünkü, öğretme-öğrenme sürecinin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve.düzeltilmesibirbirini etkileyen bir süreçtir (Yalın, 2004:6-7).

Günümüzde eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturan okul, çok boyutlu bir kavram olup çeşitli.nitelikler gösterir. Okullar, ülkenin gelişimi, ilerlemesi, kalkınması ile doğrıd.an ilişkilidir. Toplumun eğitim kavramı ve hizmetiyle özdeşleştirdiği kurum okul olduğundan, toplumun eğitim hizmetinden yakınmasıyla okuldan yakınması eşdeğerdir (Çelik,2008:2).

Program geliştirme, operasyonel bir deyim olarak, süreçlerle ilgili. olan bütün ilgililerin, malzeme, ·araç ve gereçlerin: geliştirilmesi -ile gerçekleştirilir. Programların uygulanması, başta öğretmen faktörü olmak üzere tüın koşulların geliştirilmesi ile başarı kazanır. Buna göre daha ayrıntılı bir dökümle programların geliştirilmesi: -uzman, -öğretmen, -öğrenci, - veli, - ders kitapları, " araç gereçler, -çevre koşulları gibi etkenlerin gelişmesine bağlıdır; Program geliştirmeye bilimsel yaklaşım, genel olarak; grupla çalışma tekniklerinde ile becerL kazanılmasını gerektirir. İlgililer ancak grupla çalışarak geliştirmedeki rollerini yeniden yorumlarlar ve sürece, statülerine uygun oranda katkıda bulunurlar.

Program geliştirmenin en etkin uygulama alanlarından biri de hizmet içi eğitim programlarıdır. Bu programlar, ister öğretim yılı içinde, isterse yaz aylarında uygulansın,

rekli bir gelişmeyi sağlayacak. biçimde devamlılık göstermeli, bu programlar akademik şullar içinde uygulanmalı, diploma ya da dereceye götürecek şekilde değerlendirilmelidir.

Program geliştirmede başarılı olmak üzere aşağıda değinilen, süreci etkileyici ktörlerLbertaraf etmek gerekir:

- Geleneksel muhteva ve metodlara bağlılık,
- Hizmet içiyetişme ihtiyacına inanmayış,
- Aşırıbireysellik;
- Kayıtsızlık,
- Beceri noksanlığı,
- Yaratıcı görüşlerin ihmali,
- Deneysel yaklaşımdan kaçınmak,
- Araştırma süreçlerinde yetişmemiş olmak.

Bir öğretmeninprogram geliştirmede etkin olabilmesi için:

a) Öğrencileri, onların ihtiyaçlarım, motivasyonlarını, gelişimlerini, problemlerini incelemesi,
b) Çevredeki, memleketteki ve dünyadaki sosyal koşulları bilmesi,
c) Örgün eğitim yoluyla yetiştirilecek insan tipi hakkında kristalize kavramlara sahip olınası,
d) Amaçların ışığında okul programım değerlendirebilmesi,
e) Amaçlara hizmet edecek materyalleri araştırması gerekecektir.

Milli Eğitim Bakanlığınca, program geliştirme faaliyetlerinin devamlı ve kapsamlı bir şekilde yürütülmesi için aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekir:

- Öğretmenlere iyi çalışma koşulları sağlanmalıdır.
- Öğretmenler arasında liderlik yeteneği olanların ve yaratıcı olanların ortaya çıkrnasına yardım eden koşullar ve süreçler uygulanmalıdır.
- Öğretmenler çalışmalarında yeni yöntem ve süreçler için teşvik edilmelidir.

- Ayın okulda çeşitli öğretmenlerin ve farklı okulların çalışmaları koordine. edilmelidir;

Program geliştirmede .başarı kazanmak· için okulda şu· personelin ve imkanların gerekir:

a) Kalifiye öğretmenler,

b) Rehberlik hizmetleri, göze ve kulağa hitabeden araçlar, yetişkin eğitimi.ve gençlik uğraşlarından anlayan bir öğretmen,

c) Her öğretmenin liderlik uygulaması yapabilmesi için okul.başkanlığı görüşü

Programın geliştirmede başarı, uzmanlık, yönetim ve teftiş personelinin koordine· edilmesine bağlıdır. Program geliştirme uzmanı öğretmen grıuplanna yardımcı olmalıdır. Program geliştirme bir araştırma sürecidir. Bu araştırma sürecini daha iyi anlayabilmek için, bu konuda iki tür araştırmaya .değinmekgerekir. Bunlardan biri bilgi üreten veya yenileyen araştırmalar, diğeriise uygulamaya yönelen uygulamalı araştırmalardır (Varış,1978:25-28-30-231);

Program geliştirmede rehber ilkeler:

i) Program geliştirmede· eğitimin ve· eğitim kurumlarının sosyal fonksiyonu göz önünde bulundurulur;

ii) Program geliştirmede bireysel verilerden faydalanılır.

iii) Program geliştirmede de amaçlar, belli kriterlere göre saptanır. Amaçların hiyerarşik düzeninde bağıntı kurularak davranış değişikliği gerçekleştirilir.

iv) Program geliştirmede muhtevanın yapısı ve seçimi üzerinde objektif incelemelere dayanan tercihler yapılmalıdır.

v) Program geliştirmede öğretim süreçleri değerlendirilir, araç-gereç unsurları geliştirilir ve sağlanır.

vi) Program geliştirme bir araştırma sürecidir (Varış,1978:263-269).

Tasarlanan eğitim amaçlarının gerçekleşebilmesiyle, eğitim faaliyetlerinin bir program çerçevesinde yapılması arasında bir pozitif ilişki vardır. Eğitim faaliyetleri sonunda amaçlanan sonuçların gerçekleşmesi tutarlı ve ayrıntılı bir planlamanın yapılmasını gerektirir. Eğitim programlarının geliştirilmesinde sistem yaklaşımının mahiyetini kavrayabilmek için, program geliştirmenin kuramsal temellerinin anlaşılması gerekir. Program geliştirme bu alandaki eğitim bilimcilerce çeşitli yönleriyle incelenmiştir (Sezgin,1994:3-4).

Eğitim programı kavramının kullanılmasının, M.Ö. birinci yüzyıla kadar uzandığı belirtilmektedir. Julius Ceaser ve askerleri, Roma' da yarış arabalarının, üzerinde yarıştığı oval biçimindeki koşu pistini Latince curriculum (İngilizce track.: koşu yolu) olarak kullanmışlar ve bu kavram, koşu pisti olarak bilinen somut bir kavramdan, bugün ders programı anlamında kullanılan soyut bir kavrama doğru geçişi sağlamıştır. Bu süreçte eğitim programı (curriculum) "izlenen yol" anlamında eğitimde de kullanılmaya başlanmıştır (Demirel,2008:1).

Kararları objektif araştırmalara dayandırmak suretiyle, gelişime kaydetmenin şematik görünümü şöyle olabilir: (Varış,1978:270). (şekil 1)

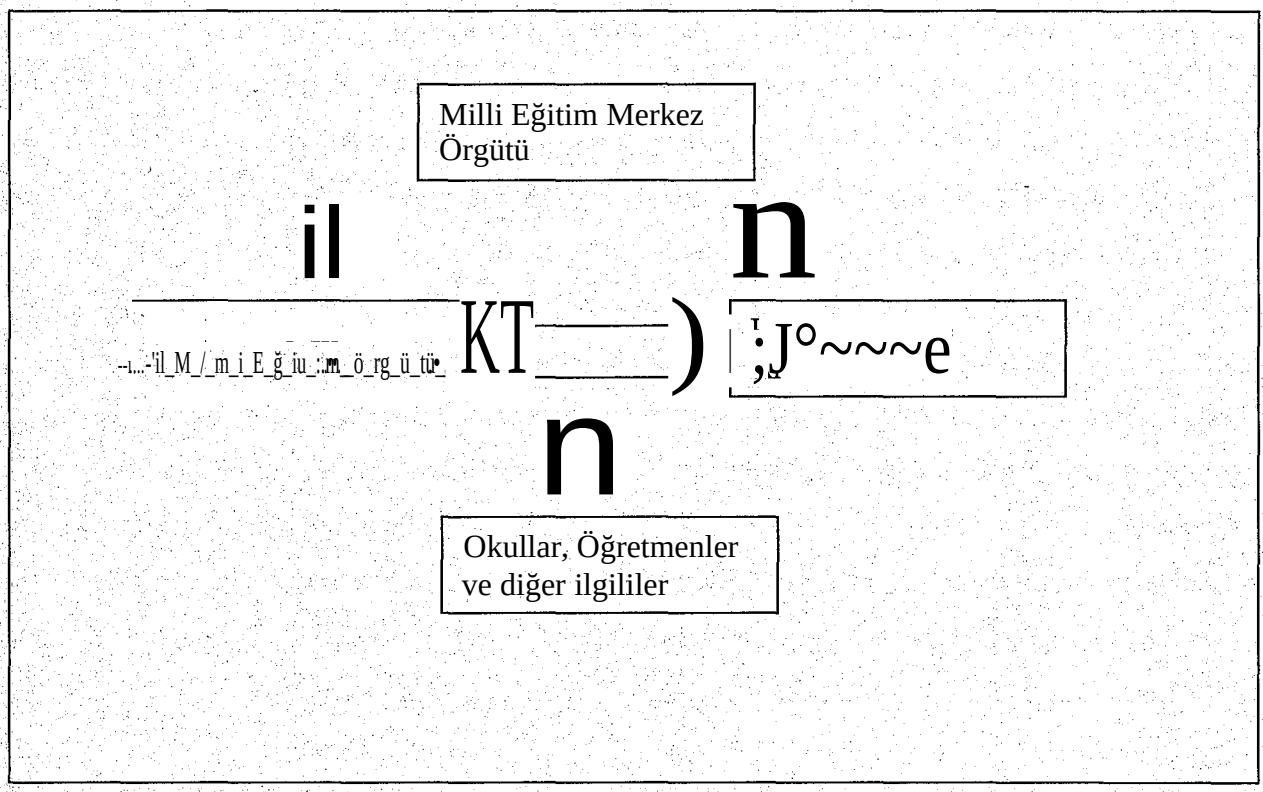

Program geliştirme, gerek okul. içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitimin ve okulun Jlttıaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faliy~tierin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelmiş koordine alışmalarının tümüdür

Program geliştirme, öğretim bilgisinin tüm ayrıntılarını kapsar. Epistemoloji (bilgi teorisi), öğrenme teorilerini, metodolojiyi, öğretmenin faaliyetlerini, bu faaliyetlerin fikir değerlendirilmesini, varılan sonuçlara göre daha uygun faaliyetlere yönelineyi ine alır.

Program geliştirmede program düzenleme arasında fark vardır, Bu fark şöyle bir bağlantı ile gösterilir (şekil 2) :

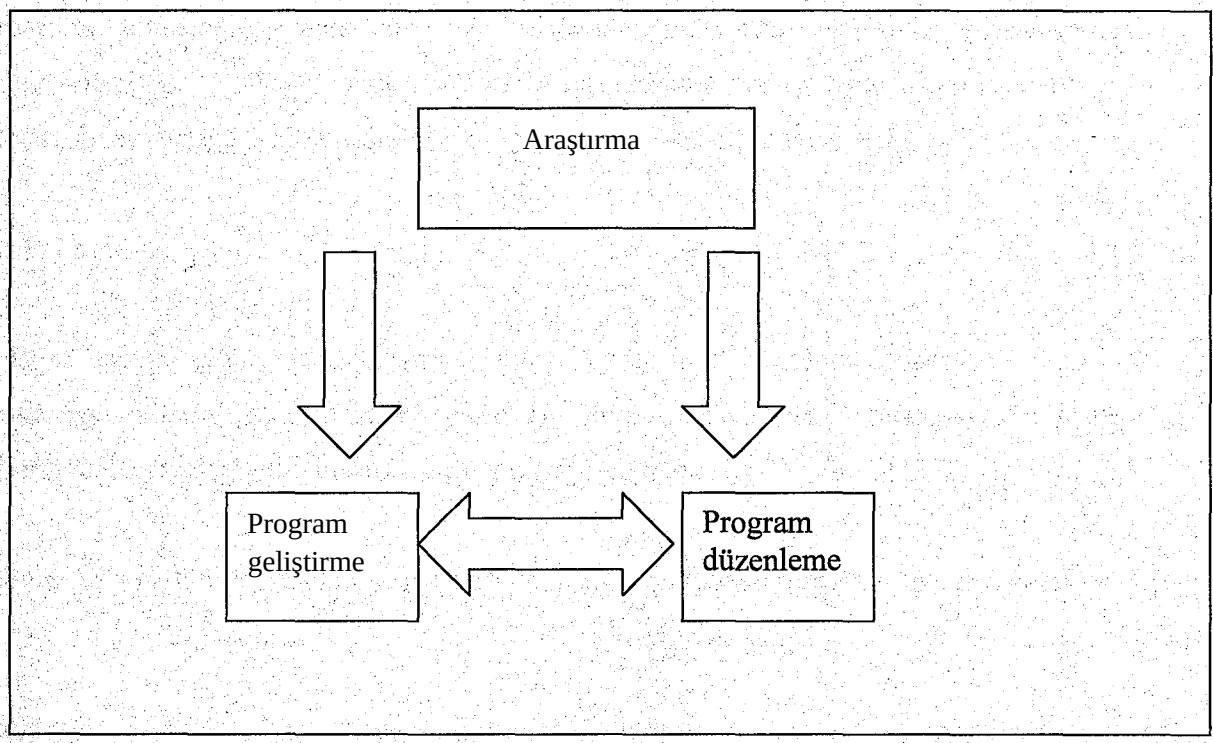

Program geHştirilirken, bir taraftan elde var olan eğitim programı uygulanmakta, diğer aftan uygulamada ortaya çıkan- sorunların. çözümünde, mevcut araştırmalardan arlıı:ılnıakta ya da aksiyon araştırmaları yapılmaktadır.

Program gereklidir, önemlidir ve geliştirilmelidir.T'rogram ve program geliştirmeye ir yönetici ve öğretmenlerin tutumları programların ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve gulanmasi konusunda önemli role sahiptirler. Bu amaçla ortaöğretim okul yönetici ve retmenleriiiin programa ilişkin tutumları araştırılmıştır.

2. Problem Cümlesi

Bt1araştırmanın problem cümlesi, "Ortaöğretim Okul Yönetici Ve Öğretmenlerinin itim Programlarına İlişkinKarşilaştırmalı Tutum veDüşünceleri Nedir?" olarak seçilmiştir.

K.K.T.C. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı lise ve özel okullarda(orta ve. lise. eğitimi aynı idari yönetim altındaoları okullar) eğitim ve öğretim veren okul yöneticilerinin .ve öğretmenlerin eğitim programlarına dair karşılaştırmalı tutum ve düşüneelerininne.olduğugurıbelirlenmesi, bu çalışmada problem olarak belirlenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Bu araştırmada, "Ortaöğretim Okul Yönetici ve Öğretmenlerinin Eğitim Programlarına İlişkin Karşılaştırmalı Tutum ve Düşünceleri Nedir?" problem cümlesine cevap bulmak üzere aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Ortaöğretimyönetici ve öğretmenlerin ders programlarına ilişkin tutumları ne düzeydedir?

2. Ortaöğretimyönetici .ve öğretmenlerin eğitim programlarına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Ortaöğretim yöneticilerinin eğitim programlarına ilişkin tutumları;

a) Cinsiyetlerine,
b) Yaşlarına,
c) Branşlarına,
d) Meslekteki kıdemlerine,
e) Okuldaki hizmet sürelerine, göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Ortaöğretim öğretmenlerinin eğitim programlarına ilişkin tutumları;

a) Cinsiyetlerine,
b) Yaşlarına,
c) Branşlarına,

d) Meslekteki kıdemlerine,

e) Okuldakihizmet sürelerine, göre anlamlıbir farklılık göstermekte midir?

5. (2)l'tıöğretim yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin düşünceleri nedir?

J3u sorunun cevabım bulmak amacıyla aşağıda verilen sorular hazırlanmıştır .

a) Erogranı. nasıl olmalıdır?
b) Program hazırlanırken öğretmenlerin fikirleri alınıyor mu?
c) Programlar okul. sisteminde güçlü bir okul-aile işbirliğini sağlıyor mu?
d) yeni programlar bir önceki programın içeriğini/tümünü etkiliyor mu?
e) Programlar sık sık değiştirilmeli midir?
f) Programlann sık sık değiştirilmesi öğretmeni/öğrenciyi nasıl etkiliyor?
g) Programlar eğitim sistemindeki·gelişimi sağlar mı?
h) Program geliştirme·etkinliği merkezden yerel okula, okuldan merkeze doğru iletişim gerektirir.mi?
i) Program eğitim düzeyi olarak basitten karmaşığa doğru bir süreç izler mi?
j) i>r9granı.lardaproblem çözme yöntemiesas alınıyor mu?
k) Program·geliştirme bir araştırma sonucunda mı 'yapılmalıdır?
l) Son<yıllarda program değişiminde öğrenci başarısını etkileyecek uygulamalara gidiliyor mu?
m) Qkul yöneticisi, eğitimve.öğretim, programları etkinliklerini önem sırasına .dizme, <planlama ye uygulamaya koynıa şansı size tanıyor mu?
n) :Programgeliştirme .süreclne katkıda bulunduğunuzu düşünüyor musunuz?
o) Yeni programlara uygun ders· kitaplarım, yardımcı kaynakları, materyalleri nasıl seçiyorsunuz?

4. Araştırmanın Amacı

Buaraştırmanın amacı, K.K.T.C' de· bulunanortaöğretim okullarında görevli yönetici öğretmenlerin -eğitim programlarına. ilişkin tutumlarının. düzeylerini farklı değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve programlara ilişkin düşünceleri belirlemektir.

Program geliştirme, programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde kaptanması ve. gerçekleşmesi için faydalanılan esasları, prensipleri(teori) ve yararlı.Yetleri(uygulama) operasyonel anlamda ele alan bir çalışmadır.

Program. geliştirme, okul. ve okul· çevresindeki yaşamın ve öğrenme koşullarının gelişmesine amaç .edinir, Bunun için; toplum koşulları, problemler ve bireyin gelişim ihtiyaçlarıgö~önünde bulundurulur (Varış,1978: 19).

5. Araştırmanın Önemi

Bir kuşağın, eğitim-yolu ile·içinde yaşadığı topluma belli bir alanda yararlı Olması, genelolarak yirmi beş yılı almaktadır. Bu nedenle eğitimciler yirmi beş yılı eğitimde bir yaş birimi olarak kabul etmektedirler. Bu birim içinde dünyada ve .memleketlerimizde·çeşitli alanlarda.hızhbir değişimyer almaktadır. Sonyirmi beş.yıl içinde merrıleketimizde.ısosyal, kültürel,\politik ve ekonomik 'alanlarda yer alan değişikliklerle eğitim programlarında kaydedilen gelişmeler oranlandığı takdirde sonucun olumlu olduğu söylenemez (Varış,1978:23). Bu nedenle okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları önemlidir.

1.6. Araştırmanın Sayıtlıları

1. Milli Eğitim· Bakanlığına bağlı resmi ortaöğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin .ve öğretmenlerin, .programlara ilişkin tutumları, ankete verecekleri cevaplarla ölçüldüğü varsayılmıştır.
2. MillLEğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaöğretim okullarında görev yapan okul >yöneticilerininve öğretmenlerin; anket sorularına doğru ve tarafsız bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.
3. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaöğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin, programlara ilişkin görüşlerini almak üzere yapılan mülakatlara yönetici. ve öğretmenlerin samimi ve içtenlikle .cevapladıkları varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıklar:ı

1. Bµ araştırma bir· yüksek .lisans bitirme tezi olup, 2009- 2010 eğitim-öğretim yılıyla sınırlıdır.
2. Araştırma K.K.T.C. Milli Eğitimve Kültür Bakanlığı G.O.Ö.D' ne bağlı Lefkoşa'da faaliyet gösteren, Jdüz lise, 1 kolej ve 2 özel kolej ile sınırlıdır.
3. Anket, Bülent Ecevit Anadolu Lisesi(düz), Lefkoşa Türk Lisesi(düz), Fen Lisesi(düz), TürkMaarifKoleji(kolej),Yakın Doğu Koleji(özel kolejjve.Levent Koleji(özel kolej) Okul yöneticileri ve öğretmenleriyle sınırlıdır.
4. Anket sorularının uygulanışı, toplam 24 okul yöneticisi ve 211 öğretmenle sınırlandırılmıştır.
5. Mülakat sorularının uygulanışı, YakınDoğu Koleji'nde çalışan toplam· 15 öğretmen ve 6 yöneficiyle sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar ve Kısaltmalar

Ders Programı: Öğretim programı· içinde yer alan dersle ilgili olan. eğitim faaliyetlerinin sisteinatik bir şekilde düzenlenmesidir (Varış,1978:333).

Eğitin1 Programı: Bir okul ya da eğitim kurumunda yer alan bütün eğitim faaliyetlerini, kurum içi ve kurum dışı tüm eğitim etkinliklerini içine alır.

Öğretim Programı: Eğitim programı içinde yer alan ve öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri kapsar.

Öğretmen:. ilköğretim okullarında sınıf öğretmeni veya branş öğretmeni olarak görev yapan eğitimcilerdir (Akyüz, 2005:66).

Program: Her hangi bir sektörde saptanan politikayı uygulamaya dönüştürecek esasları içeren rehberdir.

ProgranLGeliştirme: Okulun, okul içinde ve dışında öğrenmeyi gerçekleştirmek üzere sarf ettiğt -gayretlerin tümüdür. Okulun rehberliği altında, çocukların kişisel anlamdaki yaşantılarının geliştirilmesidir (Varış,1978:19).

Yönetici: Bir kurum ya da örgütte, bir birim ya da hizmetin sorumlusu konumunda görev yapan ve bu göreviyle ilgili olarak gözetimve denetimde bulunan kişi (Akyüz, 2005:65).

Kısaltmalar

G.O.Ö.D.= Genel Orta Öğretim Dairesi

K.K/f.C.= KuzeyKıbrıs Türk Cumhuriyeti

.E.B.= Milli Eğitim Bakanlığı

K.H.= Öğrenci Kişilik Hizmetleri

BÖLÜM II

KURAMSAL.ÇERÇEVE

2ı.l.Programı Geliştirmede Temel Kavramlar

Eğitim programı, öğrenene okulda ve. okul dışındaplanlanmış etkinlikler yoluyla ğlar1~ öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanabilir. Eğitimde planlanmış kinli~lerin önemi büyüktür. Eğitim bir bakıma kasıtlı kültürleme yolu olarak görüldüğünden ğitim programlarının planlı olması gereği bu deyişle kendiliğinden ortaya kmakta.dır.(Demirel,2008"."·1)

.I>rogram geliştirme, eğitim programının hedef, içerik, öğrenme- öğretme süreci ve ğerlendirme öğeleri arasındaki dinamik Ilişkiler bütünü olarak tanımlamak uygun rülmektedir. Bu tanımla eğitim programının dört. temel öğesi olduğu rgulanmaktadır.(Demirel,2008-4)

<Eğitim programı ile. öğretim programı kavramları birlikte, çoğu kez de biri diğerinin rine kullanılmaktadır. Eğitim programı, bir okul ya da eğitim kurumunda yer alan bütün ğitin{faaliyetlerini, kurum içi ve kurum.dışı eğitim' etkinliklerini içine almaktadır. Öğretim ogramLise eğitim programı içinde yer aldığını ve öğretme- öğrenme süreçleri ile ilgili rum kinli~leri kapsamaktadır. (Varış, 1994-6) Örtük programlar, ders dışı etkinlikleri·de içine an çok geniş bir kavramdır.

2.1.1. Eğitim Programının Öğeleri

Bir eğitim programında dört temel öğe bulunmaktadır. Bunlar hedef, içerik, öğrenme - öğretme süreci ve değerlendirmedir.

2.1.1.1. Hedef

Hedef, genel anlamda varılmak istenen nokta olarak tanımlanabilir. Eğitimde hedef ise, kişide gözlenmesi kararlaştırılan istendik özellikler olarak ele alınabilir (Sönmez,2005).

Hedef, amaç anlamında da kullanılmaktadır. Hedefler eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında,dolayısıyla da kişiliğinde oluşması istenen farklılaşmaları belirler. Eğitilecek kişinin kazanması gerekli davranış ölçütlerini ortaya koyar (Demirel; Kaya, 2006).

Hedef, bireyde bulunmasını istediğimiz, eğitim yoluyla kazandırılabilir. nitelikteki istendik özelliklerdir (Bilen, 1996).

Fidan (1985)'a göre hedefler, eğitimde bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapılmaldadır. Hedefler eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirler.

Ertürk (1994) ise yetiştirdiğimiz insanda bulunmasını uygun gördüğümüz, eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki istendik özelliklere hedefler denildiğini açıklayarak; eğitimde hedeflerin çeşitli düzeylerde düşünülebileceğini belirtmektedir. Ertürk hedefleri uzak hedef, genel hedef ve özel hedef olarak belirtmekte ve şöyle açıklamaktadır.

Eğitimde uzak hedefler politik felsefeyi yansıtır; gördüğü iş yön göstermekten, yani eğitim hizmetlerinin ne yönde işe koşulacağına işaret etmekten ibarettir; ve kısaca ifade edilebilir.

Genel hedefler; işgörü farklılaşması esası gözetilirse iki düzeyde düşünülebilir; ğitim.in genel hedefleri ve okulun genel hedefleri. Eğitimin genel hedefleri uzak hedefin bir akıma/yorumu .hatta. 'dökümü ·.gibi anlaşılabilir. Bu yorumlama ya da dökümleme işi ap,ılırken, şüphesiz, şimdiki ülke şartları ile varılmak istenen şartlar arasındaki fark ve bu ırkı giderici gelişmelerin. yetiştirilecek insanın özellikleri bakımından doğurguları göz nünde tutularak ·yapılmaları gerekir. Öte yandan okul·hedefleri, genel·hedeflerin çerçevesi inde kalınaraj(fakat okulun yetiştireceği insan gücünün mahiyeti dikkate alınarak saptanır. Böylece, eğitimin genel hedefleri eğitim felsefemizi, okulun genel hedefleri ise eğitim elsef~sine il~vefon okıılun.işgörüşünü yansıtır.

Özel hedefleris.e öğrenciye kazandırılması uygun görülen özellikler olup bir disiplin a d~içalışma.alanı. için hazırlanır. Belli bir. öğrencinin yetiştirilmesi için gerekli eğitim ırumIarının kararlaştırılmasında .ve. değerlendirilmesinde· yakından işe koşulacak hedefler zel hedeflerdir (Ertürk, 1994).

Demirel (2005)' de hedeflerin programın birinci boyutu olduğunu belirterek hedeflerin ike:y veyata yolmak üzere ikiaşamadaele alındığım açıklamaktadır. Demirel dikey boyutta ede: fl~un üzak, genel ve özel hedefler olduğunu belirterek Ertürk'ün açıklamalarına benzer ıkların ilarda.bulunmaktadır.

'Çilenti (1985) ise hedef çeşitlerini Demirel ve Ertürk'ten farklı olarak 4 çeşit olarak elirtmektedir. Bunlar uzak; genel, özel ve davranışsa! hedeflerdir. Çilenti uzak, genel ve özel edeflercieDemirel -vc-Ertürk'Ie aynı görüşleri savunmaktadır. Ancak. Çilenti'ye göre.hedef eşi~lerininiçerisinde davranışsal hedeflerde yer almaktadır; Davranışsa! hedefler, bit bireyin eli bir özel amaca ulaştığını gösteren davranışlardır..

Sönmez ise bir diğer. boyuta değinerek hedeflerin belli ölçütlerle kontrol edilmesi erektiğini ifade etmektedir. Sönmez (2005)' e göre bu ölçütler şöyledir:

- Hedef cümlesiiin-, sonunda "bilgisi, becerisi, gücü, yeteneği, oluş, ilgililik, hoşgörülük:' gibi sözcüklerden biri bulunmalıdır.
- Hedefler bireyin ihtiyaçlarına cevapvermelidir.
- Hedefler davranışa, dönüştürülebilecek nitelikte olmalıdır.
- Hedefler öğrenme özelliğini belirtecek nitelikte yazılmalıdır.
- Hedefler.gelişmeye dönük ve süreklilik içinde olmalıdır.
- Hedeflertoplumsal.. ve kurumsal ihtiyaçlara cevap vermelidir.
- >Hedefler, beli bir programla gerçekleştirilebilecek şekilde gerçekçi olmalıdır.
- Hedefler genel ve aynı zamanda sınırlı olmalıdır.
- Hedeflerbirbirini·desteklernitelikte··oınalrdır

1.1.2. İçerik

İçerik, programda yer alan üniteler ve konular anlamına gelmektedir (Demirel; Kaya, 006).

Demirel (2005) içeriği, program hedefleri· doğrultusunda. seçilmiş konular bütünlüğü arak tanımlamaktadır.

) İçerik, hedef davranışları kazandıracak biçimde ünite ve konuların düzenlenmesi çimitıde ele alınabilir. Ayrıca içerik, hedef davranışlar.için bir araçtır; çünkü.önce hedef ve vranırşlar belirlenir; sonra bu hedef ve davranışların kazandırılmasına yardımcı olacak çimc!ieiçerikdüzenlenir (Ayvaz,2001).

< Sönmez (2005) 'de: içeriği, hedef davranışları·kazandıracak biçimde.ünite ve konuların izenlenmesi şeklinde ele almaktadır.

Sönmez (2005)' e göre bir içerik;

- Hedef davranışlara göre düzenlenmelidir;
- Çağdaş bilisel..şanatsal vefelsefı bilgiye ters düşmemelidir;
- Sanatsal ve felsefi bilgiyle donanık olmalıdır.
- Temele alınan felsefe ve eğitim felsefesine göre düzenlenmelidir.
- Öğrencfnin h.azırbulurıuşlukdüzeyine uygun olmalıdır.
- Öğrencininiçinde yaşadığı doğalve toplumsal koşullara göre düzenlenmelidir.
- Ôğrencinin içinde yaşadığı kültüreldeğerlere göre düzenlenmelidir,
- '.\ Sönıutları soyuta, basitleri karmaşığa, kolaydan zora, birbirinin önkoşulu, bilinenden bilinmeyene, yakın çevre ve zamandan uzağa doğru sıralanmalıdır,
- Kendi içinde tutarlılığı olacak şekilde düzenlenmelidir.

··.ar. ış· (199 ....·fı·····) ise içeriğ.i, eğ.itim programında eğ.itim amaçlarının gerçekleşmesi. için ırarl~lan... bir kaynak olarak tanımlamaktadır. Ayrıca içerik nitelik yönünden de betimsel ve ormatif olmak üzere ikiye ayrılır.

Betimsel .içerik, olgu ve ilkelerden oluşur. Bunlar gözlemi yapılabilen y~ da ıyıla,biten olaylanri dile getirilmesidir. Ve betimsel içerikte.kanunlara ve ilkelere yer verilir.

rorınatifiçerikise değer.yargılarından, normalden ve standartlardan oluşur. insanların ısıl hareket etmesi ne gibi tercihler yapması gerektiğini açıklar.

])eınireli(2005). programın içerik .boyutunda belirlenen amaçlara ulaşmak Için "ne ğret:elim" sorusuna yanıt arandığırubelirtmektedir, Bu bağlamda, programın içerik boyut ile ğretilecek: konuların·düzenlenmesi söz konusudur. Eğitim programında içerik seçimindeise topl Jnnsa.lfayda, bireyselfayda, öğrenme ve öğretme ve bilgi strüktüründe muhtevanın işgal ttiğ;fyer" vb,.gibi ölçütlere göre hareket edilmesi gerekmektedir;

Erginer. {2000) ise .içerik seçimi ve örgütlenmesinde, "kullanılan bilgi ve değerler sosyal gerçeklerle uyumlu olmalı, bilgi yeni durumlara·uyarlanabilmeli,/ genişlik (bilginin aktarılı ve. yoğunluğu) ve.derinlik (öğrencinin kavrama ve algılayış kapasitesi) dengesi iyi kurulmalı, hedeflerin·gerçekleşme düzeyini. sağlayan koşullar iyi planlanmalı, öğrencilerin yaşantı!Mına.. adapte edilebilirlik, yaşantıda kullanılabilirlik ve öğrenilebilirlik kurallarına uyulmalı" ı·lk elerine özen gösterilmesi gerektiğini belirtmektedir.

f Ayrıca Erginer (20QO)içerik. düzenleme ile ilgili olarak özellikle öğretmenlere yeriles~kbaşlıca yaklaşımların ise şunlar olduğunu belirtmektedir:

1. Bilgiyi öğrenme ilkelerine uygun olarak bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakından uzağa, öğrenilenden öğrenilmeyene doğru mutlaka aşamalandınlmalıdır,
2. Bilgi mutlaka. neden. olduğu gerekçelerle·sunulmalı, sebep sonuç ilişkisi.iyi kurulmalıdır.
3. Bilgi güncelleştirişmeli; aktüeletkinliklerle aktarılmalıdır.
4. Eskiyen bilgiler içerikten çıkarılmalı, yeni bilgiler de özlü bir birikimle programda yer almalı, prôgra.ınınbilgi olarak haciminin genişletilmesinden-öte, yaşantı olarak hacminin genişletilmesine özen gösterilmelidir.
5. İçerik mutlaka bir kavram analizine yer vermeli ve öğretim kavramadüzeyinin 'altına düşürülmemelidir.
6. Olabildiğince zengin uyarıcıları barındıran öğretim teknolojisinden yararlanılmalıdır.
7. İçerikdüzenlemede bir çok şeyi.öğretmenih ötesinde, çocukların gelişimsel yeterliliklerini örselemeyecek· ve -oriların akademik gelişimlerini kılavuzlayacak bilgiler kazandırmaya ve. sosyal becerilerini geliştirmeye özen gösterilmelidir.

1.1.3. Öğrenme- Öğretme Süreci

Öğrenme.- öğretme aktiviteleri, yani sistemin süreç öğesi, eğitim sisteminin verimli lemesiaçısından önemli öğedir. Öğrenme - öğretme aktiviteleri, sistemin süreç öğesindeki kinlİklerin neler olacağını ifade. eder; 'Anlaşılacağı. üzere, öğrenme .- öğretme aktiviteleri: lirlenen hedef·davranışların. kazandırılması ·için··yapılan etkinliklerin tümüdür.' Sistemin reç aşanı.asında, hedef davranışları öğrencilere kazandırmak için gerekli uyarıcıların zenlenip uygulamaya konulması önemlidir. Öğrenme durumları düzenlenirken; ders lenir·~¢n, hedefteıı haberdar etme, pekiştireç, ipucu, dönüt ve düzeltme gibidersin işlenişinde rimliliği arttıran etkinlikler kullanılmalıdır (Tan,· 2005).

İ Bir eğitim. durumu belidenmiş bir zaman birim.iiçinde bireyi etkileme gücünde olan koşullardır.. Ayrıca eğitim durumunda 'hedefin gerektirdiği içerik,iaraç -:- gereç ve ynaklar ile yöntem, bulunması gerekli öğelerdir., Bunlara ek olarak eğitim durumu; kişt.ireç, dönüt, ipucu, etkin katılımı sağlayan öğeler, öğretmen, öğrenci, öğrencilerin sağlık rum\u,dil yeteneği gibi diğer öğeleri içerir (Bilen, 1996).

Öğrenme durumları düzenlenirken ders işlenişinde kullanılan etkinliklerin tanımları aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

,I>erse başlamadan önce o derste kazandırılması planlanan hedeflerin neler olduğunun ylenmesi gerekmektedir.: Bu suretle, öğrencilerin 0 ders işlenecek konuyu bir bütün olarak gılama ihtimallerinin arttırılmasının yani .sıra-; dikkatlerini derse verme zeminini ştırmasına da haberdar etme .işlemidenilmektedir (Tan, 2005).

Demirel (2005) ise pekiştireci, bir davranışın olma sıklığını arttıran uyarıcılar olarak ımlamaktadır.

Oğuzkan (1993), pekiştireci, öğrenme bakımından koşullu bir tepkiyi bir ödül ya da vançverici yeni bir uyaran He güçlendirme ya da önceden. belli bir uyarana karşı gösterilmiş lan tepkinin yoğunluğunun etkisinin artırılması olarak tanımlamaktadır.

Davranışın izleyen· ve organizmaüzerinde hoşa. gidici.bir etki yaratarak, davranışın lin ortaya,' çıkma olasılığım arttıran uyarıcılara pekiştireç denir. Diğer bit deyişle ekiştirjlen davranış öğrenilir (Erden; Akman, 1997).

pğrenme durumları düzenlenirken uygulanan bir diğer etkinlik-ise ipucudur. Demirel 005fipucunu;• yada değişik bİr·ifadeyle yaptıracı,.öğrencilerin harekete. geçirilmesine ve eniletldavranışın yapılmasına yardımcı olan davranışlar.olarak tanımlamakta.dır.

Dönüt ise öğrenciye eğitimin amaçlarına.uygun. davranımda bulunup bulunmadığının ldirılriesfya da hedefdavranışın kazanılıp kazanılmadığının bildirilmesidir (Demirel,2005).

Sönmez (2005) ise düzeltmeyi yanlışları doğrulama, eksik ve yarım« yamalak grenmeleri tamamlama olarak tanımlamaktadır.

A.ll(an. {1997), öğrenme· durumlarının bir. bakıma tasarlanan öğretme durumunun erçekleştirilmiş halini ifade ettiğini·belirtmektedir.. Bu öğe öğretmem de· öğrenciyi. de içine lan ıio.ğrenme ortamıdır. Öğrenci ile bilginin> etkileşime geçtiği durumu, düzeni elirl¢ın.ektedir.Belirlenen davranışların öğrenciye kazandırılma işlem ve yöntemlerinin bir aya getirilıniş· biçimidir. Diğer-bir. anlatımla, çevre.. ayarlanması, eğitim yaşantılarının elirl¢mnesi. ya da özel öğretim <programının oluşturulması, yaşantıların kazandırılması, ğrenme durumunun yürütülmesi olarak ifade edilmektedir.

Sönmez{2005) ise hedef davranişlarıöğrenciye kazandırmak için gerekli uyarıcıların üzenlehipişe koyulmasını eğitim durumu olarak tanımlamaktadır.

Alk:an <ve. Kurt. (1998) öğrenme durumunun üç temel öğeden oluştuğunu iklamaktadır. Bunlar öğrenilecek konu, bunun öğrenileceği süreç ve öğrencinin öğrenimini kileyen koşullardır.

Demirel (ZOOS) ise eğitim -durumlarınıtı;' program. geliştirme çalışmalarının süreç yu:tunu oluşturduğunu açıklamaktadır. Öğrencilere istenilen davranışların kazatidırılmasını ğlayan öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi bu aşamada. ele .alınmaktadır. Öğrencilerde teni.len davranışların gelişebilmesi için yaşantılarının etkili bir. biçimde düzenlenmesi söz onuşu:tur. Diğer bir anlatımJa, bu yaşantıların düzenlenmesinde belli ölçütlerin olması ve renmelerin nasıl olduğunun bilinmesi: gereklidir. Bu .nedenle eğitim. durumlarım öğrenci ısırıda.n öğrenme yaşantıları· düzeneği, öğretmen açısından da öğretnıe yaşantıları düzeneği arak düşünebiliriz.

1.1.4. Değerlendirme

Değerlendirme en genel anlamıyla, ölçümlerden sonuç çıkarma ve ölçülen birey ya da snelef bit çleğeryargısına varinak olarak tanımlanır (Atılgan; Kan; Doğan, 2006)!

Değerlendirme, öğrenme - öğretme süreçlerinde yer alan öğrenmelerin hedeflere ne çüde uygun olarak oluştuğunu ve hedeflerin hangi etkinlik ve verimlilik düzeyinde erçekleştiğini belirleme ile ilgili bir öğedir (Alkan, 1997).

<Turgut.(1990) ise değerlendirmeyi, ölçme sonuçlarım bir. ölçüte vurarak bir değer argısına ulaşma işlemi olarak tanımlamaktadır.

Ç)zçelik (1989) değerlendirmeyi, eldeki bilgilere bir anlam verme, onları. belli maçla:ma. elverişlilik, belli koşulları karşılama, belli anlamlarda olup olmama vb. bakımından orumlama işlemi olarak tanımlanır.

Küçükahmet (2003) ise sınıf içi değerlendirmelerin, öğretmenler tarafından düzenin devamını, sağlamak, öğretimde rehberlik etmek ve notları belirlemek amacıyla yapıldığını ifadeyle açıklamaktadır.

Sezgini (1994) ise değerlendirmenin, öğretme-öğrenme sistem tasarımına ilişkin olarak alınan kararlarmisabet derecesini ve uygulamanın başarılı olup olmadığını belirlemeye yönelik olduğunu belirtmektedir.

Doğan (1997)'a göre değerlendirme, öğretim süreci ile ilgili kararları verebilmek için gerekli bilgi verilerin toplanması ve yorumlanması sürecidir. Ayrıca değerlendirme, öğrencinin öğrenmeye başlamadan önceki durumundan başlayarak, program süresince ve öğretimin tamamlandıktan sonra devam eden bir süreçte kararların gerçekçi olarak alınmasına yardım etmektedir. Buradan da üç değerlendirme türünün mevcut olduğu anlaşılmaktadır. Bunlar: öğretim başlamadan önce yapılan değerlendirme, öğretim esnasında yapılan değerlendirme ve öğretim tamamlandıktan sonra yapılan değerlendirmedir.

Ertürk (1994) ise değerlendirmenin başlıca beş hizmeti olduğunu belirterek açıklamaktadır. Ertürk'e göre değerlendirme:

- Sayıltıları, hedefleri, yaşantıları ve şartları kontrol ederek, mevcut eğitim ve öğretim faaliyetlerinin ıslahına yardım eder.
- Eğitimcileri eğitim hedeflerini daha ileri seviyede sınıflamaya ve tanımlamaya yani işe vuruklaştırmayazorlar.
- Öğrencilerin öğrenme faaliyetlerinde nelere önem verecekleri, nasıl ve ne üzerinde Sınava tabi tutulduklarına bağlı olduğundan ve değerlendirme işlem yolları da sınavları ihtiva ettiğinden; değerlendirme süreci öğrenciyi daha ileri öğrenmeye doğru güdüler.
- Değerlendirme süreci içinde her öğrenci hakkında elde edilecek bilinti, rehberlik maksatları için işe koşulabilir. Bu çeşit bilinti, eğitimciye öğrencininbir tasvirini verir. Bu tasvir, bir öğrenciyi, ihtiyaçları, yeteriekleri, yetersizlikleri ve kuvvetli tarafları

bakımından yansıtır. Öğrenciler hakkındaki .bu bilgiler, her öğrencinin sonraki öğrenme yaşantılarının neler olması gerekeceğini kararlaştırmada eğitimciye ışık tutar.

- Değerlendirme ayrıca, öğrencilere, öğretmenlere ve diğereğitimcilere işlerinin ve eserlerinin gerçekçi bir tablosunu çizmek suretiyle. yardımcı olabilir. Bu gerçekçi "tablo", eğitimcilere hem kendi kendini·tanıyıp değerlendirme; hem de okul hakkında ilgili kimseleri aydınlatma maksatlarına hizmet edecek şekilde kullanılabilir.

Sönmez (2005). ise· değişik amaçlar için çok çeşitli değerlendirme türleri olduğunu belirtmektedir. Sönmez'in açıklamalarına aşağıda geniş olarak yer verilmiştir.

2.1.4.1. Değerlendirme Türleri

Sönmez (2005) değerlendirmenin öncelikle düzenli ve düzensiz olmak üzere ikiye ayrıldığını belirtmektedir. Bunlar:

Duz:nlid:ğerlendirmede, değerlendirmenin işe koşulacağı yer, zaman ve kişiler, sistemler saptanmıştır. Düzensiz. değerlendirmede ise değerlendirmenin işe koşulacağı yer, zaman , kişile:rive sistemler belirsiz ve gelişigüzeldir:

Ert:ürk (1994 Y de düzenli değerlendirmenin, belli ölçütleri, planlı. ve düzenli gözlemi, kontı&1lii karşılaştırmaları, standartlaştırılmış. sınama yollarım gerektirdiğini belirtmektedir.

Değerfondirme, kıyaslama yapmak amacıyla işe koşuluyorsa, Göreli ve Ölçüt Dayanıklı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (sönmez, 2005). Bunlar:

Gqreli değerlendirme, bir grup içindeki bireyleri birbirleriyle karşılaştırmak, sıralamak ve bir okul sistemine ya da kuruma alınacakları seçmek için işe koşulan değerlendirme türüdür.

ÖTçüt dayanıklı değerlendirme .ise bir sistem ya. da Yetişek' in hedeflerini gerçekleştirme ecesine bakılarak yapılan değerlendirme türüdür.

Değerlendirme, belli amaçlar içinde işe koşulabilir. Bu durumdadeğerlendirme "Tanıma erleşt:irin.eye DönükDeğerlendirme" , "Öğrenme Düzeyini Belirlemeye Dönük" , "İzleme rü" olmak üzere üçe ayrılır.

Tanıma-Yerleştirmeye. Dönük Değerlendirme, bireyin bir kurs, ders·ya da okula girişteki rum.l ya. da bunlarla· ilgili hazır bulunuşluk düzeyini belirlemek, buradan harekede onu ngi{yetişeğeyerleşfüeceğine karar vermek amacıyla. yapılır.

Ertürk(1994) de Sönmez gibi tanıma yerleştirmeye dönük değerlendirmenin, öğrenciyi lli yetişek veya yetişek birimine yerleştirmede kullanılmak. üzere, öğrencinin özellikle ön- niteliğindekL mevcut davranışlarım tayin etmek: için devre .başlarında .veya öğrenme çlüğü hissedildiği·hallerde aralardayapıldığmi belirtmektedir,

Durum Muhasebesine Dönük Değerlendirme, öğrencinin bir ders ya da kursla ilgili dönem da okul başarısını, erişisini saptamak amacıyla yapılır.

Biçiıp.lendirme.Ve Yetiştirmeye Dönük Değedendirme ise öğrencinin.öğrenmede güçlük ktiğfdavranışları,···öğrenemedikleriniyani öğrenme güçlükve eksikliklerini belirlemek, ha sonra ona gerekli yardımı yapmak, bu eksiklik tamamlamak, güçlükleri gidermek için pılabilir.

Eğitim açık bir sistem olarak ele alındığı zaman, tüm yukarıdaki değerlendirme nlerinden başka, Niceliksel ve Niteliksel İç ve Dış Verimlilik ile Maliyet Yarar Analizi ründen değerlendirmelere de gidilmelidir.

NiceliksseL·.İç .Verimlilik-.Açısından Değerlendirme.sokula, .sınıfa, kalmadan. kursa.giren rencLile hiç kalmadan belirlenen sürede .sınıf, kursu geçen, okulu bitiren öğrenci sayısı sındaki oranın belirlenmesi, bu tür değerlendirmenin kapsamı içindedir.

Nieeliksel, Dış Verimlilik Açısından Değerlendirme, okulu. bitiren öğrencilerin sayısıyla, lumun gerek.sinim.duyduğu Yetişmiş insan sayısı': arasındaki orana bakmak, bu tür.. ğerlendirme olarak ele alınabilir.

Nlteliksel. Dış Verimlilik 'Açısından Değerlendirme, okulu bitiren öğrencide gözlenen vranış>sayısı ve düzeyi ile öğrencinin çalışacağı alanın istediğidavranışs sayısı ve düzeyi sındaki orandır.

Maliyet'- Yarar Açısından Değerlendirme ise eğitim için ayrılan·zaman, yapılan maddi ve mevı harcamalarla, eğitim ile kazandırılan bilgi, beceri ve duyuşsal özelliklerin toplum ve reyin> ekonomik, politik ve toplumsal gelişmesine, bireyin kendini gerçekleştirmesine ikısı arasındaki ilişkinin analiz edilmesi, bu tür değerlendirmenin kapsamı içindedir önmez,2005).

D~ın:ireL{2005)de Söhınez gibi değerlendirmeyi çok.çeşitli sınıflandırmaktadır.. Demirel ğerlendirme çeşitlerini üçe ayırmakta ve bu aşamada Sönmez {2005) ile bir alanda leşmektedir. Bunlar: Tanılayıcı Değerlendirme (Diagnostic Evaluation);' Biçimlendirici.': ğerlendirme (Formative. Evaluation). Ve Düzey Belirleyici Değerlendirme (Summative valuation)'dir. Demirel (2005)'e göre;

Tanılayıcı Değerlendirme (Diagnostic Evaluation), öğrencilerin programa başlamadan nce\ ört koşut niteliğindeki bilişssel davranış,/duyuşsal özellik ve devinişsel becerilerini ılamak için yapılan değerlendirmedir.

Biçimlendirici Değerlendirme (Formative Evaluation), öğrencilerin bir programa girdikten onra süreç içinde sürekli değerlendirmeleri.. önemli .görülmektedir, Bu süreç içinde

öğrencilerin öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak ve gerekli düzeltmeleri yapmak için yapılan değerlendirme yaklaşımına biçimlendirici değerlendirme denilmektedir.

Bir dönem sonunda Belirleyici Değerlendirme (Summative Evaluation), program sonunda öğrencilerin kazanılmış davranış; özellik ve becerilerini ölçmeye yarayan değerlendirme türüdür. Bu değerlendirme ile eğitim programının öğrencilere istenilen davranışları kazandırma açısından programın yeterli olup olmadığı hakkında bir yargıya varılması olası görülmektedir (Demirel, 2005).

Ayrıca Demirel (2005) ile Doğan'ın (1997) yukarıdaki açıklamalarından dolayı da görüşler bu aşamada benzerlik göstermektedir. Her ikisi de programın girişinde, süreçte ve sonunda değerlendirmenin gerçekleştiğini belirtmektedir;

2.2. Program Geliştirmenin Kuramsal Temelleri

Program geliştirme alanının bir bilim olarak ortaya çıkışının tarihsel perspektif içinde ele alınması, dayandığı temellerin tarihsel köklerini sergilemesi açısından önemli görülmektedir. Program geliştirme kavramı ve sürecinin bu zaman akışı içerisinde nereden nereye geldiğini görmek, bu alanda hizmet verenleri ve hizmet verenlerin düşüncelerini ortaya koyma açısından da tarihi temeller, büyük önem taşımaktadır.

2.2.1. Program Geliştirmenin Felsefi Temelleri

Program geliştirme çalışmalarında felsefeden çeşitli aşamalarda yararlanılabilir. Bunların başında program tasarımı ve özellikle de hedeflerin belirlenmesi aşaması vardır.

sefe/ bir okul için: düşünce tarzını,': görüşleri, inançları yansıttığı ve hedef ile içeriği leciiğinden program geliştirmede önemli bir ~er tutar. Ertürk'ün (1997) de belirttiği gibi eflet düzenini oluştururken felsefeden; temel sayıltılarda açıklığa varmada, aday hedeflere ilephi. katmada;.hedeflerin iç ve: dış tutarlılığını ortaya koymada; hedefleri önem sırasına ymada yararlanılmaktadır.

2.2.2. Program Geliştirmenin Psikolojik Temelleri

Pfögram geliştirme çalışmalarında psikolojiden -her: aşamada yararlanılmaktadır. ellikle hedeflerin belirlenmesi aşamasında. eğitimle oluşturulabilirlik ve ulaşılabilirlik sından belirlemeye çalıştığımızda psikolojinin bulgularından büyük. ölçüde arlanmaktayız. Bedensel ve zihinsel gelişim özelliklerine uygunluğu açısından da kolöjinin bulgularından yararlanmak durumundayız.

2.2.3. Program Geliştirmenin Toplumsal Temelleri

Program geliştirmenin toplumsal temelleri diğer temeller gibi önemlidir. Program liştirme çalışmalarında okulla toplumarasındaki ilişki ve onun program kararları üzerindeki isi d~irna dikkate alınmalıdır. Program geliştirme uzmanları, program geliştirirken ve inlar:ken töplumsal temelleri kullanmak ve dikkate almak ihtiyacım duyarlar. Genelde itim programlarında toplumsal temellerin- dikkate alınması okulların ve toplumun tişılmasına yol açmaktadır.

Z,2.4~ ,'" Program .Geliştirmenin.Planlanması.

Program geliştirme çalışma gruplarının oluşumunda programın felsefi ve politik nelini.··oluşturacakbirkararorgammn.bulunmasıve bu grubun programıntemel stratejisini irle:m.esi beklenebilir. Diğer bir çalışma grubu program geliştirme çalışmalarım yürütecek iler:elen ohışmalıdır..Üçüncü grup, bu.çalışma grubuna ihtiyaç.duyulduğunda zaman zaman ışm.an olarak çağırılacak uzmanlardan oluşmalıdır.

2.4.l ,rogranı I(arar-Ve~KoordinasyonGr-.ıbu

,S~riııci grupta yer alan Program Geliştirme Karar. ve Koordinasyon. Grubu .ilgili anlığın ya da kurumun yasal ve formal liderliği altında kurulması düşünülen gruptur. Bu ubun •temc:l işlevi, hangi alanlarda program geliştirme çalışmaları yapılacağına karar mek, ülkede başta olan eğitim. felsefesinin bu· programlara yansıtılmasını. sağlamak, zırlan programları·kabul ya da değiştirmede karar organı.olarak görev.yapmak ve tüm ıgram geliştirme çalışmalarında koordinasyonu sağlamaktır.

2.4.2. Program Çalışma Grubu

:ı>rogram çahşma grubu, programın hazırlanması, uygulanması, değerlendirmesi ve liştirilmesi aşamalarında sürekli görev yapacak komisyondur. Bu grubun programı liştirecek alanın uzmanları ve öğretmenleri ile eğitimcilerden oluşması gerekli rülmektedir.

2~4;3. Program Danışma. Grubu

Program ·çalışma•·.grubuprogramın her aşamasından sorumlu olarak çalışmalarını ürütCirken, zaman zaman. ihtiyaca göre danışma yapabileceği bir eğitim uzmanları.grubunun uşturulmasındayarar vardır. Sözgelimi, hedeflerinbelirlenme aşamasında,felsefe.psikoloji, syoloji ye ekonomi boyutlarında katkı getirecek eğitim uzmanlarını. çağırabilir. Öğrenme·-retme sürecinde yine eğitim psikoloğu, eğitim teknoloğu, okul yöneticileri zaman zaman kı getirebilir. Buna göı-e danışman grubunun. belirlenmesi ve belirlenen. bu gruptaki elerli gerekli 'durumlarda program çalışma grubu toplantılarına. zaman zaman· ğır~lın.aşında yarar vardır (Deınirel,2008-71).

Bu grupta yer alacak üyeler aşağıdaki kişilerden oluşmalıdır:

a. E:ğitıınfelsefecisi
b. E:ğitınıpsikoloğu
c. E,$itınısosyoloğu
d. ğitim•ekonomisti
e. Eğitim denetçisi (müfettiş)
f. Okul yöneticisi
g. Eğitınıteknoloğu
h. Jletişim uzmanı

2.2.5. Program Geliştirme Çalışma Planı

Program geliştirme çalışmalarına başlamadan önce, bu çalışmaların ne kadar sürede pılacağı ve hangi işlemlerin yapılacağını önceden 'planlayıp, bunu bir .işlem-zaman (Gantt har).çizelgesinde, PERT- işlem, ağında yada bir akış şemasında {Flow Chart) göstermek

ik yararlıdır. Özellikle, planlı etkinliklerde. bu şekilde bir yaklaşım; yapılacak işleri manında bitirme açısından da büyük önem taşımaktadır (Demirel, 2008-70).

.Genelhatlan ile bir program geliştirme) sürecinde izlenecek işlem basamakları ve klaşık olarak ayrılacak süreyi gösterir işlem-zaman çizelgesi Şekil 3'te gösterilmiştir.

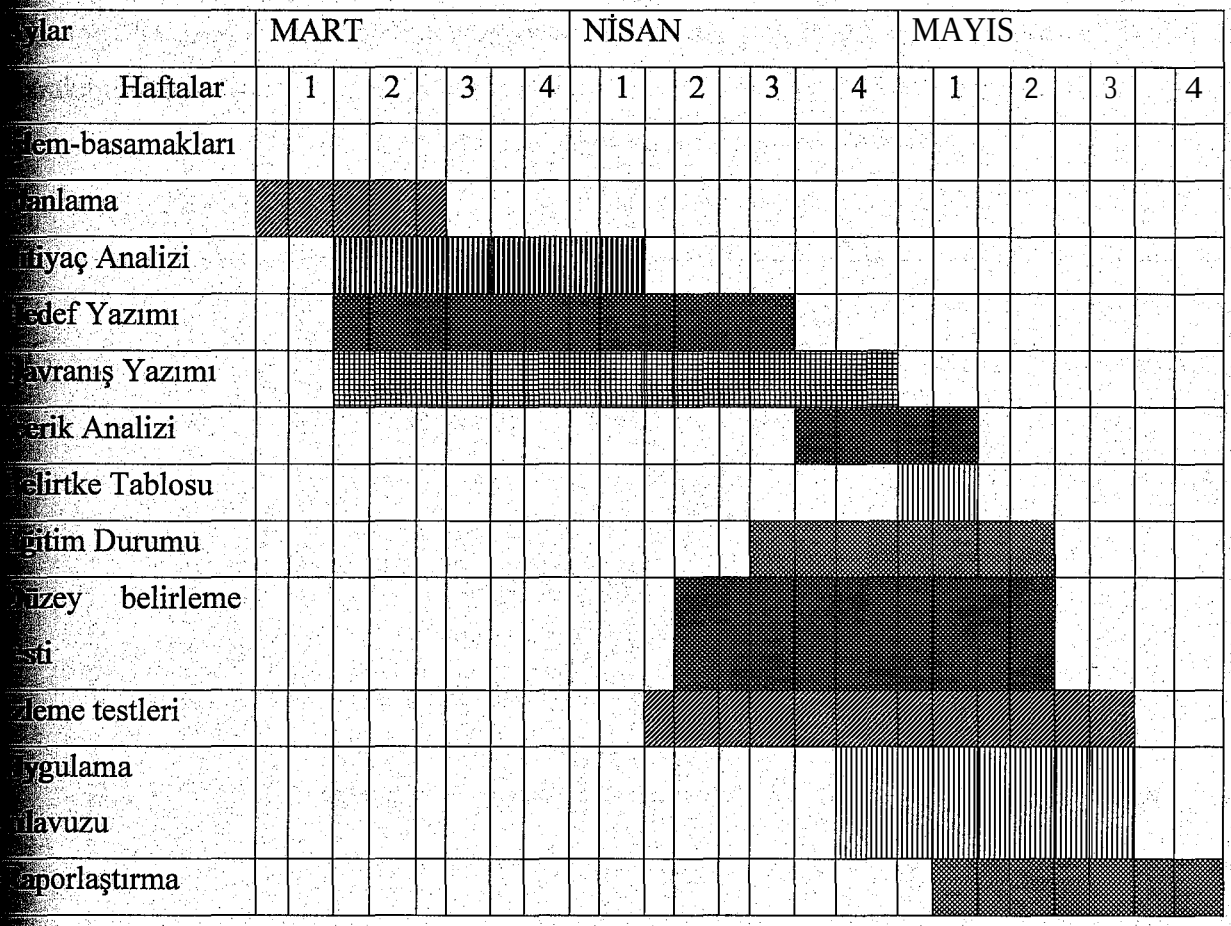

Şekil 3 İşlem-Zaman Çizelgesi

Yukarıdaki çizelge incelendiğinde her işlem için ne kadar. zaman harcanacağı taralı atay çubuklarla gösterilmiştir. Bu şekilde program geliştirme çalışmalarım planlamayı ve lem basamaklarını izlemeyi kolaylaştırmaktadır.

Aynı işlemi Şeki14'te olduğu gibi PERT- İşlem Ağı ile de göstermek olasıdır; PERT, Planing Evaluation Research Technique- Planlama Değerlendirme Araştırma Tekniği} arak bilinmektedir.

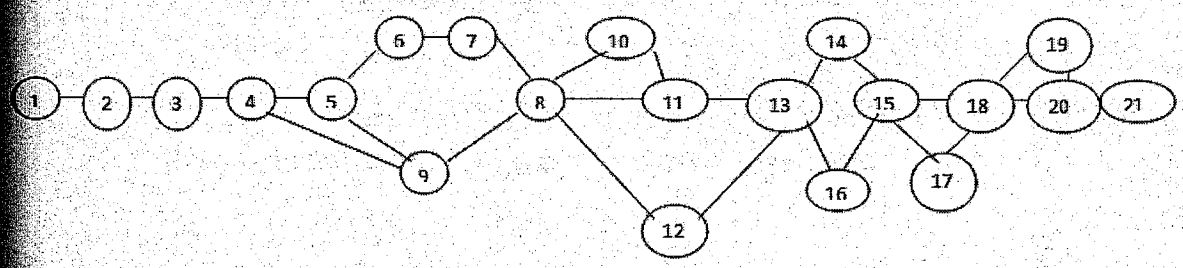

Şekil 4. Pert- İşlem Ağı

2.2.6. Program Geliştirme Sürecini Engelleyen Etmenler Ye Çözüm Önerileri

PI()gramd~ğerlendirme sonuçlarına göre programa süreklilik kazandırılmasında bu süreci ngeHeyen etmenler bulunabilir. Bu etmenler şöyle sıralanabilir:

2.6.1. Yönetici Tutum ve.Davranışlarma İlişkin Engeller

1. Okuldaki program. geliştirme. sürecine yönelik·değişikliklerden okul personelini yeterince bilgilendirmeme,

2. Program geliştirme sürecine katılmayı. öğretmenlerin görev ve sorumluluklarından biri olarak görmeme,

3. Öğretmenlerin program geliştirme çalışmalarına katılımını kolaylaştıraçak önlemler almama ve aksi biçimde·davrananların olumsuz davranışlarım önlememe,

4. Program geliştirme çalışmalarını verimli hale getirecek personeli, gerekli donanım ve yazılımlarla desteklememe,

5. Öğretmenlerin hizmet, içinde yetişmelerini sağlayacak.seminer, seri konferanslar ve özel yayınların hazırlanması gereğine inanmama.(Demirel,2008-199)

2.6.2. Öğretmen Tutum ve Davranışlarına İlişkin Engeller

1. Öğretmenler arasında yaygıngörünen değişmeye hazır olmama tutumu,

2. Öğretmenlerin alanlarıyla ilgili çalişmalariçin en iyisini yaptıklarına güvenerek bir uzmanın katkısına gerek bulunmadığına inanmaları,
3. Öğretmenlerin ders verme sorumlulukları yanı sıra ders dışındaki program geliştirme çalışmalarının görev alanına girmediğini düşünmeleri,

4. Eğitim bilimleri alanındaki son gelişmelerden habersiz olma ve. izlemede istekli bulunmama.(Demirel,2008-200)

2.6.3. OkulDüzeyinde Program Geliştirmede Karşılaşılan Güçlükler

a. 'Ülkemizde Eğitimde Program.. .Geliştirme: alanının fazla tanınmaması ilk sorunlardan. biridir. Göreve başlayan bir uzmanın öncelikle okuldaki tilin çalışanlara, yöneticilere, öğretmen ve· öğrencilere·Eğitimde Program Geliştirmenin hedeflerini, ilkelerini ve kapsamını+açıklaması gerekmektedir. Bu· çalışmalar program geliştirme hizmetlerinin yürütülebilmesi·için çok önemlidir. Bu nedenle program geliştirme çalışmalarının önemini ve yararını anlayan birey sayisı arttıkça verim ve katılımda o oranda yükselecektir..

b. Okul. düzeyinde program> geliştirme hizmetlerinin tek bir uzman tarafından yürütülmesiolciukça güç bir uğraştır. Tüm çalışmalar bir ekip içinde, işbirliği ve uyumlu bir iletişimle·gerçekleşebilir. Bu nedenle Okul içinde Zümre başkanları ve öğretmenler arasında iletişim kurulmalı ve okul yönetimi, program geliştirme çalışmalarını desteklemelidir.

c. Program geliştirme çalışmaları öğretmenlerle birlikte yürütülmekte ve objektifliğin, bilimselliğin sağlanabilmesi için aynı alanda birden fazla öğretmenle çalışılmaktadır. Ancak. öğretmenlerin ders saatinin fazla olması, veli görüşmeleri, sınavlar ve eğitsel kolçalışmalan ortakboş saatleri belirlemeyi güçleştirmektedir. Bu konuda öğretmenleri işe koşmak için özendiriciönlemler alınmalıdır.

d. Okuldaki· program geliştirme· çalışmaları· ekip· çalışmasını gerektirdiğinden bu çalışmalar kimi zaman da yavaşlamaktadır.. Program. geliştirme alanını çok. iyi bilmeyen yöneticilerin çalışmalara ve çalışanlara yaklaşımı da ürünlerin kalitesini etkilemektedir. Bu nedenle okul yöneticilerine de program geliştirme çalışmaları konusunda yeterli bilgi verilmeli ya da merkez örgütünden nelere dikkat etmesi gerektiği konusunda bilgiler gönderilmelidir.

e. Programlar öğrenciler için hazırlandığına göre öğrenci ilgi, ihtiyaç ve istekleri dikkate alınmalıdır.. Hazır bulunuşluk düzeyleri de bunlara eklenebilecek bir özelliktir. Ancak öğrenci sayısının çokluğu ve zaman problemi ihtiyaç analizlerinin yapılmasın! engellemektedir.. Öğrenci ihtiyaçlarım ortaya çıkarıcı araştırmalara yer verilmesine dikkat edilmelidir.

f. Program geliştirme ilkelerine uygun olarak hazırlanan bir planın sadece yazılmış olması yetmez,. önemli olan uygulanıp. değerlendirilmesidir. Oysa hedef davranışları ders öğretmeni ile birlikte yazılmış bir planın uygulanıp uygulanmadığı ve nerelerde eksik ve yanlışların olduğu tam olarak bilinmemektedir. Bu nedenle uygulamalar zümre başkanları tarafından izlenmeli ve sıkı bir denetim yapılmalıdır.

g. Her ders için yazılmış planların program geliştirme ilke ve ölçütlerine uygunluğu, uygulama yapılıp. değerlendirinceye dek bilinmemektedir. Oysa hemen fark edilebilecek hataların anında giderilebilmesi bu alanda akademik çalışmaları olan uzmaalar-tarafından yürütülebilir. Danışmanlık sistemi ile okul ve üniversitede yeni stratejilerin belirlenmesi ve kuramsal çalışmalara yön verilmesi sağlanmalıdır.

h. Her ders için her düzeyde ve her sene hazırlanan programların arşivlenerek gerektiğinde düzeltme ve eklemelerin.. yapılabilmesi, çağımızın önemli araçlarından bilgisayar ile /yapılabilir; Hedef.. davranışlara göre hazırlanınış sorulardan oluşan soru bankalarının bilgisayar programları mevcut ise de her okulun kendine özgü durumlarına göre yazılmış program bulunmamaktadır; Her okulda arşivleme işlemlerinin.' bilgisayar ortamında- yapılmasında yarar görülmektedir.

i. Bilindiği gibi uygulanıp; dönütler yardımıyla düzeltilmeyen ve daha iyisi için uğra.şılına,danbir program çalışması. "geliştirme" özelliği. taşımaz. Bu hizmetler sadece "program hazırlama" mahiyetinde kalır.Uygıılanıalarve planlar dönütler alınmadıkça ve 'bir uzman grubuyla değerlendirilmedikçe program geliştirmeden söz. edilemez. Daha iyi programlar geliştirmek için daha iyi dönüt-düzeltme işlemlerine yer verilmelidir.

j. Milli Eğitim Bakanlığı'nınokullarda program geliştirme servislerive uzmanları ile ilgili yönetmeliğin henüz yayınlamamış olması ve Milli Eğitim politikalarındaki istikrarsızlık program geliştirmerçalişmalannı olumsuz-yönde. etkilemektedir... Her okulda en. az bir program geliştirme. uzmariının bulunmasını .sağlayacak yasal düzenlemelere gidilmelidir.

k. Okullarda program geliştirme uzmanlarının görev alınması, maddi kaynakların sağlanması, çalışmaların. sürekliliği, araç-gereç (bilgisayar, yazıcı, program...vb) alımı ve personel tahsisi yeterli yatırımın yapılması gerekli görülmektedir; (Demirel,2008-201)

2.2.7. Program Geliştirme Sürecinde Öğretmen.Katılımının Önemi

Çağdaşlaşma sürecinde yaşanan değişimler eğitimde de köklü farklılaşmalara neden muştur. Gelenekçilikten uzaklaşan bir yaklaşımla eğitimin içsel parçalarından olan öğrenci öğretmene daha fazla önem verilmiş, aynı zamanda eğitim programlarım daha da nksiyonel ve işlevsel hale getirmenin yolları aranmaya başlanmıştır.

Kısakürek (1983, 214-243)'e göre bir eğitim programı öğrencilerin okulun kontrolü ün.q.a>kazandığı sınıf içi ve sınıf dışı tecrübelerin tamamını kapsamaktadır. Eğitim ogramının temel öğelerini de programın amaçları, içeriği, öğrenme-öğretme süreçleri ve ğerleadirme oluşturmaktadır. Ancak.eğitim programının doğrudan kalitesini etkileyen şitli faktörlerin: de tasarlanan amaçların gerçekleştirilmesi açısından. ihmal edilmemesi rekmektedir. Bu faktörler arasında başlıcaları öğretmen, öğrenci, çevre, fiziki imkanlar ve rumun iklimi olarak belirlenmektedir.

Öğretmen eğitimi'. programları yeniden gözden geçirilmeli ve. öğretmen liderliği vram ve anlayışı bu bağlamdakLprogramlara yansıtılmalıdır . Öğretmen eğitimi 'ortamlan, retm~ıilerin okullarda liderlik davranışları sergilemesine imkan verebilecek modellerin şturuIması.kapsamında değerlendirilmelidir. Bu duruma karşın, programların öğretmen ğitiminin geniş bir. alanı olarak liderlik yeteneklerinin geliştirilmesindeki. verimliliğini ele ın araştırmalar çok kısıtlı bir konumdadır.

Lider öğretmenler, öğretim konusunda uzmanlığa sahip, bilgi birikimlerini eslektaşlarıyla paylaşan, meslekleri konusundadahafazla bilgi edinme sürecini sürdüren, ın va.delLaraştırmaprojelerinde 'görev alan, meslektaşları, ebeveynler ve toplumla işbirliği ıpan>V~idönüşümeyönelik araştırma modellerine katılan, sosyal açıdan bilinçli olan, .önemli ısuslatdakLçalışmalara etkin olarak katılan, acemi öğretmenlere kılavuzluk eden, hem ive;tsitelerin öğretmen eğitimi programlarına hem de okullardaki karar-verme süreçlerine ha fazla katılım gösteren ve aynı zamanda risk alabilen kişilerdir. Lider öğretmenler, gulaınada çok çeşitli görevler üstlenebilmektedir (Can,2007)..

()liver (l965)'a göre de geçmişte program geliştirme sürecinde alan uzmanlarının çok yük etkileri bulunmakta iken, günümüzde öğretmenin program geliştirmedeki rolü ve em.iğideı:ekartmaktadır. Bunun sebepleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Öğretmenler birbirleriyle görüş alışverişi yaparlar. Öğrencilerle birlikte yaptıkları planları deneyerek, bu planların başarı ve zorluklarım çok iyi tespit edebilirler.

2. Geliştirilen program öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarım üzerine inşa edilmişse, ciğretmenler bu ilgi ve ihtiyaçları yakınlaştırıcı. bir pozisyona sahiptirler.

3. Her okulda bireylerin ilgi ve yeteneklerinde önemli farklılıkların bulunması doğaldır. Programın öğrenci· ilgi. ve ihtiyaçlarına .•··uydurulmasında öğretmenlerin rolü büyüktür.

4. Program kararları, bir kişi ya da grup tarafından verilir, Bu kararlar öğretmenler tarafından bölge şartları. doğrultusunda geliştirilerek öğrencilere uygulanır. Böylece öğrenciler kendi çevresinin.ilgi ve ihtiyaçlarına uygun bir şekilde yetiştirilir.

5. Programların uygulayıcısı olan öğretmenler program geliştirme çalışmalarında diğer üyelere uygun öneriler yapabilirler," yeni fikirler ortaya koyabilirler ve politikkararlarda bir denge sağlarlar (Leese, FrasureandJohnson, 1961)

QiHa.rd (19R8) ise program geliştirme öğretmen katılımının gerekçeleri ile ilgili şunları ıarmıştır;

İlk olarak eğitim çocuğun bireysel ilgi ve ihtiyaçları- ile gittikçe daha fazla ıskU~n.dirilmektedir ve böyle bir durumda da birey.sel ihtiyaçları algılayacak tek kişinin ıretmen olduğu açıktır. Toplumun ihtiyaçlarının tam. tersine, öğrenenlerin ihtiyaçları ve zelllideri·· göz 9nünde. bulundurulan.. öğretmene ve öğrenciye büyük. ölçüde özgürlük

ğlar.ı:nasından yola çıkarak geliştirilmiş deneyimleri içeren bir program bu tür bir eğitim in gerekli olan şarttır (Kelly, 1982).

İkinci olarak., öğretmenler uygun programı· geliştirmek için gerekli olan sınıf neyimine sahiptir. Programı araştırma ve geliştirme öğretmene ait olmalıdır (Stenhouse, 75).

:;"Q'çüncü olı:ıra1(, eğer. okullancanlı..ve etkin eğitim kurumları olacaklarsa program. liştimı.edeki sorumluluğu.tamamen paylaşmalıdırlar..Bğer kendi kendini yönetme ve kendi ndin~ karar verıne rofü göz ardı ediliyorsa, bir okuldan canlı bir eğitim merkezi olmasını kleyı~Illeyiz (Skilbeck, 1984)..

;•C/ryler;. istenilensônuçlara ulaşmada öğrenme ortamının düzenlenrıesinin ve. öğrenme neyrıplednin gerçekleşmesinedönük etkiliçevre ayarlanmasının ancak öğretmen tarafından ğlana.9~ğmı. vurgulamaktadır. Schwab ise program geliştirme ile HgilL olarak, öğrenci, retm.¢ıı,konuıualanı ve· çevre gibi .dört.önemli.hususu vurgulamakta. ve öğretmenindiğer suıla;rıınönünde bulunduğunu belirtmektedir (Yiğit, 2002).

'.>E:ğitimye öğretiınde başarının en önemli unsuru olan öğretmen, öğretimin sınıfta naçtar-idoğrultusunda gerçekleştirilmesinde birinci 'derecede.,sorumlu ye etkilidir. Aynı. man ...a.'.öğ. r:etm:..... e.rile.·.re.·, O."ğr.en. c·i.sini··etk.in····'.y:ar. atıc. L.ve···.. yap. ıcı olarak. etiştirm. e sorum. .·luluğu rilmiştir {Küçükahmet, .1989). Öğretmenler bu sorumluluklarını yerine getirirken mevcut ğitim progfaını doğrultusunda çeşitli faaliyetler icra ederler. Ancak Doll'un. (1970) belirttiği bi başta. öğretmenler olmak üzere programdan etkilenen diğer grupları dikkate almadan zırlan.an programlar.ne.kadar. gösterişliolursa olsun, sonuçtasınıfkapısıkapandiğı zaman retmen.·becerrve kavrayışı ile öğrenciler için en..kaliteli öğrenme yaşantılarını. eğitim ograp;ıında çok daha iyi tespit eder.(Doll, 1970-285).. Böylece bir kural olarak, öğretmen

ıtliaın geliştirmenin. can damarı olan, prograın materyallerini. bulan ve geliştiren; program. ınaçl~a ulaşma yollarım. ortaya çıkaran, sınıfta değişiklikleri başlatan ve deneyen kişidir,

> Program. geliştirme sürecinde. öğretmen, hem geliştirilen programı sınıf ortamında ygulayan hem. de. sürecin .geliştirilmesine yönelik çalışmalara katkı sağlayan pir. öğe ırun1unda~ır. Geliştirileti' program ne kadar iyi olursa. olsun, prograının uygulayıcısı olan ğretun.e11 bu konudaki görevini etkin bir şekilde yerine getiremiyorsa program aınacına eterinceulaşamayacaktır/Bu bakımdan öğretmeninuygulama sürecinde yer alan prograının ere:klerini yerine getirebilmesi / için hedef, içerik, öğretim yöntemi, teknikleri ve eğer1endirrıe yaklaşımlarını çok. iyi bilmesi ve bunları.: öğrenme-öğretme sürecinde ygulaması gerekir. Öğrenme-öğretme sürecinde öğretmen dersin amaçlarını erçekleştirmeye çalışırken uzun vadede okulun .ve M. illi···.Eğitimin amaçlarmı da erçe:klteştirmektedir. Dersin. amaçlarının -gerçekleştirilmesinde öğretmenin görevi, dersin onularına uygun olarak gerçekleştirilmesi gereken bilişsel, duyuşsal ve psikomotor anlardaki amaçlara bağlı kazandırılması gereken davranışları: belirleyip, bunlara uygun önteni, teknik ve araç gereçlerle öğrenciye>kazandırmaktır. O .halde öğretmen, öğretim ikinliklerinin gerçekleşmesinde ortaya çıkan eksiklikleri, aksaklıkları yerinde fark eden bir şi konumunda olduğu için uygulaına aşamasında olan programın geliştirilmesine katkısı ıdukça fazla olacaktır (Güven,2004,13)

Ertürk (1994)'ün ifadesiyle "bir prograın ne kadar mükemmel olursa olsun ygulcıyıcıları öğretmenlerdir". Bunun içindir ki öğretmenler uygulaına sürecine konulan rogranın, ilke; uygulama anlayışı, hedef, değerlendirme anlayışı ve. teknik yeterlilikleri oyUtlarındayetiştirilmiş olmalıdır (Taşdemir, 2003,8)

Programların hazırlanması, prograın geliştirme. sürecinin ilk aşamasını luş:turmaktadır. Uygulama aşarıasında bu prograınların ne kadar işlevsel ve etkili. olduğu nemlidir. Eğer geliştirilen prograınlar planlandığı şekilde öğretmenler tarafından ygı}Ellllllıyorsa bu prograınların geçerliliği ve öğretim kalitesini·arttırmadaki etkisi tartışıhr ale gelmektedir. Öğretimde yönetmeliklerle. ve ders kitapları ile sınırlı kalsalar bile

gretmenlerini konu alanım. yorumlama ve ayrıntılara karar verme,' sunma ve değerlendirme çimleri·farklı ve kendine özgü olabilir. Öğretmenin uygulamadaki bu rolü aslında program liştirmedeki önemli yerini göstermektedir. Program geliştirme sürecinde süreklilik ve yguJama· önem taşıyorsa, öğretmenin programınuygulayıcısı .olarak program geliştirme ireci.nde. bell.i yeterliliklerle yer al. m. ası kaçımlmaz hale gelme ktedir... Bu sür. eçte öğretmen itelikleri programın yürütülmesindeki kaliteyi etkilemektedir. Bu da tüm programa ınsımaktadır (Yıldırım, 1994,160).

'•·Geliştirilmiş eğitim programlarının hedeflerine, ulaşması. büyük-oranda programın ygulama. aşamasında yararlandıkları öğrenme modellerine ve stratejilerine, öğretmenlerin ınıf içinde kullandıkları öğretim yöntemleri ve tekniklerinin. bu model ve stratejilerle tutarlı ınasın. d, öğretiminniteliğini arttıracak şekilde etkili olarak uygulanmasına bağlı.dır (Çorlu, 997; /Akt: Birinci, 2001).

{< grograın geHştirmetüm öğelerin araştıpııcıbir yaklaşımla ele alınarak, tasarlanmasını e olcHştırılmasını gerektirir. Öğretim·programlarıyla ilgili çalışmaların amaçlanan sonuçları erebnnıesi için öğretmenlerin, eğitim öğretim sürecinde programları uygulama görevinin ınında,. planlama, uygulama ve. değerlendirme ile> ilgili çalışmalara aktif katılımları erekmektedir Yiğit, 2003).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Konusunda Yapılan Araştırmalar:

Son zamanlarda ülkemizde ve yurt dışında, gerek öğretmen davranışlarının liştirilmesine ve gerekse öğretmenlerin görev ve davranışlarının belirlenmesine yönelik pek k araştırmanın yapıldığı görülmektedir.

{İlkemizde ve yurt dışında konuyla ilgili·· olarak yapılan ara.ştırmalara ulaşmak için ükse1 <:Öğreti llKurulu "Dokümantasyon Merkezi'tve Ankara· Üniversitesi "Bilgi. Tarama erkezinde tarama yapılmıştır.-Araştırma konusuna en yakın olan ve özellikle son yıllarda pılanların kısa bir özetinin verilmesi uygun görülmüştür. Bu doğrultuda alana ilişkin olarak pılan araştırmalar,

3.l. Yud Dışında Yapılan Araştırmalar:

Morrison 1975 yılında İngiltere'de öğretmenlik formasyonu alan öğretmenlerle v~ya1 1 öğretmenler üzerinde yaptığı bir araştırmada, öğretmenlik formasyonu alan i} tınenler, almayanlara göre daha başarılı bulunmuştur. Aynca, öğretmenlik formasyonu ma öğretmenlerin derslere devamsızlıklarımn diğerlerinden daha fazfa olduğu da elirlenmiştir. Daha yüksek okullar ortaöğretimi geliştirmek için idarecilerden ve olitikci.cılardan destek almaktadır. Orta eğitimin önemini bu şekilde dikkat çekerek ortaya ıkarmaktadır. l898'de Robert Morant eğitimsel konular hakkındaki raporunda bu konulara eğinmiştir (Morrish,1970:50).

Lucas ye Dooley J982 yılında yaptıkları araştırmada, öğretmen adayı eğitiminde, ıneyimlerin sınıf-içi·öğretmentutumlarına etkisini. incelemişlerdir•. 67'şer kişiden oluşan iki ıretmen adayı grubundan ilkine sadece öğretim·alanları·ile ilgili kurs, ikinci·gruba _ise,. hem ıreInıalanları•ile ilgili hem de program geliştirme alanı ileilgili kurs verilmiştir.. Sadece ınları ile ilgilikursalanların, sınıf İçi öğretmen tutumlarında bir değişme olmadığı, alan ırsun.a ek olarak>program·geliştirme kursu alan öğretmenadaylarimn tutuınlarıuın olumlu ınde değiştiği gözlemlenmiştir (Gözütok 1988, s.17).

Searles ve Ng 1982 yılıuda yaptıkları araştırmada, iyi bir öğretmenin ve· okul ıneti6i.sinintipik özelliklerini belirlerniş ve 22 yönetici He 41 öğretmene 100 soruluk bir test ırmişle;ğir. Aşağıda belirlenen olumlu öğretmen nitelikleri beş ana noktada toplanarak testte ır almıştır.

(i) Öğrenmeyi sağlayacak uygun ortam yaratma yeteneği
(ii) İçeriği, organize edebilme ve sunma yeteneği,
(iii) Ders için ilgi yaratabilme yeteneği,
(iv) Kaynakları kullanabilme yeteneği,
(v) Öğrencilerin dersianlamalarıile ilgilenme ve bunu öğrenciye <gösterebilme alışkanlığı(Gözütok 1988, s.. 17).

Ediger, 1982 yılında yaptıkları araştırmada, öğretmen, aile ve okulun işbirliği içinde ılişfüa.sı konusunu araştırmıştır. Araştırmada, özellikle öğretim sürecinde ve amaçların elir·lenmesia~amasıp.da,öğretmenlerin, öğrenciler ve ailelerle görüşerek bir sonuca varmaları e işbirliği yapmaları sonucunu ortaya koymuştur.

Little, l.985 yılında Nebraska Üniversitesi'nde doktora· tezi olarak yaptığı raş,tırmada, öğretmenin program geliştirme sürecine katılmasında görevlerinin ve zamanın

emli. rol- oynadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, program geliştirme sürecine katılan retmı,etlerin ekonomik yönden desteklenmeleri gerektiğini önermiştir.

AıWllk:ah, 1987 yılında yaptığı,araştırmada, değişen toplumda geleceğin programının vramsallaştınlmasi üzerinde durmuştur. Araştırmada öğretmenlerin rollerine ilişkin olarak leceğin programlarında öğretmenlerin yaratıcılık ve yeteneklerinden yararlanılması rektiği sonucunu ortaya koymuştur.

Farrell,. 1988 yılında Georgia State Üniversheesi'ride• doktora tezi olarak yaptığı aştırm 11~. A'ı5tra!ya, ~uere, Kanada ülkeleri •ile <,eorgia eyaletinden sççilıniş aokunarda, >program geliştirme, izle.me ve. değerlendirme süreçlerini incelemiştir. aştıfinaya 4 ayrı grupta katılan 599 ortaokul müdürü, program geliştirmede .metot. ve umluluk konularında farklı görüşler. ortaya koyarken, 4 ayrı gruptaki müdürlerin hepsi ogı~anl geliştirme sürecine öğretmenlerin aktif olarak katılması gerektiği konusunda leşmişlerdir. Müdürlerin hepsi, öğretmenleri/ sürecin en önemli öğesi olarak kabul mişlerdir.

sChristophel, 1990 yılında yaptığı araştırmada, öğretmen davranışları, öğrencilerin rdü Jlıı11estye öğrenme ko.nuları üzerinde durmuştur. Öğretmen davranışları; öğrenme ve arımı <arasında"çek yönlü hır ilişkinin bulunduğunu, bu. ilişkinin dolaylı ya da dolaysız arak &ğrenm~yi etkilediğini, öğretmen ve öğrenci arasında. olumlu bir etkileşim süreci rulduğunda, bu ilişkilerin de olumlu yönde gelişeceğini belirlemiştir.

George, 1991 yılında Missouri Bölge Okullarında bilişsel gelişmeyi amaçlayan çok naçlı okullarda Yaptığı araştırmada, uygulanan eğitim programlarının başarısında retı~enl~rin düşünce ve davranışlarının önemli rol oynadığı sonucuna varmıştır.

Fıscher,.1992 yılında; öğretmenlerin kendilerini geliştirmesine yönelik olarak yaptığı araştırmada, öğretmenlerin olumlu yöndeki davranış değişikliklerinin oldukça sınırlı kaldığım belirtmektir.. Özellikle öğretme,nlerin; öğretim sürecine ilişkin düşünce ve davranışlarının değişin1e yeterince açık olmadığı; buna karşılık öğrencilerin ve çevrenin değişmesine daha çok ilgi gösterdikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Savage, .1992 yılında yaptığı araştırmada.. öğretmenlerin eğitim· programlarının geliştirilmesi sonucunda ortaya çıkan değişme ve yeniliklerden yararlanma düzeylerini incelemiş. ve sonuçt~ı_ öğretmerı1eriıı ilgileri, yeniliklerden· faydalanma sıklıkları, yenilikleri ilgıJ~a.biçimleriye yenilikler konusundaayrıntılı bilgi·sahibi. olmalarının yenilikleri kabul edim~l~rinde önemli derecede rol oynadıJğısonucunu ortaya koymuştur.

Fıra·oku lar·· d·a'e·ğ·i·t·ı·m·· b.ir··v·..eya. d·.eğ. işik.· y.ol.ardan····· oluşan·. ··:grup etki. 1·e··r·ı.·ni.n do. g·uş·u·n·· d··an. oluşmaktadır.Sıklıkla bu etkiler kısa zaman için dikkatsiz günlük sorunları yüksek ve düşük eğilimlerde ortaya· çıkarır.. Zaman .zaman ··bunlara.karşı çok derin ve çözülmesi zor olan durumlar ortaya çıkar. Böyle durumlar ortaya, çıkınca bedelini küçük ama .rutin hareketlerle daha uzun bir reçiçin ödeyebilir. Bedelini daha uzun zaman içinve kaldırabileceğinden daha fazla bir durumda Ödeyecektir. Bugün. yapılan davranış bütün ortaöğretim dönemini yönlendirecektir (Beck ve diğerleri, 2000:xiii).

Hancock'un ·.(2001) çalışma sonuçları, sınav endişesi eğilimleri ne olursa olsun; bütün öğrencilerin yüksek değerlendirme tehdidi" karşısında dalı~ kötü performans gösterdiğini ortaya koymuştur.

Lauridsen, 2003 yılında yaptığı "Program Geliştirme Sürecine Öğretmenin Bakış Açığı„ kcmulutez çalışmasında öğretmenlerin program geliştirme ile ilgili algıları şunu açığa· çıkarmıştır: öğretmenler program· geliştirme sürecinin teknik bilgisine ve katılım isteğine sahiptir. Program' geliştirme sürecinin ilk iki teknik yam program geliştirmenin iç ve dış

aktörler./tarafından etkilenmesidir. Üçüncü· olarak, öğretmenlerin tartışma ve müzakere aklaşımlarimn fark edilmesidir. ve bu zaman. geçtikçe. oluşan ve etkilenen: bir süreçtir. Son larcal< ortaya çıkan algı ise, program geliştirme sürecinin bir dizi basamaktan meydana geld,~ğidir; bu basamaklar her zaman ardışık ya da doğrusal bi.r sırada değildir . .Toplu olarak unlar)öğretmenlerin program geliştirme sürecinin teknik yönden algılarını oluştururlar. ğre:y:nenlel'.in program geliştirme süreç algıları ayrıca duygusal yönled de içerir. Bunlardan ki, >program, geliştirme sürecine dahil olan grubun· boyutunun etkisinin· algılanmasıdır. kinctisi, öğretmenin kendisini diğer öğretmenler ve devlet standartları arasında köprü olarak iss:¢tmesidir. Ardından, .öğreuneılerin program'. geliştirme sürecini tek başına bir grup inamiği olınak:sızın kaldırılamaz ya da uygulanamaz bir<süreç~~olarak algılamalarıdır. rogram geliştirme ile ilgilenmek, geliştirilmiş müfredata karşı bir yatırım ve sahiplik uyg~su yaratır. Bunlar bu çalışmadan çıkarılan öğretmenin program gelişim· sürecine karşı lgılanaduygusal yönlerdir {Lauridsen; 2003).

Lam,/S.F ve ·arkadaşları. (2004) .rekabetinöğrenme: motivasyonu üzerindeki etkilerini zgün bir sınıf ortamında Çinli öğrencilerle incelemiştir .

BezzinavÖkul Bazında Program Geliştirmede-Öğretmenlerin Kendi. Katılımlarını lgı.lam1alatı" adlı araştırmasında 220 öğretmen ile.JO haftalık. gözlem periyodu sürecinde örüşmlleler, anketler ve gözlemler yapmıştır. Öğretmenlerin katılımının beş davranış grubunu apsadığını ya da kapsaması gerektiğini öne sürmüştür:

1. <Jeçı:niş bilgilerinin bir araya getirilmesi
2. Planlama
3. Uygulama
4. Değerlendirme
5. Diğerleri ile çalışma

1991 yılında yapılan bu araştırmada Bezzina öğretmenlere okul bazında program eliştirmeye katılımlarındaki davranışlarını ·tanımlamalarını•. istemiştir · Öğretmenler şunu

NEAR EAST UNIVERSITY 1988 - LEFKOŞA

elirtmiştir: geçmiş bilgileri bir araya getirme, planlama, değerlendirme ve diğerleri ile irlikte çalışma. Ayrıca öğretmenler okulda program geliştirmenin, sınıfın ihtiyaçlarına daha yi tepki verebilme yetisi ve personel arasında daha iyi program algılanması gibi avantajları lduğ':unu da belirtmişlerdir(Bolstad,2004).

Halk>{zürnre) kolejlerinde verilen öğrenci; hizmetleri öğrencilerin ihtiyaçlarını arşılamada ve bu ihtiyaçların saptanmasında/ mühim bir rol oynamaktadırlar. Louisiana yaletinde yeni açılan Güney .Lousiana Community College, öğretim süresince risk taşıyan ğr[.n.c.ilere n.: normal öğrencilerile entegre edilmesini sağlayacak bir program geliştirmiştir. Yap,~lan kapsamlı bir. inceleme bu gelişim programının kuruluşu hakkında. genişi bir bilgi ermenin yanı sıra bu programa büyük bir destek de vermiştir; Vincent Tinto ,2002 yılında aptığı<hir konuşmasında öğrencileri. elde tutmanın, yitirmemenin .anahtannin " en baştan ışlamak": olduğunu söylemiştir. Fusch; J996'da yaptığı. bir konuşmasında halktzümre) olejlednin seçimli .4. senelik. üniversite. ve kolejlerini sağlayamadığı bir avantaj sağladığını, alkı kolejlerinindaha.yüksekveileri·eğitimiçinyollaraçtığı.mbelirtmiştir(Jarrel1;2004:513,. 14).

Smith-D'Arezzo, Wendy M. Yocom; Dorothyieanise 2005 yılında, "Özel eğitimin, genel(eğitint içindeki öğretim·program modelleri: Bir toplum koleji/üniversite· girişimi".adlı ilimsel makaleyi yayımlamışlardır.. Bu makale özel eğitimin, genel eğitimi içerisindeki ğretim program modclleri.. sürecini tanımlamaktadır. Çalışma ·.öğretmen hazırlama rogramları için kullanılmıştır. Programlardan biri 4.sınıf lisans öğrencileri geleneksel ğ~4atnenıliğe hazırlık programı olup,. diğeri de yaratıcı ve beceriye dönük bir programı ükümetin toplum·kolejlerine sunmaktadır. Program modelleri teorik ve pratik olan bugünkü ğretiin egzersizleri uygulamalarıyla temellendirilmiştir. Çalışmada özel 'eğitim. öğrencileri enel eğitim·sınıfları .ile birleştirilerek; öğrencilerin öğrenme reaksiyonlarının nasıl.olduğuna akılmıştır.

Aile okuryazarlık programlanıçingereken sosyokültürel yapı açıklanmaktadır. Latino il,/?dinamiklerinin anlaşılması;. kültürel gelenekleri. ve bunların bilinmesi. için gerekli. yollar

:başarılı olmamızı sağlayacaktır. " Ben çocuklarımın benden daha iyi bir yaşam. esini ve. el attıkları işlerde benden daha başarılı olmalarını istiyorum... Okuryazar olmak Jbir eğitim görmek onlara yeni Dünyalar açacaktır. Bu olanağı hiç. kimse onların elinden fayacaktır. 14 yaşımdan berL şartlar öyle gerektirdiği için yoğun bir. çalışma hayatı ~eyiin. Dolayısı. ile bu ·tip. imkanlar benim için mümkün olmadı.' Ama. çocuklarım. için her)iclaha. değişik'olatak." { 36 yaşında ilkokul çağında 4 çocuğu olan Meksikalı bir tarım 1~i/ile yapılan·özeVbir röportajdan. alıntı): A.B.D., de talebelerin/ öğretmen·eğitimcilerine Ju1<ıarl soruların çoğu. okullarda aile. okuryazarlık programlarının nasıl daha iyiye ıüleceği üzerinedir (Ortiz ve diğeri,2005: 11 0).

Görgül deneyimsel binaen kaleme alınan bu araştırma, 2 senelik bir süre içerisinde bir up yeni yetme,toy öğretmenin. öğrenme ve gelişme yollarını kapsamaktadır. Bu araştırma re,hıbnlerin zaman içerisindeki gelişimlerinde rok. oynayan kişisel ve genel etkileri ve ıı profesyonel·kimliklerindeki transformasyonlarının etkileşimlerini irdelemektedir. Son s(füelik bir: sürede, öğretmen olmak için kullanılan süreç, öğrenim süreci, özellikle lebelikten öğretmenliğe geçiş, öğretme Ve daha etkili öğretmen eğitim programlarını leyeri araştırmacılarmdikkatiniçok fazla çekmiştir, Bu konuda araştırma yapan otoriteler süreci·yakından incelemiştir. Yapılan araştırmalar; öğretmen·olma·sürecini çok·boyutlu, zel hal.lerdeve genel koşul durumlarında incelemiş, çok.aydınlatıcı sonuçlar elde etmişlerdir. ğrelın7n·· olma süreci bazen farklı, ayrı, birbiriyle ters düşen perspektifler, inançlar: ve ygıtlamaları kapsa.yan kompleks bir etkileşim sürecidir; Bu süreç He beraber yeni. bir kimlik uşmaktadır (Flores, 2006:2021).

1978 yılında eğitim·sistemi.ve öğretmenlik mesleğini çevreleyen sorunlar hakkında bir up öğretmenin görüşlerine başvurulmuştur. Nitel veriler yarı bünyeli röportajlardan alınmış, ce·l<veriler ise mizaç ve kişilik değerlendirilmesi yapılarak hazırlanan şahsi. raporlardan ~miştir: Ortaya.çıkan bulgular öğretmenlerin tipik özellikleri ile eğitilmedikleri alan olan ,ive ·sosyal/iş görevlerini· yürütmelerii.arasında bir uyumsuzluk olduğunu. ··ortaya ıştur. Öğretmenlerin öğretmenlik özellikleri ile. idari ve sosyal·görevleri arasındaki bu·

öpukluk öğretmenlerin esas öğretmenlik özünden uzaklaşmalarına. neden olmuştur Brownhill ve diğerleri,2006: 5).

Drake ise 2007 yılında; "Standards-Based tamamlanmış program yaratıyor: içerik, öğe,rlendirme ve eğitimi programda sıraya koyma" başlıklı. bir çalışma yayımlamıştır. Çalış~ada yeni standards-based eğitim ve değerlendirmeyi içine alan bir program yaklaşımı sağlamaktadır. Bu program yaklaşımında eğitimciler, öğrencilerin öğrenmesineilham vermek için plçülel:>ilir bir program geliştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca bu çalışmada;

1. .Her sistem için dallar' arası çok disiplinli bir program yaklaşımı bütünleştiriliyor.
2. ·Tamamlanmış program içindeki modelled ortaya çıkarıyor
3. Programı kolaylaştırma ve bütünleştirme önerilerini veriyor.
4. grogramı gerçek. dünyaya bağlamak için gerçek sınıf deneyimiyle temellendirilen anlayışlar ortaya koyuyor.
5. Bölüm sonu tartışma ve önerilmiş .etkinlikler veriyor. Bu çalışmada sekiz bölüm vardır. Birinci: bölüm, sorumluluk .ve iki boyutlu· düşünceden oluşmaktadır, İkinci bölümde ' dallar arası program. nedir? / Sorusuna yanıt aranmaktadır. Üçüncü bölümde öğrencileri tanımak, dördüncü bölümde öğjetmenler.: öğrencilerin beklentilerini;. nasıl. biliyor?· ' Sorusuna yanıt arnmıuakta, beşinci bölümde. yaşayan öğrenme deneyimlerinin. nasıl yaratıldığı ,ve .altıncı bölümde programda temellendirilen dallar arası program standartlan yer ıı.lmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise bir gezi başlatılarak, program sürecindeki modeller uygulanmaktadır

Yüksek; <pğrenim fakülte üyelerinin mesafeli(uzak) eğitirn-ile ilgili görüşleri ird~ıenmektedir. Dikkat çekici bir husus, öğretim üyeleri sadece bu konudaki algılamalarını anlatmışlardır. Çalışmadaki sonuçlar ve mesafeli·eğiti.min.k.alitesin den ziyade, öğretim üyeleri kendiki şisel algılamalarını belirtmişlerdir. Çıkan sonuçlardan·en önemlisi, bu konuda tecrübe sahibi fakülte üyeleri, tecrübesiz olanlara kıyasla, sorulan·sorulara daha canlı, istekli

şevkle cevap vermişlerdir. Eğitimde daha yüksek derecelere çıkmak isteyen kuruluşların rec{lerLiçin çok faydalı olacaktır.\Öğretimlerini daha ileriye taşımak isteyen r.eğitim uruluşlarının yönetici kısmı, müfredatlarına mesafeli eğitimi katmak isteyeceklerdir. esafelteğitim,•dinamik; enerjik, hareketli bir alandır.. Uzak Mesafeli Eğitimin kalitesi ile len:el<:sel, yüz-yüze, .sınıf eğitiminin kalitesini karşılaştırmışlardır. 2002 yılında Uhlig Uzak esaf~F Eğitim'_intarihini ve geleceğini·incelerken, bu tip .eğitimin çok yeni bir eğitim tipi nadı~ına dikkat çekmiştir. Ancak kolaylıkla sağlanabilen kişisel kompüterler, intemeti çok miş·bir.yelpazeye yayılmış olması ve bu konuya çok açık ve· istekli.olan ulusal·ve bölgesel redit~s~op.. büroların bu konuya sıcak bakması, online iletişiminde çok büyük gelişmeler mas·ını-sağlamıştır(Ulmervediğerleri,2007:59-60).

Öğretmenler,artık sınıflarından ayrı bir konumda değildir. Hunun yerine, öğretmenler ikse:l(.bir otoriteden yetki .almakta ve okul.ortamının ve programların .bütünü üzerinde rumhıluk taşınıaktadir. Müfredat Bakanlık tarafından hazırlanırken, öğretmenler Eğitim rogramlarına göre amaç davranışları.belirtmekte, yıllıkve günlük planlar ile ders.planlarını azırlamakta ve eğitim ve öğretim faaliyetlerini ve sosyal faaliyetleri uygulamaktadır.

> 2005-2006 ders yılında uygulamaya koyulan eğitim programlarının bu yetersizlikleri üzeltine; hareleri·····gösterdiği·' belirtilmişse .de;. eski···· programın .alışkanlıklannın ve avranışiarının sönülürülmesLzaman alacaktır. Hem. öğretmenler hem de yöneticiler bu ikil~Ti paylaşrtıaktadır. ·Yazarın·· diğer. bir araştırmasırida, 'gerekli olan program G~liştirme üredinin> yeterince dikkatle yürütülmemesinden dolayı, yöneticilerin deneyimlerini aşkalarıyla paylaşamadığı gözlemlenmiştir. Bu .bulgulara dayanarak, yöneticilerin ve öğretın_i·.en.ledn pro. gram.. G.eliştirme Eğitimini almasının gerekliliğ.· i açıkça anlaşılmaktadır, ünlü lider öğretmenler bilgi birikimlerini·sürekli olarak meslektaşlarıyla paylaşmakta ve dev~hbir Profesyonel öğrenme süreci. içinde olmakt~dır. Buna karşın, öğretmenler. artık sadece smıftaki çahşmalarınadeğil,- aynı.zamanda okul ortamı.ve programlarının bütünü için üstl.endiklerL.yetkiler ve sorumluluklara göre de değerlendirilmektedir. ilkokullarda, öğr~tmenlere program geliştirme anlayışı.· ve vizyon kazanmalarını, okul ve toplum projeleri

hazırlamalarını, halihazırda oluşturulmuş programlara katılmalarını ve öz-gelişim ve yönetim desteği almalarını sağlayacak ortamlar temin edilmelidir.

Öğretmenler,programların. Milli Eğitim Bakanlığı- tarafından geliştirildiğini ve. bu sonuçla, program geliştirme görevinin kendilerine ait olmadığım ve sadece.programlara göre faaliyeder planlayabildiklerini açıkça. belirtmiştir. Öğretmenlere program geliştirme, vizyon oluşturmalari, okul ve toplum projeleri hazırlamaları ve uygulanan faaliyetlere katılmaları için fırsat tanınmalı ve kendilerini geliştirmeleri ve yönetimden destek almaları için imkan verilmelidir (Can, 2007).

Batı .Avusturalya' da bir grup öğretmene-sınıfta tuzluluk konulu bir araştırma verilmiştir. Bu konu.hakkında öğretmenler şu kararları almışlardır: tüm okuHara tuzluluğun sebepleri, etkileri. ve idare)için gerekli bir yıllık müfredat materyallerin dağıtılması, okul müfredatlarelerinde kullanılmak üzere talebelere bilgi verici gazete ve dergilerin tedarik edilmesi, bu konuda ilgili tüm .malzeme; bilgi. ve materyalin .internete verilmesine. karar verilmiştir. Eğitim verilen bölgelerde her sene bilgi potansiyelini ölçmek geniş bir yelpazede okul müfredatlarını.taramak.esasihedeflerdenbiri.olmalıdır,(Schibeci ve diğerleri,2007:32-3J).

Lajrı .ve Law (2007) talimatlı uygulamalar ile. öğrenci motivasyonu. Ve yazma fırsatları arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Bu yazıların Araştırma sonuçları, öğrenci motivasyonunun yazma performansına yönelik talimatlı uygulamaların etkinliğine yardımcı olduğunu göstermiştir.

Fijes Ve Die .(2007), ilgi çekici alternatif bir faaliyetin video klip izleme :faaliyeti kullanılmıştır) yüzeysel öğrenme çıktılarını etkilemediğini ama derin öğrenme çıktıları üzerinde,olumsuz bir etkiJJıraktığım belirtmiştir.

Koordinatörler,pozitifetkileri nedeniile talebelerininakademikhazırlığına, konutsal-çevresel eğitim deneyiminin katkıda bulunması gerektiği konusunda görüş birliği

erisindedirler. Konutsal- çevresel eğitim deneyimi talebelerin akademik hazırlığı için lumlu ve gereklidir(Sebasto, 2007: 34).

Kız Çocuklannın Eğitiminde Standardı.. Etkileyen Faktörler: Kassena-Nankana ölgesindeki Bir Ortaokulda Vaka Çalışması yapılmıştır. Kız çocuklarının eğitiminin irgulanmasınçla. sözü edilmesi 'gereken-hususlardanbiri, bueğitimin gelişme. temelinin yıldğıdır.. Aslına bakıldığında; duyarlılaştırma programları, .seminerler.politika bildirimleri ekı'l·lamlan diğ r .ara.çlara rağmen, kız çocuklarının eğitiminin iyileştirilmesine Yönelik iy. i yell, çalışmaların büyük kısmı kuramsal temelde kalmakta, uygulama evresine çememektedir.

, :Kız Çocuklarının EğitimiKampanyası (Campaign for Female Education - CAMPED), iril~ı'daki kıtsaıitopluluklarda kız çocuklarının eğitimi: yoluyla yoksulluk -ve AIDS ile vaş,maya· adanmış bir çalışmadır; i2006 yılında, Zimbabwe,Zambiya, Gana ve Tanzanya'nın y'oksuL bölgelerinden gelen300.900 çocuk .CAMFED'in eğitime destek programından rarlanmıştır.

/ Güvenilir,. vizyon sahibi insanlar Birleşmiş .Milletlı; Genel Sekreteri Kofi Annan .gibi dün.ya Jid.erlerinin kız·.çocuklarının eğitiminin rolünü ve güçlü etkisini sürekli olarak irgulaması 've 'bunu ilerleme ve insan. gelişimi açısından.. hızlandırıcı bir unsur olarak imlemesi. bu sürece büyük katkılar sağlamaktadır. Şimdi yapılması· gereken, e_ğitime bir iplum cins.iye.· İtJakış··. ın.ın". get,· nin he In !dz.hem. rkek çocuk!'. ıaçısın' an. fay', da ireceğini ve bu bakışa sahip olmayan eğitimi programlarının adillikten uzak sonuçlar ğurmaya. ve. eşitliği· engellemeye mahkum olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktır ıletunde ve Akensina,2008).

Philippe ve Vallerand (2008) mevcut ortamm psikolojik ayak uydurma süreci üzerinde man jçerisinde yarattığı etkileri incelemiştir. Bu yazarlar, çalışmalarında ortamların kişilerin şam·d~ özerklik ve serbest iradeli motivasyona ilişkin ~lgılarım etkileyen bir motivasyon ~çini tetiklediği ve algı. üzerindeki bu etkilerin de psikolojik ayak uydurma sürecini kilediği varsayımını teste tabi tutmuştur.

Genel olarak, ulusları birbirleriyle karşılaştırmak için, dünya ülkeleri için ortalama ömür uzunluğu, okur-yazarlık, eğitim ve yaşam Standardı için karşılaştırmalı bir ölçek olan İnsanı Gelişme Endeksi (Human Development Index - HDR, 2006) kullanılabilir. Birleşmiş Milletler Gelişme Programı'nm 177 ulustan oluşan derecelendirmesinde, Finlandiya dünyada 11. , Avrupa'da ise 7. sırada iken (HDI - 0,947), Letonya dünyada 45. , Avrupa'da ise 26. (HDI= 0,845) olmuştur. Açıkça görülmektedir ki, Avrupa sıralamasında Letonya en düşük sıralarda, Finlandiya ise en yüksek sıralarda yer almaktadır.

Öğrencilerin ilginç bulduğu mesleklerin nitelikleri, aynı zamanda modem bilim ve teknoloji mesleklerinin de niteliklerini oluşturmaktadır. Örneğin, Kariyer Endüstrisi Konsorsiyumu'na göre, Bilişim Teknolojileri (ICT) mezunları, teknik becerilere ve programlama becerilerine ek olarak, ekip çalışması becerilerine, problem çözme yetilerine ve yaşam boyu öğrenme ihtiyacı konusunda farkındalık kazanmaya ihtiyaç duymaktadır (Lavonen, J. vd. , 2008).

Yakın zamanlarda eğitimin birçok düzeyinde gerçekleştirilen çalışmalarla, Birleşmiş Milletlerin sınıflara sürdürülebilir gelişim kazandırma amacı gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu programların, sürdürülebilir gelişimi mevcut "kalabalık" müfredatlara entegre etmekten ziyade, müfredatları sürdürülebilir gelişimin ilkeleri temelinde tasarlama yoluna gitmiş olması özelikle umut vaat eden bir tutumdur.

Ayrıca, Cloud Sürdürülebilirlik Eğitimi Enstitüsü (Cloud Institute for Sustailability Education) gibi kuruluşlar, K-12 eğitimcilerine ESD'yi (Eğitimde Sürdürülebilir Gelişim) sınıf uygulamalarına dönüştürme konusunda yardımcı olmaktadır. Cloud Enstitüsü eğitimciler için okul içi ve okul sonrası programlara yönelik olarak sürdürülebilir iş uygulamalarına odaklanan bir lise dersi olan Sürdürülebilirliğe Yönelik İş ve Girişimcilik Eğitimi ile örneklendirilebilecek profesyonel gelişim çalıştayları düzenlemektedir. Birkaç yüksek öğretim kuruluşu, sürdürülebilir gelişim konusunda lisans düzeyinde programlar geliştirmiştir. Galler'deki Bangor Üniversitesi sürdürülebilir gelişim konusunda bir lisans programı

ınmakta, İskoçya'daki. St. Andrews Üniversitesi. ise bu konuda hem lisans hem de yüksek isans programı uygulamaktadır. Lisans düzeyinde, daha. birçok programda· sürdürülebilir elişrim farklı düzey ve bakış açılarıyla verilmektedir.

Program geliştirme süreciyle birlikte, bu programların ve çıktılarının değerlendirilmesi e ~u sürecin önemli bir bileşenin oluşturmaktadır. Çevre eğitimindeki çalışmaların irçC>.ğunda, çevre eğitimiuygulama ve programlarının tutarlı bir şekilde değerlendirilmemesi ile getirilen endişeler arasındadır.

Sürdürülebilir yaşam tarzları 've uygulamalara doğru bir .geçişin yaşanması için, plumun karşılaştığı muazzam zorlukları aşması gerekmektedir ve eğitim, bu geçişin erç~kleşmesinde hayati bir rol oynarriaktadır. Burada .vurgulanan örnekler, ESD'nin müfredatları ve programları verimli.bir' biçimde şekillendirebildiğini .gösstermektedir, ESD'nin ütün eğitim düzeylerinde benimsenmesi· ve program ve çalışmaların ESD'de en iyi ygutlanıaları. tespit etmek üzere değerlendirilmesi, sürdürülebilir gelişimi yaşamlarında ılavuz,.biri'ilke olarak/benimseyen vatandaşların yetiştirilmesi açısından hayati bir önem aşımaktadır (Venk:ataraman,2009).

3.2. **Türkiye'deYapılan Araştırmalar**

Programı geliştirme çabalarının·araştırma ve geliştirmeye dönük olarak yönlendirilmesi· erekir. özellikle günümüzde bilim; teknoloji ve gelişini alanlarındaki baş döndürücü elişıHeler, programın ··geliştirme çalışmalarmıı' sürekli olmasını, araştırma ve geliştirme alıştın.alarınmkesintisiz yapılmasını gerekli kılmaktadır (Demirel,2008:4.bölüm).

Bilginin hızla. çoğaldığı ve· yenilendiği dünyamızda program. geliştirme alanında: da eni 'düşünceler ortaya atılmakta; bunlara uygl1ıı eğilimler" ve yönelimler kuramdan ygulamaya> doğru 'yansımaya çalışmaktadır. Program ··uygulamalarına bu yeniliklerin

ansıması, yeni düşüncelerin ortaya atılması kadar hızlı ve etkili olmamaktadır. Sözgelimi okl u., zeka kurumu uygulamada· yaygınlaşmadan eğitim. kamuoyunda yerini almaya alışmaktadır, Bu belirlemeler ışığı altında UNESCO, ister·okul ortamında olsun, ister okul dışı)öğrenme ortamlarında olsun eğitimde nicelikten çok nitelikten söz etmek gerektiğinde sağı'.dak:f temel. kavramları gündeme getirmekte .ve bu kavramların eğitimde program geliştirme çalışmalarını doğrudan etkilediğini vurgulamaktadır (Demirel, t2008:8.bölüm). un:tardan program geliştirmeyle .ilgil! olanlar:

1. Çoklu zeka kuramı
2. Etkin öğrenme
3. İşbirliğine dayalı öğrenme
4. Yaşam.boyu öğrenme
5. Yaratıcı düşünme
6. Eleştirel düşünme

:.0kul·· yöneticilerinin. eğitilmeyle, okulda öğrencilerin öğrenme.süreleri kısalabilecek, erimımk artabilecek, okula karşı olumlu tutumlar gelişebilecek; denetim ve gözetim azalarak ul:.ll1iklimi iyileşecek, sorunların çözümü daha birkolaylaşacak, eğitimle ilgili eylemlerde ire:kli.lik: ve esneklik sağlanarak okulun değişmelere ilişkin tutumu.olumlu yönde gelişecek e bireysel doyum böylece artmış olacaktır.

Yöneticilerin yeterlilikleri zamanı içinde çabuk kaybolur bu olgu "yönetsel eskimişlik" arak tanımlanmaktadır. Yöneticiler özellikle okul. yöneticileri zamanla yeterliliklerini aybetmektedirler. O halde bu yöneticilerin görev başında yetiştirilip. geliştirilmesi orunludur.

"Yetiştirme ve geliştirme programları, örgütün amaçlarını daha iyi başarmak için, ersoneli·hazırlamayı amaçlamalıdır.. Okul. yönetiminin sorunlarının··çözümlenmesi,••.Türkiye ğitim (sisteminin. sorunlarının çözümünde önemli -: bir-. yer ·oluşturmaktadır. Okul öneticilerininTürkiye eğitim sistemi içerisinde sayısal olarak da önemli bir yeri vardır: Okul

öneticilerinin. daha nitelikli. hale getirilmesi ve okul yöneticiliğine aday olanların etişt ieilınesl.ônemii bir eğitim.sorunudur{Ada, İlköğretim .Okullarında Okul Yöneticilerinin eliştirilmesi).

Okulun amaçlannı.gerçekleştirecek- .yapısını:·yaşatacak ve. havasım koruyacak.. iç gelerin lideri okul yöneticisi olmalıdır. Okul denilen sosyal·sistemin birey ve kurum yutlarını dengede tutabilmesi; okul yöneticilerinin -bir örgüt mühendisi kadar sosyal ühendis olmasını gerektirmektedir.

>Tanıöğen'inaktarmalarına göreLeitwood ve Montgomery (1982)·" The.Role Of The' lem;antıry.Prhıoipal ·in Program Improvement": adlı çalışinalarında çeşitli· araştırmaları özd~n geçirdikten sonra, etkili yöneticilere ilişkin olarak şu noktaları vurgulamışlardır:

Yen~likçi okul projelerine kimlerin. katılacağına karar/verirler, - Karar verme yetkisini stlarına··dağıtırlar.•ve·kullanımı 'teşvik ederler, ·-·Önemli ·konuda personelinin· görüşüne aşvururlar, C. Personelini. program geliştirme eylemlerine katarak deneyim kazanmalarını ağla.Har, ~ Öğretmenleri kendi mesleki yeterliliklerini değerlendirmelerive kendi gelişmeleri in hedefler koymaları doğrultusunda güdüler C Fırat Üniversitesi Eğitim<Fak. Eğitim ilimle,ri Bölfunü Öğretim Üyesi, İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Saliip Olması Gereken eterlilikler).

Önerilen modelde yetiştirme. ve geliştirme kavramları iki ayrı süreci tanımlamak için ullanilmaktadır. Buiki süreç arasında büyük anlam farklılıklarıbulunmaktadır, yetiştirme; erde yönetici olabilecek. adayların. eğitimini tanımlamaktadır... Geliştirme ise, yöneticileri; erf(:>mıansımgeliştirecek, görevinL daha etkin bir şekilde yerine getirecek, değişmelere ayak yduracak şekilde gelişmelerini sağlayan süreci ifade etmektedir.

OkllLyöneticilerinin yönetim alanında yetersiz. kalmaları eğitimimizi de olumsuz ikilernektediL Yönetici geliştirmenin. asıl amacı eğitimdeki verimliliği ve etkililiği artırmak ılmıf!.hdır (Ergün, İlk ye Ortaöğretimdeki Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi ve eliştirilmesinde yeni bir model) .

Küçükahmet tarafından il976 yılında Türkiye'de öğretmen yetiştiren kurum letmenleriyleilgilLbir araştırma yapılmıştır. "Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tütumlan" konulu araştırmada, öğretmen eğitimi yapan.kurumlarda çalışan öğretmenlerin tutumlarının saptanması-ve program geliştirme. açısından yorumlanması .amaçlanmıştır, Araşbrma; 20 ilk öğretmen.okulu, 16. eğitim enstitüsü, 3 yüksek öğretmen okulu, 3 teknik Yüksek öğretmeıf okulu ve *S* öğretmenlik formasyonu programı uygulayan toplam 47 kurumda 1595 öğretmen üzerinde yapılmıştır. Araştırmada, sayısı 89'u bulan ilk öğretmen okulunda örneklemeye gidilmiş, diğer kurumlarda çalışan öğretmenlerin tümü örnekleme. alınmıştır. Veri toplama aracı olarak "Minnesota Öğretmen Tutumları Envanteri" ve bu envanteri kontrol. amacıyla "öğretmenlerin kendLkendilerini değerlendirmeleri için kontrol listesi" kullanılmıştır.

Türkiye'de öğretmen tutumlarını İlk kez inceleme konusu yapan bu araştırma, öğrenenin gösterebilen davranışlarının tespitinde çok, veriler, yukarıda sözü edilen iki adet araçla deneklerden toplanmak suretiyle yapılmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen yetiştirme programlarında çalışan öğretmenlerin tutumlarının;

(i). Okul kademelerine göre,

(ii). Öğretim alanlarına göre,

(iii). Öğretim yapılan kurumlarda öğretmenlik formasyonuna ilişkin derslerinin. programının tümü içindeki ağırlığına göre,

(iv). Öğretmenlerin bitirdikleri kurumlara göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Paikoç tarafından sınıf içi sözel. öğretmen. davranışlarının,. öğrencilerin, amaçları gerçekleştirmeüzerindeki etkisini belirlemek amacıyla 1981 yılında biraraştırma yapılmıştır.

n~,araştıntıada sınıf içi sözel öğretmen davranışları "açıklayıcı'\ "harekete geçirici", dönüt ğl1:lY}Cılt olarak alt başlıklar halinde incelenmiştir (Paykoç, 1981, s.12). Üç grup öğrenci zerinde deneysel yöntemle yapılan bu araştırmada 1. grup kontrol, 2. ve 3. gruplar ise deney n1:,u olarak alınmıştır. Sonuç olarak araştırmada; "öğretme hizmetinin niteliğini oluşturan ğrerden sözel.öğretmen davranışlarının amaçlarının gerçekleştirilmesi üzerinde önemli bir kiye sahip olduklan'l-kanıtlanmıştır (Paykoç, 1981, s.98).

Yeşilmen, tarafından 1983 yılında yapılan bir. araştırma ile etkileşim analizi int~ınlerinden biri.kullanıl!ifak,:sımf-içindeki· öğretmen ve öğrencilerin .sözel davranışları cel~nnıiş.ye Sınıf-içi öğretimin analizi yapılmıştır. Gözlemi yöntemi kullanılarak yapılan aşıi~ıılıada,öğretm;n~e· öğrenddavranışları kategorilere göre formlara işlenmiştir. Sonuçta, gre~~nineın ~ok."sunar", .kategorisi içinde yer alan sözel.davranışları göste;diği,.öğrencinin e "sessizlik. ve gürültü" .kategorisi içinde yer. alan davranışları gösterdiği tespit edilmiştir Yeşilmen, 1983, s.137-145).

Kısakürektarafından 1985 yılında yapılan bir araştırmada, lisans düzeyindeki sınıf moSferinin.öğrenci başarısı üzerindeki etkileri incelenmiştir:

< Ülkemizdeki üç üniversite üzerinde yapılan araştırmada:

(i) Öğrencilerin derse devamının,

(ii) Öğrencilerin aktif olarak derse katılmalarının,

(iii) Derste öğretilenlere ek çalışmalar.yapmarıın,

(iv) Öğretim süreçlerinde güdünün,

(v) Etkin bir öğretim ortamında öğrenci-öğrenci; öğrenci-öğretim elemanı arasındaki, ilişkiler kadar; bu ilişkileri etkileyen sempati faktörünün,

(vi) Öğrencilerinbirbirleriyle yardımlaşmaya ve ortak çalışmalara yöneltmenin,

(vii) Sınıf ortamında öğrencilerin birbirlerine her konuda hoşgörülü davranmalarının,

(viii) Öğretim üyesinin dersin iyi anlaşılması için gösterdiği çabanın,

(ix) Öğretim üyesi ile öğrenci arasındaki olumlu yöndeki ilişkilerin,

(x) Öğretim üyesinin dersine ilişkin konuları üstü kapalı bir şekilde değil, açık bir şekilde anlatmasının,

(xi) Öğrencilerin başarılarını etkileyen önemli hususlardan biri olarak öğretim üyesinin dersine ilişkin konularda öğrenci görüşlerini alması, bunlarla ilgilenmesi ve önem vermesinin;

(xii) Öğretim üyesinin öğrenciyi derse yöneltmesi bakımından;dersi ile ilgili öğretim planı yapm~sı, bunu uygulaması kadar dersine önem vermesi ve ciddiyetinin,

(xiii) Öğrenci başarısında, öğrencinin kendi kişisel b~şa.rı arzusunun,

(xiv) Öğretim üyesinin öğrencileri sınıf-içi çalışmalara etkinbir şekilde katılmaya teşvik etmesi ve sınıfta sakin bir ortamın bulunmasının,

(xv) Öğrencilerin derste uyulması gereken kuralları önceden bilmesinin,

(xvi) Öğretim üyesinin dersi ile ilgili faaliyetleri planlarken, öğrenci görüşlerini almasının,

(xvii) Öğrencinin, derslerde yer alan faaliyet ve ödevlerin kendi başarılarım olumlu yönde etkilediğine inanmalarının, üniversitelerimizin öğrenme öğretme/ atmosferinin profilini ortaya koyma bakımından önemli olduğu vurgulanmıştır (Kısakürek, 1985, s.55-58).

Gqziitok tarafından öğretmen eğitiminde meslek formasyonu öğretiminin, öğretim elemanı davranışlarına yansımasını belirlemek amacıyla 1988 yılında bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmada, Ankara'da bulunan dört üniversitedekialtı eğitim fakültesinde, öğretmeneğitimindebazı meslek derslerinin öğretim içeriğiile öğretim elemanı davranışları

rasındaki tutarlılıkincelenmiştir. Sonuçta, öğretim elemanlarının söyledikleri .ile yaptıkları rasındaki tutarlılığın;

(i) Öğretim elemanlarının akademik unvanları,
(ii) İhtisas alanında ders okutma durumları,
(iii) Sınıfmevcutları,
(iv) Haftalık ders yükleri,
(v) Fiziki şartların uygunluğu ileyakından ilgili olduğu açıklanmıştır (Gözütok, 1988, s. 97).

Pektaş tarafından, Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi amacıyla 1988 yılında bir araştırma yapılmıştır. Artkara'da bulunan ortaöğtJtim kurumlarından, öğretim fo.uyguladıkları program tiplerine göre 4 ortaöğretim durumundaki 3 değişik alandaj'Sosyal Bilgiler, Matematik veAtelyej.ders veren 30 öğretmen belirlenmiştir. Bu öğretmenlerden her biri 4'er saat olmak üzere, toplam 120 saat gözlem yapılmıştır. Uygulamada kullanılan gözlem formları ve sözel olmayan öğretmen davranışları ölçeği ile elde edilen veriler;

(i) Öğretmenlerin kıdemine,
(ii) Öğretmenlerin yaşına,
(iii) Öğretmenlerin mezun olduğu kururrılara,
(iv) Öğretmenlerin cinsiyetine,
(v) -Program tiplerine,
(vi) Konulara,
(vii) Sınıfın öğrenci mevcuduna,
(viii) Sınıf düzeyine göre farklılıkgöstermiştir (Pektaş, 1988, s.105).

Program geliştirmeye ilişkin teoriler ve teknikler tartışıldığı kısımda, eğitim programı, öğrenme-öğretme durumlarını gösteren ayrıntılı bir plan olarak tanımlanmıştır. Bu planın geliştirilmesinde temel amaç, öğrenmenin etkinliğini yükseltmektedir. Planın başarısı,

ğretme-öğrenme durumlarına etki eden bütün unsurların birlikte düşünülüp organize ilirn"esiyle büyük ölçüde ilişkilidir (Sezgin, 1994:l3).

Yüksel 1996 yılında Gazi Üniversitesinde yaptığı yüksek Iisanstez çalışmasında nkara ili ortaöğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program geliştirmeye yönelik tumlarını incelemiş ve şu sonuçlara ulaşmıştır:

Öğretmenler branşlarında uygulanan programda;

- Değişiklik olduğunu,
- BU: değişikliğin daha çok muhtevayı ilgileiidirdiğirıi,
- Biideğişikliğin hasıl yapıldığı konusunda bilgileri olmadığım,
- Milli Eğitim Bakanlığının program geliştirme çalışmalarından haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir,

Programgelişsirme çalışmalarına öğretmen katılımının sağlayacağ; yararlar konusunda öğretmenler;

- Aktif olarak program geliştirme faaliyetlerine katılmayı angarya olarak değil, tersine tecrübe ve görüşleri paylaşma olarak algıladıklarım;
- Bu faaliyetlere katılmanın öğretmenlerin konuları öğrenci ilgi, ihtiyaç ve kabiliyetlerine daha uygun bir şekildeverecekleri,
- Program geliştirmeye katılmanın iş cloyumunuarttıracağını,
- Öğretmenler ve yöneticiler arasındaki uyumsuzluk ve çatışmaları azaltacağı görüşündedirler.

Bu ·\~alışma sonunda öğretmen yetiştiren kuruni programlarında "Eğitimde Program Gelfştirme" dersinin en.az bir yarıyıl.teori ve bir yarıyıl da uygulama şeklinde yer alması, yetiştirilecek öğretmenlerinyeterliliklerini arttıracağı görüşüne yer verilmiştir (Yüksel, 1996).

Yüksel, 2000 yılında "Milli Eğitim Bakanlığındaki Program Geliştirme Çalışmalarının ğerlendirilmesi" adlı çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada, program geliştirme lışmalarından sorumlu birim yöneticileri ve komisyonlarda görev alan üyelerin görüşlerine re :rvıEB'deki program geliştirme çalışmaları' değerlendirilmiştir, Araştırma kapsamında, rim yöneticileri için görüşme formu, komisyon üyeleri için anket formu kullanılarak nuçlar değerlendirilmiştir.

>Akça 2001 yılında yaptığı "Program Geliştirme Sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri ıkımrndaı Müfredat Laboratuar Okulları Modeli Uygulamalarının Değerlendirilmesi" adlı aştırmasına Balıkesir ilinde görev yapal)..12 Müfredat Laboratuar ()kulu'nun (fy:ILO) tüm ne)ti~iive öğretmenleri katılmışlardır. Araştırma sonucunda; yönetici ve öğretmenlerin ltalı geliştirmeye yönelik herhangi bir çalışmaya katılıp>katılmadıkları konusundaki ğulara göre; yöneticilerin yaklaşık üçte ikisinin, öğretmenlerin ise üçte birinin program ştirme çalışmalarına katıldıkları görülmektedir Okul yöneticilerinin yüzde 36'si, re~eıJleri,i i'e yüzde 64'ünün program geliştirme ile ilgili herhangi bir hizmet İ~İ~ğitın madı.kları belirlenmiştir. Ayrıca programı geliştirmeye yönelik açılan kurs ve seminerlerin ndileri. çiii yeterli olmadığını belirten yönetici ve öğretmenler bunun sebebini kurs ve mi,n~(sürele.rinin kısa olmasına ve katılımcıların isteksiz olmalarına bağlamışlardır (Akça, 001).

.AyrıcaYüksel, 2004 yılında, "Merkezi ye Yerel Düzeylerde Program Geliştirme" adlı nak:alesiniyayımlamıştır.Yüksel buçalışmasında; eğitim programlarının hemülkenin hem de bölge ve okulların istek ve ihtiyaçlarım karşılaması gerektiğini belirterek, bunların arşılanabilınesi için eğitim programlarının hem merkez, hem de yerel düzeyde hazırlanması e geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu çalışmada ulusal düzeyden bireysel düzeye adar her düzeyde yapılan program geliştirme çalışmaları açıklanmış, dünya ve Türkiye'deki mevcut durum incelenmiştir.

Ayvaz, 2001 yılında "Eğitim Programları ve Unsurları" adlı yüksek lisans tez çalışmasını gerçekleştirmiştir. Bu çalışma eğitim programı ve unsurlarını genel hatlarıyla frtmıtmak amacıyla yapılmıştır.

Baysen, 2003 yılında Gazi Üniversitesinde yaptığı doktora tez çalışmasında "Fen Eğitiminde Yeni Gelişmeler Ve (1960-1985 Dönemi) Türkiye'deki Uygulamaları" adlı bu çalışmada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde geliştirilen fen eğitim programları incelenmiş ve Türkiye'deki uygulamaları özet olarak ele alınmıştır. Bu çalışmada fen programlarının ülkemizde uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve programda görülen aksaklıklar ele alınmış ve fen programlarının Türkiye'de uygulanmasında izlenecek yollar üzerinde ağırlıklı olarak durulmuştur.

Yiğit, 2003 yılında, "Öğretim Programı Geliştirmede Öğretmenin Rolü" adlı bilimsel bir makale yayımlamıştır. Bu çalışmada, öğretim programı geliştirmede öğretmenlerin sorumluluklarını yerine getirmelerinde ve dışarıdan araştırmacılarla yürüttükleri çalışmalarla ilgili olarak rollerin paylaşımında dikkate alınması gereken hususların neler olması gerektiği tartışılmaktadır. Öncelikle, alanda ulaşılabilen kaynaklara dayalı olarak öğretmenlerin öğretim programı çalışmalarında ne şekilde yer aldığı, daha az merkeziyetçi eğitim sistemlerine sahip yabancı ülkelerden örnekler verilmiştir. İkinci olarak, öğretmenlerin program geliştirmede söz sahibi oldukları iki uygulama biçimi tanımlanmış ve bu yaklaşımlarda öğretmenlerin ne tür sorunlarının olabileceği, onların tutumlarını etkileyebilecek değişkenler açısından irdelenmiştir. Son olarak, öğretmenin kendi sınıfında kullanacağı bir program hazırlaması için nasıl bir sıra takip edeceği temel düzeyde verilmiştir. Bu derleme çalışması, Türkiye gibi merkezi eğitim sistemine sahip bir ülkede program geliştirmedeki zorlukları, bu sahada araştırma yapan araştırmacı ve öğretmenlere tanıtmakta ve böylece Türkiye'de bu alandaki çalışmalarda öğretmen öğesinin daha etkili olarak nasıl kullanılabileceği ile ilgili hususları ortaya koymaktadır.

Eskicumalı (2004), "Eğitim Programlarının Politik, Ekonomik ve Kültürel Boyutları" adlı yayılmamı olduğu makalesinde eğitim ile ekonomik ve kültürel yapı, bilgi ve güç

asındaki ilişkileri, ele almıştır, Eğitim programları ve eğitim uygulamaları ile· ideoloji ~~m.~aki ilişkiler eleştirel· bir perspektiften····incelenmiştirAçık ve· gizli materyal üretim ürod111ction).ve yeniden üretim {reproduction),ideolojik değerler, sosyal sınıf ilişkileri, sosyal ç yapıları ve eğitim arasındaki ilişkiler Amerika ve. İngiltere'deki eğitim sosyolojisi eratürü taranarak açıklanmıştır.

,<J.rünümiizde insan hayatını olumlu veya olumsuz etkileyen. çeşitli unsurlar vardır. nlargün geçtikçe.deartmaktadır .. Bu unsurların en başında teknik ve ekonomik gelişmeye ralel olarak ıneydaria .gelen toplumsal yapıdaki sosyal değişmelerdir.. İnsanların. içinde· Jadıkları toplunıa uyum sağlayabilmeleri için .doğumundan okul çağına kadar ailede, okul J~aaj itiparende hayata atılana kadarda eğitimkurumlarında bilgi, beceri vealışkanlıklar zarırlar. Fakat, fülginin sürekli gelişerek değiştiği· bit dünyada, önceki öğretilenler ya etersiz kalmakta ya da eskimektedir. Bu durum. insanların sürekli eğitimini gerekli lmaktadır (Ergün, İlk ve Ortaöğretimdeki Okul Yöneticilerinin Yetiştirilmesi ve eliştirilmesinde yeni bir model).

ülkelerin geHşmişHk d0zer1eri ile eğitime verdikleri önem arasında yakın bir ilişki ulunmaktadır. Bir ülkenin kalkınıp gelişmesi için: gerekli olan faktörlerin başında eğitim elmektedir.Yaşanan hızli değişimve gelişmeler; insan yaşamını çeşitli açılardan etkilemekte e sdsyal kurumların yapı ve fonksiyonlarını değişime zorlamaktadır. Bu. değişimlere ayak ydtirma Çaba~ı yenilikleri takip/ etme olanağı sağlayan ve gelişmelere açık bir eğitim isteminirfoluşturulmasını kaçınılmaz kılmaktadır (Uçar, 2006:35).

Günümüzde her alanda yaşanmakta olan değişim eğitim kurumlarını da kiletnektedir.• Eğitim 'kurumları bu değişime ayak uydurma ve kendini sürekli yenileme uru~undadır. Busüreçte öğretmenlerin oynayacaklanrol büyük önem taşımaktadır. Çünkü ir gkulun kalitesi öğretmenlerinin sunacağı eğitim hizmetinin kalitesine bağlıdır (Uçar, 006:35).

Araştırma konusuna ilişkin Türkiye'de yapılan araştırmalar 1960 ve sonraki yıllarda efçekleştirilenaraştırmaları kapsamaktadır. Ülkemizde, öğretmen niteliğinin geliştirilmesi ve alla etkili öğretim süreçlerinin sağlanabilmesi amacıyla son yıllarda yapılan araştırmaların izla arttığt görülmektedir. Bu araştırmaların büyük bir kısmı, öğretim yöntemleri, öğrenci aşarıları, öğretmen-öğrenci etkileşimi, öğretmen ve öğrenci nitelikleri, öğretmenlerin avranış veyaitutumlangibl konuları içermektedir. Kuşkusuz, ülkemizde öğretmenleri konu lan çok sayıda araştırın.ayapılmıştır. Ancak bu kesimde; araştırmacı tarafından ulaşılabilen ğr~tmeninniteliklerinive davranışlarını konu alan araştırmalar üzerinde durulacaktır.

:<iydoğan (2002} tarafnıdan " MEBİlköğretirin OkullarıYönetici ve Öğretmenlerinin ers'6n;fdeHştirrıeye İlişkin Görüşleri" adlı çalışmada yönetici Ve öğretmenlerin uygulanan izm&(içi eğitim programlarına ilişkin görüşlerinin genelde olumsuz olduğu, ~yrıca hem öne;~;ere1ıeıı d~,öğretuenife göre hizmd i{eğitinı programları~ aınaçlarlnıorta ı~¢Jde yeterli olduğu, yönetici ve öğretmenlerin uygulanan hizmet içi eğitim lınrilikforindenyeterincememnun olmadıkları ortaya çıkarılmıştır (Uçar, 2006:38).

Program geliştirme alanının bir bilim olarak ortaya çıkışının tarihsel perspektif içinde le <ahnınası, dayandığı temellerin tarihsel köklerini sergilemesi açısından önemli füinıektedir; Program geliştirme kavramı ve sürecinin bu zaman akışı içerisinde nereden ere ye{ g ldiğini g.ö rm e.k,bu alan da h izmet verenleri ve hizmetverenler.indüşünc.elerini ortaya pymak açısından da tarihi temeller büyük önemtaşımaktadır (Demirel, 2008:2.bölüm).

MEB'in hazırladığı yeni atama yönetmeliğine göre okul müdürü ve müdür ardımcıları artık sınav veya mülakatla değil puana göre seçilecek. Danıştay tarafından efalarca yürürlüğü durdurulan Eğitim Kurumları Yönetici Atama Yönetmeliği yenilendi. esmiga.zetede yayımlanmak üzereBaşbakanlık' .a gönderilen yönetmelik, okul yöneticisi lamalarmda önemli değişiklikler öngörüyor (MEB, 2008).

,2~3.KKTC'de Yapılan **Araştırmalar:**

Hürsen, 2007 yılında.i'İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf fen ve.teknoloji, matematik ve sosyal bilgiler öğretim programlarının öğretmengörüşlerine göre değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tez „çahşmasını gerçekleştirmiştir.: Hürsen, bu çalışmayı Kuzey Kıbrıs Türk '.tumlmriyeti'nde doğrudanöğretim programlarına yönelik bir çalışma yapılmadığı .için, I<.KTC sınırları içerisinde bulunan "Lefkoşa, Girne, Güzelyurt, Gazi magosa ve İskele" ilçelerine bağhilköğretim okullarındauygulamıştır~ Öğretmenlerin öğretim programlarına yö··n, elik g. örüş. le. rini·. . . değerlendirm···. ·e·y e a·l. an bir çalışmanı. n. yapılmam. ası eg.witim_alan.ında bir eksiklik olarak görülmüş ve bu sebeple ilköğretim 4.•ve 5. Sınıf fen ve teknolo.1i, ın.~tematik .ve sosyal bilgner öğretim·. p~ogram1arının. öğretmen görüşlerine göre ı~~ilerJendiriJın~fj~bnJmıştır .. Araştırmada Ver; toplaınak lizere öğretmenlerekişisel '.bilgiformu veanket uygulanarak öğretim programlarına yönelik görüşleri belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

'{ I3u bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, uygulama verilerin analizi açıklanmıştır.

\4.l. Araştırmanın·Modeli

/Aiaştırma· genel ./tarama·mödelinde{: yapılmıştır. Betimsel nitelikteki bu çalışmada, ştırma kapsamına alınan okul yöneticileri ve öğretmenlere Ek 2 ve Ek 3'te sunulan·anket mü iT~Jt soruları.uygulrkmıştır. Araştırm~clibağımsız değişkenler olarak yöneticilerin ve etm;1~nlerin cinsiyetleri, alanları, yaşları, mesleki hizmet süreleri ve okullarındaki hizmet eler f kabuLeclilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkenlerini·ise eğitim programlarına ilişkin şılaş1:rmah tutunılarve görüşler oluşturmuştur.

4.2. Evren ve Örneklem

Bu. araştırmanın evrenini KKTC'deki ortapgretim okullarının 28 okul yöneticileri ve 8 ö~eni. <1lUş~uş!tur Araştırmanın örl~kıeiiiui Lefkoşa bölgesindeki 44 yöuetici ve 1 öğretmen oluşturmuştur. Yönergeye uyguri olarak doldurulan anket sayısı 235'tir. ilak~{uygulanan ;öneticisayısı 6, öğretmen sayısı ise 15'tir.

4,.3. VeriToplama Araçları ve Verilerin Toplanması

i>Bu çalışma. hem nicel hem de nitel özellik taşır. Dolayısıyla hem nicel verilerin .hem el v.erilerintoplanması amacıyla iki ölçme aracı hazırlanmıştır.

!4.3.l. .Nicel.Verilerin Elde Edildiği Ölçek

Bu çalışmada okul.. yönetici. ve. öğretmenlerinin programa ilişkini tutum ölçeği tez ışmahı Yard. Doç. Dr. Engin Baysen önderliğinde araştırmacı tarafından hazırlanmıştır .

Nicel verilerin toplandığı ölçeğin hazırlanışı sürecinde eğitim öğretim programlarının. rekli}iği, önemi, özellikleri literatür (basılı kitap, tez, makale) çalışmaları. (Gökçe, 1993, rış.d·9}8, Demirel,10.baskı, Ertürk,1994,· Sezgin,1994, Erden, 1998, Hfüsen,2007, nmez;2007) ile ortaya. çıkarılmış ve bu özellikler ışığında hazırlanan ölçeğin geçerliliği. üç man'a danışılarak. alınmış güvenirlik katsayısı ise bu çalışma öncesi 100 öğretmen ve me'içiye uygulanarak, gerekli düzeltmeler yapılarak, başta hazırlanan 55 sayıdaki madde 41 addyye indirgenerek ölçeğin son güvenirlik katsayısı 0,84 olarak hesaplanmıştır (Ek.2).

Ölçme aracındaki maddeler Likert .tipi· ölçe~e··göre.düzenlenmiştir. Ölçek "kesinlikle atılıy.orum", "katılıyorum" ,"kararsızım", "'k~tilmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" eklinde derecelendirilmiştir, Puanlama sırasında pozitif anlam taşıyan cümleler 5, 4, 3, 2, 1 eklinde puanlanırken, negatif anlam taşıyanlar ise 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmıştır.

Thomas (1998) anketi (questionnaire) insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, nartçlarını>yeya tutumlarını betimlemeye yönelik bir dizi. sorudan oluşan bir araştırma atçeı-yali ol.arak tanımlanmaktadır. Diğer veri toplama tekniklerine (görüşme, gözlem) göre arlqı:bölgelerden çok daha büyük gruplara hızla uygulama olanağının olması ve maliyetinin

aha düşük olması gibi avantajları vardır. Cevaplayıcıyı güdülemekte sorunlar yaşanması, aha çok yüzeysel bilgi toplamaya uygun olması ve önceden hazırlanan soruların (aplanmasının gerekliliği (esnek olmaması) anketin önemli sınırlılıklarını oluşturmaktadır, I.başka önemli sınırlılığın. da zaman sorunu olduğu söylenebilir. Ankette yer alan madde 'ısının artmasına bağlı olarak cevaplama süresinin artması, cevaplamaya ilişkin güdünün almasına, yorgunluğa bağlı olarak düşünmeden cevap verme olasılığının artmasına neden lt,mr. Bu durum ise, geçerli ve doğru cevapların toplanmasını engellemekte, hatta uzun bir aplama .süresi gerektiren anketin hiç cevaplanmama olasılığım artırmaktadır. Anketlerin letsayıltısı ise,cevaplayıcılann samimi davrandıklarıdır (Büyüköztürk, 2009-123).

A.3.2. Nitel Verilerin Elde Edildiği Ölçek

Nicel. ölçeğin ortaya çıkarılması sürecinde bazı yönetici ve öğretmenlerin programlara ışkın nicel ölçek haricinde·görüş bildirme eğiliminde oldukları saptanmıştır. Dolayısıyla bu alışinada ortaöğretim okul yönetici ve öğretmenlerinin eğitim programlarına ilişkin örüşlerini daha kapsamlı bir şekilde ortaya çıkarmak üzere Ek 3'te görülen 15 mülakat usul5 öğretmen, ôyônetici toplam 21 kişiye uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan kişilerle sözlü iletişim kurarak bilgi toplamaya yarayan araştırma ğine görüşme (mülakat) adı verilir. Görüşmelerde katılımcılara; araştırma sorusunu tlama.ya yardımcı olacağı düşünülen sorular sorularak yanıtları kaydedilir. Diğer tüm klerde olduğu gibi görüşme tekniğinin de olumlu ve olumsuz yönleri vardır. Bu tekniğin olllllnlu yönü; derinlemesine çalışma yapmaya olanak sağlayarak, bolca bilgi sahibi olmaya fd1111cı olmasıdır. Olumsuz. yönü ise az sayıda kişiyle yürütülebilecek, zaman açısından raflı ve analiz etmesi zahmetli bir teknik olmasıdır (Sümer; 2007-49).

·Miilakatlar.araştırmacıtarafından katılımcılara tek tek uygulanmıştır. Mülakat süresi ilama 15 dakikadır. Gerek görüldüğü noktalarda katılımcının fikrini daha açık bir dille ade edebilmesi için ek sorulara yer verilmiştir.

Veri toplamak amacıyla anketin ve mülakatların uygulanabilmesi için Milli Eğitim ak~lığı Ortaöğretim Dairesi'nden uygulama izni alınmıştır (Ek: 1). 2009-2010 eğitim gretfm yılı<I Döneminde evrendeki okullara gidilerek anketler uygulanmıştır. Ölçme açlarının hedeflerinin iyi anlaşılabilmesi için araştırmacı okul yönetici ve öğretmenlere ıklamalarda bulunmuştur.

/üörüşnıedler gönüllülük esası itfüariyle seçilmiştir. Görüşmeler sırasında her ılın1cr tek tek katılımcıya uygun ortam seçilmek suretiyle yürütülmüştür. Katılımcıların rularda verdikleri cevaplar görüşme sırasında not edilmiş ve gerektiği noktalarda katılımcının ıru ii d.aha çık ir dille ifade tıne sLama cıyla ek so ''' lar a v e açıkla.yıcr ifade gerektiren rular şer verilmiştir. Sorular katılımcıya tek tek sorularak, uygun cevaplama süreleri ınınmış ye katılımcıların somaki sorulara cevap verınest durumunda ilgili sorular tekrardan rulrıamış ve uygun İfadeler uygun sorular ~ltına yerleştirilmiştir. Her görüşme soması ıtılır~dılara katılımlarından dolayıteşekkür edilmiştir.

4.4. Verilerin Analizi

4.4.1. Nicel Verilerin Analizi

?An.ketler çözümlenmeye başlanmadan önce tümvanketler gözden geçirilmiş ve ünün yönergeye uygundoldurulduğuna karar verilmiştir. Anketlerbilgisayar ortamında SS f?.O for,Windows istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir; Çözümleme ısınô,a iki grup karşılaştırılması durumunda t-tesi, grup sayısının ikiden fazla olduğu rum,l;Ja İse Jek boyutlu varyans C One- Way ANOVA) analizinden yararlanmıştır. ryans analizinden "F" değerlerinin anlamlı çıkması durumunda, farkın kaynağım bulmak ın e.n küçük önemli farklar tekniğLLSD testinden yararlanılmıştır: Dağılımın normal nadığlgruplarda ise Mann Whitney U ve KruskalWallis testleri uygulanmıştır. Farkın ngi gruplar arasında olduğunu bulmak için ise gruplar arası ikişerli Mann Whitney U testi pılmıştır.

Verilerin yorumlanmasında veri toplama aracındaki her maddeye ilişkin verilen ğerler, o maddenin gerçekleşme düzeyinin göstergesi olarak kabul edilmiştir. Ortalamaların rumlanmasında ölçeğin seçenekleri, verilen puan ve puan aralıkları çizelge 1'de verilmiştir.

Bu çalışmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4.4.2. Nitel Verilerin Analizi

İçerik analizi metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli kelimelerin ya kavramların varlığım belirlemeye yönelik yapılır. Araştırmacılar bu kelime ve vramlarm varlığım, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ~ çıkarımlarda bulunurlar. İçerik analizi özellikle gözlem ve görüşmelerden elde edilen rilerin analizinde kullanılır. Araştırmacı araştıracağı konunun boyutlarını mümkün hığurıca net bir şekilde tanımladıktan sonra, araştırmayla ilgili olan uygun kategorileri lirlemesi gerekir. İçeriğin düzenlenmesi ve bulguların sözel olarak betimlenmesinde kodlar temalar yardımcı olarak tercih edilir (Büyüköztürk,2009).

Mülakatlardan elde edilen cevaplar her soru için tek tek incelenerek, ortak görüşler ~lmıştır. Bir veya az sayıda verilen cevap durumları ise ortaya çıkarılmış ve ~erlendirilmiştir. Ardından ilgili görülen sorulara verilen cevaplar sentezlenerek sonuç ve rumlar için hazır hale getirilmiştir.

Çizelge 1. Kullanılan Derecelendirme Ölçeği

Verilen Puan	Seçenek	Puan Aralığı
1	Kesinlikle Katılmıyorum	1.00-1.79
2	Katılmıyorum	1.80-2.59
3	Kararsızım	2.60-3.39
4	Katılıyorum	3.40-4.19
5	Kesinlikle Katılıyorum	4.20-5.00

ÇizelgeZ, Yöneticilerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	11	46
Erkek	13	54
Toplam	24	100

Araştırmaya katılan 24 yöneticinin 11 (% 46)'i kadın ve 13 (% 54)'ü erkek olduğu görülmektedir.

Çizelge 3. Yöneticilerin Yaş Dağılımı

YAŞ	f	%
25-29	6	25
30-39	17	71
40-45	1	4
TOPLAM	24	100

Araştırmaya katılan yöneticilerin yaş dağılımına bakıldığında ise 25-29 yaş aralığında ıtılımcıların sayısı fr·(%· 25), 30-39 yaş aralığında .katılımcıların sayısı 17 (% 71),· 40-45 alığında katılımcı sayısı 1 (% 4)'tür.

izelge 4. Yöneticilerin Sorumluluk Dağılımı

Yönetim Sorumluluğu	f	%
Müdür	4	17
Müdür Yardımcısı	20	83·
Toplam	24	100

Araştırmaya katılan. yöneticilerin·branşlara göre .4 (%17} sınıf öğretmeni, 19 (%79) syal·.bilgiler öğretmeni,'1 (%4) matematik öğretmeni olarak bir dağılım göstermiştir.

izelge 5. Yöneticilerin yöneticilikteki hizmet süresi dağılımı

Yöneticilik Süresi	f	%
11-15	23	96
16-20	1	4
Toplam	24	100

Araştırmaya katılan yöneticilerden23 (%96)'sı 11-15 yıl.arası ve sadece 1 tanesi (%4) 6-20 yıl arası yöneticilikte hizmet ettiği görülmüştür.

elge 6. Yöneticilerin bulunduğu okuldaki yöneticilik hizmet süreleri dağılımı

Hizmet Süresi	f	%
1-2	1	4
3-4	6	25
5-6	17	71
Toplam	24	100

Araştırmaya katılan yöneticilerden 1(%4) 1-2 yıl arası hizmet süresi, 6(%25) 3-4 yıl sı.hizmet süresi, 17(%71) 5-6 yıl arası hizmet süresi dağılım göstermiştir.

~lge 7. Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kadın	114	54
Erkek	97	46
Toplam	211	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 114 (% 54) kadın ve 97 (% 46) erkek olduğu rülmektedir.

zelge 8. Öğretmenlerin Yaş Dağılımı

YAŞ	f	%
24 ve altı	10	6
25-29	41	19
30-34	55	26
35-39	39	18
40-44	45	21
45-49	9	4
50 ve üstü	12	6
TOPLAM	211	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin }'aş dağılımına bakıldığında 10 {%6) 24 ve altı yaş alıg.~nda,.41(%19)25-29 yaş aralığında, 55(%26) 30-34 yaş aralığında, 39 (%18) 35-39 yaş alıgincla,45 (%21)40-44 yaş aralığında, 9 (%4} 45-'49 yaş aralığında, 12 (%6) 50 ve üstü ş aralığında olduğu görülmüştür.

zelge 9. Öğretmenlerin Branş Dağılımı

Branş	f	%
Sınıf öğretmeni	16	8
Sosyal bilimler	44	20
Türkçe	12	6
Edebiyat	12	6
Yabancı Dil	38	17
Fen Bilimleri.	16	8

Matematik	21	10
Güzel Sanatlar	10	5
Diğer	42	20
Toplam	211	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin branşlara göre 16 (%8) sınıf öğretmeni, 44 (%20) iyal bilgiler öğretmeni, 12 (%6) Türkçe öğretıeni,38 (%17) yabancı dil öğretmeni, 12 i6) edebiyat öğretmeni, 16. (%8) fen bilimleri öğretmeni, 21 (%10) matematik öğretmeni, 10 iP) güzel sanatlar öğretmeni, 42 (%20) diğer derslerin öğretmenleri olarak dağılım östermiştir.

izelge 10. Öğretmenlerin hizmet süresi dağılımı

Hizmet Süresi	f	%
1-5	34	16
6-10	43	20
11-15	68	32.
16-20	39	19
21 ve üstü	27	13
Toplam	211	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerdenSd (%16) l-5 yıl arası öğretmenlik, 43 (%20) 6-0 yıl arascöğretınenHk, 68 (%32) 11-15 yıl arası öğretmenlik, 39 (%19} 16-20 yıl arası ğretmenlik, 27 (%13) 21 ve üstü yıl öğretmenlik yaptığı görülmüştür.

Çizelge 11 .. Öğretmenlerin bulunduğu okuldaki-hizmet süreleri .dağılimr

Okuldaki Hizmet Süresi	f	%
1-2	59	28
3-4	41	20
5-6	35	16
7 ve üstünde	76	36
Toplam	211	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin-Sf (%28) 1-2 yıl arası, 41 (%20)3-4 yıl arası, 35 (%16) 5-6 yıl arası, 76 (%36) 7 ve üstü yıl arası hizmet yaptığı görülmüştür.

BÖLÜMV

BULGULARVE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma probleminin çözümü için, araştırmaya katılan okul yönetici ve gretmenlerinden toplanan veri analizi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin orumlar yer almaktadır.

13ü bölümde bir "de araştırmanın mülakat kısmına katılan okul yönetici ve gre:tlnerılerindenalınan görüşler analiz edilerek ortak yanlar ve farklı cevaplardan elde. edilen ılgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

lt Problem 1: Orta eğitim yönetici ve öğretmenlerin ders programlarına ilişkin tutumları ne ızeydedir?

Çizelge 12. Yöneticilerin programlara ilişkin maddelere verdikleri cevapların dağılımları

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Toplam		$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Programlara uyum zordur	1	4	7	29	1	4	15	63	0	0	24	100	2,75	1,03
Programlar eğitim sistemindeki karmaşıklığı ortadan kaldırır	5	21	13	54	4	17	2	8	0	0	24	100	2,13	0,85
Program eğitim sistemindeki bütünlüğün giderilmesini amaçlar	3	13	16	67	L	4	4	17	0	0	24	101	2,25	0,90
Program geliştirme alan öğretmenlerine göre ayrı ayrı inceleme gerektirir	8	33	13	54	2	8	1	4	0	0	24	99	1,83	0,76
Programlar öğrencileri aktif kılmaz.	2	8	9	38	5	21	7	29	1	4	24	100	3,17	1,09
Programlar öğrencinin verimini arttırır	4	17	12	50	6	25	2	8	0	0	24	100	2,25	0,85
Qğretmenlerpı:ogramlarla sınırlandırılrnamalıdırlar	2	8	3	13	2	8	12	50	5	21	24	100	2,38	1,21
Programların tüm öğretmenler tarafından iyi anlaşılması mümkün değildir	1	4	4	17	2	8	13	54	4	17	24	100	2,38	1,10

Programlar öğretmenlerin y~ratıcılık özelliklerini'kısıtlar	2	8	8	33	2	8	IO	42	2	8	24	99	2,92	1,21
Programlar öğretmenlerin dersi düzenlibi» şekilde verebilmesine olanak tanır	5	21	13	54	3	13	2	8	1	4	24	100	2,21	1,02
Programlar bir sınıftaki tüm öğrencilerin öğrenmelerine uygun.olacak.biçimde hazırlanamaz	1	4	4	17	5	21	11	46	3	13	24	101	2,54	1,06
Programlar tüm öğretmenlere uygun olacak şekilde hazırlanamaz	1	4	6	25	4	17	IO	42	3	13	24	101	2,67	1,13
Programlar öğretmenler için kolaylık sağlar	6	25	16	67	0	0	1	4	I	4	24	100	1,96	0,91
Programlar toplumun ihtiyaç duyduğu özellikteki insanların yetişmesini sağlar.	0	0	13	54	8	33	3	13	0	0	24	100	2,58	0,72
Programlar toplumun aynasıdır	2	8	13	54	4	17	4	17	1	4	24	100	2,54	1,02
Programlar bir toplumun ilerlemesine katkıda bulunur	1	4	15	63	3	13	5	21	0	0	24	101	2,50	0,88
Programlar öğretmenlerin hatalı öğretim yapmasını engeller	3	13	IO	42	4	17	7	29	0	0	24	101	2,63	1,06
Programlar öğretmenlerin öğretim sürelerini iyi kullanmasını sağlar	6	25	11	46	4	17	3	13	0	0	24	101	2,17	0,96
Programlar tüm öğrencilere eşit eğitim hakkı sunulmasına	5	21	11	46	5	21	3	13	0	0	24	101	2,25	0,94

katkı sağlar														
Programsız bir eğitim başarısızlığa mahkumdur-	1	4	4	17	4	17	5	21	10	42	24	101	2,21	1,28
Programlar farklı görüşlere sahip insanların yetişmesini engeller	I	4	10	42	7	29	6	25	0	0	24	100	3,25	0,90
Programlar toplumda çatışma yaşanmasını engeller	I	4	10	42	7	29	6	25	0	0	24	100	2,75	0,90
Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak sağlamaz	I	4	12	50	7	29	2	8	2	8	24	99	3,33	1,01
Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz	2	8	12	50	5	21	3	13	2	8	24	100	3,38	1,10
Öğretmenlerin etkin katılımı programlarda başarıyı arttırır	6	25	14	58	4	17	0	0	0	0	24	100	1,92	0,65
Programlar her zamanher öğrenciyi hedefe ulaştırmaz	I	4	5	21	2	8	12	50	4	17	24	100	2,46	1,14
Programlar öğretmenin, öğrencinin öğrenmelerini değerlendirmesine imkan tanır	2	8	18	75	2	8	2	8	0	0	24	99	2,17	0,70
Programlar yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlamaz	0	0	12	50	5	21	7	29	0	0	24	100	3,21	Ö,88
Öğrenme okulda yapılan programlarla sınırlı değildir	0	0	2	8	2	8	12	50	8	33	24	99	1,92	0,88
Programlar öğrenmedeki esnekliği sınırlar	0	0	7	29	3	13	14	58	0	0	24	100	2,71	0,91
Programlar öğrenmedeki	0	0	11	46	I	4	10	42	2	8	24	100	2,88	1,12

yaratıcılığı engeller														
Teknolojideki gelişmeler programlarm_değiş111esine neden olur	6	25	15	63	2	8	1	4	0	0	24	100	1,92	0,72
Bilimdeki gelişmeler programların değişmesine nedenolur	6	25	15	63	2	8	1	4	0	0	24	100	1,92	0,72
Değişen insan ihtiyaçları programların değişmesine neden olur	8	33	13	54	1	4	2	8	0	0	24	99	1,88	0,85
Programların değişmemesi imkansızdır	0	0	3	13	3	13	9	38	9	38	24	102	2,00	1,02
Programlar.en gelişmiş ülkelerde dahi değişmelidir	12	50	9	38	2	8	1	4	0	0	24	100	1,67	0,82
Programların değişmesi eski programın başarısız olduğu anlamına gelmez	2	8	0	0	1	4	14	58	7	29	24	99	2,00	1,06
Program değişimleri tüm dersler için gereklidir	7	29	16	67	1	4	0	0	0	0	24	100	1,75	0,53
Program değişimleri öğrencileri olumsuz etkiler	1	4	11	46	8	33	2	8	2	8	24	99	3,29	1,00
Program değişimleri öğretm~nleri olumsuz etkiler	0	0	12	50	4	17	8	33	0	0	24	100	3,17	0;92
Eğitimdeki toplumsal değişmeler programların değişmesine neden olur	5	21	17	71	2	8	0	0	0	0	24	100	1,96	0,75
Toplam	2.95	4.97	11.65	17.76	3.39	6	5.65	9.67	1.63	2.79	24	40.94	2.43	0,94

- Çizelge 12 incelendiğinde "Programlara uyum zordur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 63 ile katılıyorum. seçeneğinde olduğu, bunu %29 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmektedir.

- "Programlar eğitim sistemindeki karmaşıklığı ortadan kaldırır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 54 ile katılmıyorum seçeneğinde olduğu, buriu % 21 He kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği. görülmektedir.

- "Program eğitim sistemindeki bütünlüğün giderilmesini amaçlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 67 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 17 ile katılıyorum· seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Program geliştirme alan öğretmenlerine· göre ayrı ayrı·inceleme gerektirir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 54 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu·0/0·33 kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin.izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrencileri aktif kılmaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın% 38 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu. % 29 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrencinin.verimini·arttırır" maddesine ilişkin·görüşlerinde.yığılmanın % 50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu% 25 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Öğretmenler programlarla sımrlaıidırılmamahdırlar„. maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 50 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programların tüm öğretmenler tarafından iyi. anlaşılması mümkün değildir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 54 katılıyorum seçeneğinde olduğu, .bunu % 17 ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği aynı şekilde yine % 17 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür;

- "Programlar öğretmenlerin yaratıcılık· özelliklerini kısıtlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 42 katılıyorum seçeneğinde olduğu, -bunu % 33 ile katılınıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenlerin dersi düzenli bir şekilde verebilmesine olanak tanır" ınıddesine ilişkinigörüşlerinde yığılmanın %. 54 katılmıyorum seçeneğindeolduğu, b1,111u %21 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğininizlediği görülmüştür.

- "Programlar bir sınıftaki tüm öğrencilerin öğrenmelerine uygun olacak biçimde hazırlanamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 46 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar tüm öğretmenlere uygun olacak şekilde hazırlanamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 42 katılıyorum seçeneğinde olduğu, .bunu··.% 25. ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenler için kolaylık sağlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 67 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 25 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür. Kararsızım seçeneğini kimse işaretlememiştir.

- "Programlar toplumun ihtiyaç duyduğu özellikteki insanların yetişmesini sağlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 53 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %33 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar toplumun aynasıdır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 54 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 17 kararsızım seçeneği ile ve yine % 17 katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar bir toplumun ilerlemesine katkıda bulunur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 63 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenlerin hatalı öğretim yapmasını engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 42 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenlerin öğretim sürelerini iyi kullanmasını sağlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 46 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 25 kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görüşmüştür.

- "Programlar tüm öğrencilere eşit eğitim hakkı sunulmasına katkı sağlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 46 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile kesinlikle katılmıyorum ve yine% 21 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programsız bir eğitim başarısızlığa mahkumdur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 42 kesinlikle katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar farklı görüşlere sahip insanların yetişmesini engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 42 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar toplumda çatışma yaşanmasını engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %42 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29. ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar. farklı yeteneklerin keşfedilmesine <olanak.sağlamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %>50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın% 50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu% 21. ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Öğretmenlerin etkin/katılımı programlarda başarıyı .arttırir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 58 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 28 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar her. zaman her öğrenciyi hedefe ulaştırmaz". .niaddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 50' katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür;

- "Programlar öğretmenin, öğren.cinin öğrenmelerini değerlendirmesine imkan tanır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %75 katılmıyorum seçeneğinde oldu. ğu,

diğer seçeneklerin aynı oranda olduğu fakat kesinlikle katılıyorum seçeneğinin hiç işaretlenmediği görülmüştür.

- "Programlar laşam boyu öğrenmeye katkı sağlamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Öğrenme okulda yapılan programlarla sınırlı <değildir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanıı .% 50 ile katılıyorum seçeneğinde olduğu, hunu % 33 ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrenmedeki esnekliği sınırlar". maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %. 58 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrenmedeki yaratıcılığı engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 46 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 42 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Teknolojideki gelişmeler programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın% 63 ile katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %25 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Bilimdeki gelişmeler programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %6J ile katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %. 25 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Değişen insan. ihtiyaçlar! programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin. görüşlerinde yığılmanın %54 ile katılmıyorum seçeneğinde .olduğu, bunu % 33 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programların değişmemesi imkansızdır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 38 .kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 13 ketılnuyorumve kararsızım seçeneklerinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar en gelişmiş ülkelerde·dahi değişmelidir" maddesine.ilişkin görüşlerinde •i;ığılmanım·.·~. 50<kesinlikle katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 38 ile katılmıyorum Seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programların değişmesi eski programın başarısız olduğu anlamına gelmez'.' maddesine ilişkin.görüşlerinde yığılmanın% 58 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 Ilerkesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği· görülmüştür.vKatılmryorum seçeneğini kimse·işaretlememiştir.

- '.'Program değişimleri. tüm. dersler için gereklidir". maddesine ilişkin görüşlerinde > yığılmanın % ,67 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %29 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- '.'Prrgranı. değişiınleri .öğrencileriiolumsuz etkiler" maddesine ilişkin· görüşlerinde yığıl:ınaıun?(o46 katılnuyoru:ın seçeneğinde olduğu, bunu.% 33 kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Program değişimleri öğretmenleri olumsuz etkiler" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 33 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Eğitimdeki toplumsal değişmeler programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 71 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- 1, 2, 3, 4, 6, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 27, 28, 30, 32, 33, 34, 36, 38, 40 ve 41 maddesinde kesinlikle katılıyorum seçeneği işaretlenmemiştir.

- 25, 38ve 41. Maddesinde katılıyorum seçeneği işaretlenmemiştir.

- 14, 28, 29, 30, 31, 35 ve 40. maddesinde kesinlikle katılmıyorum seçeneği işaretlenmemiştir.

- 24. madde olan "Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz" ifadesi gerçekleşme düzeyi en yüksek (X=3,38) özellik olarak belirlenmiştir. Bunu X=3,33 ortalama ile "Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak sağlamaz" maddesi izlemektedir.

- 36.. madde olan "Programlar en gelişmiş ülkelerde dahi değişmelidir" ifadesi gerçekleşme düzeyi en düşük ($X=$ 1,67) özellik olarak belirlenmiştir. Bunu $X=$ 1,75 ortalama ile "Program değişimleri tüm dersler için gereklidir" maddesi izlemektedir.

- Yöneticilerin programlara ilişkin maddelere verdikleri cevapların dağılımlarına bakıldığında, ortalamaları alındığında çıkan sonuç (X=2.43)olarak saptanmıştır.

Çizelge 2. Öğretmenlerin. programlarailişkin maddelere verdikleri cevaplarınadağılımınlan

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum		Toplam		$\bar{X}$	SS
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Programlara uyum zordur	13	6	77	37	20	10	78	37	23	11	211	101	2,90	1,19
Programlar eğitim sistemindeki karmaşıklığı ortadan kaldırır	37	18	98	46	30	14	35	117	11	5	211	100	2,46	1,12
Program eğitim. sistemindeki bütünlüğün giderilmesini amaçlar	29	14	103	49	32	15	33	16	114	7	z11	101	2,53	1,11
Program geliştirme alan öğretmenlerinegöreayrı ayrı inceleme gerektirir	38	18	Jö3.	49	13	16	31	15	26	112	1211	100	2,55	11,2s
Programlar öğrencileri aktif kılmaz	21	n	[76.	36	53	25	41	19	14	1	211	100	3,29	1,12
Programlar öğrencinin verimini arttırır	J26	12	96	.46	45	21	f36	JJ7	Js	4	211	100	12,55	1,03
Öğretmenler programlarla	18	14	124	II	24	II	106.	50	49	23	1211	99	2,22	1,05

sınırlandınlmamalıdırlar														
Programların tüm öğretmenler tarafından iyi anlaşılması mümkün değildir	9	4	60	28	22	10	98	46	22	10	211	98	2,70	1,12
Programlar öğretmenlerin yaratıcılık özelliklerini kısıtlar	7	3	83	39	34	16	62	29	25	12	211	99	2,93	1,14
Programlar öğretmenlerin dersi düzenli bir şekilde verebilmesine olanak tanır	31	15	108	51	19	9	42	20	11	5	211	100	2,50	1,12
Programlar bir sınıftaki tüm öğrencilerin öğrenmelerine uygun olacak biçimde hazırlanamaz	6	3	43	20	36	17	98	46	28	13	211	99	2,53	1,05
Programlar tüm öğretmenlere uygun olacak şekilde hazırlanamaz	5	2	41	19	29	14	113	54	23	11	211	100	2,49	1,00
Programlar öğretmenler için kolaylık sağlar	26	12	106	50	19	9	47	22	13	6	211	99	2,60	1,14
Programlar toplumun ihtiyaç duyduğu	26	12	77	37	43	20	59	28	6	3	211	100	2,73	1,09

özellikteki insanların yetişmesini sağlar														
Programlar toplumun aynasıdır	18	9	74	35	55	26	56	27	8	4	211	101	2,82	1,04
Programlar bir toplumun ilerlemesine katkıda bulunur	16	8	96	46	49	23	45	21	5	2	211	100	2,70	1,13
Programlar öğretmenlerin hatalı öğretim yapmasını engeller	21	10	81	38	42	20	63	30	4	2	211	100	2,75	1,05
Programlar öğretmenlerin öğretim sürelerini iyi kullanmasını sağlar	24	11	92	44	40	19	46	22	9	4	211	100	2,64	1,07
Programlar tüm öğrencilere eşit eğitim hakkı sunulmasına katkı sağlar	22	10	88	42	47	22	46	22	8	4	211	100	2,67	1,05
Programsız bir eğitim başarısızlığa mahkumdur	5	2	19	9	26	12	103	49	58	28	211	100	2,10	0,98
Programlar farklı görüşlere sahip insanların yetişmesini engeller	7	3	60	28	66	31	66	31	12	6	211	99	2,92	0,98

Programlar toplumda çatışmaya~anınasını· engeller	11	5	71	34	67	32	58	28	4	2	211	101	2,87	0,94
Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine .olanak şağfanıaz	J12-ı	~·· .-...	ff1	T3~~l	6s	--r3r-----ı	W	rT9-.	-TI~I 6	-.	r211	100	3,45	3,01
Programlar insanların toplumuna ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz	16	S	J04	49	50	1.24	36	11	ıs	12	211	100	3,43	o,94
Öğretmenlerin etkin katılını·•programlarda başarılı arttırır	35	17	104	49	25	12	132	15	15	17	211	100	2,47	1,1s
Programlar her zaman her öğrenciyi hedefe ulaştırmaz	ıs	12	21	10	30	14	1211	60	128	13	211	99	2,2s	0,90
Programlar öğretınenin, öğrençinin öğrenmelerini değerlendirmesine imkan tanır	16	S	100	47	49	23	39	19	17	13	1211	100	2,63	o,98
Programlar yaşanı boyu öğrenmeye katkı sağlamaz	13	6	69	33	52	25	'n	34	ıs	12	1211	100	3,06	1,01
öğrenme okulda yapılan programlarla sınırlı	3	1	16	ıs	23	11	s1	141	SZ	39	1211	100	1,91	o,96

değildir														
Programlar öğrenmedeki esnekliği sınırlar	7	3	54	26	50	24	84	40	16	8	211	101	2,77	1,02
Programlar öğrenmedeki yaratıcılığı engeller	7	3	73	35	42	20	71	34	18	9	211	101	2,91	1,07
Teknofojid~ki gelişmeler programların değişmesine neden olur	56	27	88	42	14	7	39	19	14	7	211	102	2,37	1,24
Bilimdeki gelişmeler programların değişmesine neden olur	65	31	86	41	8	4	37	18	15	71	211	165	2,29	l,27
Değişen insan ihtiyaçları programların değişmesine neden olur	66	31	75	36	13	6	40	19	17	8	211	100	2,51	2,43
Programların değişnıemesi imkansızdır	10	5	18	9	17	8	75	36	91	43	211	101	1,96	1,13
Programlar en gelişmiş ülkelerde dahi değişmelidir	76	36	72	34	11	5	25	12	27	13	211	100	2,31	1,40
Programların değişmesi eski programın başarısız olduğu anlamına gelmez	2	1	11	5	8	4	117	56	73	35	211	101	1,82	0,81
Program değişimleri tüm dersler için gereklidir	58	28	85	40	22	10	28	13	18	9	211	100	2,35	1,25

Program değişimleri öğrencileri olumsuz etkiler	18	9	89	42	47	22	53	25	4	2	211	100	3,30	1,00
Program değişimleri öğretmenleri, olumsuz etkiler	13	6	94	45	49	23	49	23	6	3	211	100	3,28	0,98
Eğitimdeki.toplumsal· değişmeler programların değiş_mesinneden olur	31	15	105	ISO	19	9	44	21	12	6	211	101	2,53	1,43
Toplam	122.46	4.47	73.58	14.32	34.34	6.65	59.95	11.67	20.67	14.67	211	41.68	2.73	1.16

- Çizelge 13 incelendiğinde "Programlara uyum zordur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 78 ile katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %77 He katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmektedir,

- "Programlar eğitim sistemindeki karmaşıklığı ortadan kaldırır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanin % 46 ile katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 37 ile kesinlikle katılmıyorum, %35 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmektedir.

- "Program eğitim sistemindeki bütünlüğün giderilmesini amaçlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %49 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 16 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Program geliştirmeal anöğretmenlerine göre ayrı ayrı inceleme gerektirir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 49 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %18 kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrencileri aktif kılmaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 36 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 25 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrencinin verimini arttırır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın% 46 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 21 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Öğretmenler programlarla sınırlandırılmamalıdırlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 50 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 23 ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programların tüm öğretmenler tarafından iyi anlaşılması mümkün değildir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 46 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 28 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği aynı şekilde yine % 10 ile kararsızım ve kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenlerin yaratıcılık özelliklerini kısıtlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 39 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 29 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenlerin dersi düzenli bir şekilde verebilmesine olanak tanır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 51 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 20 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar bir sınıftaki tüm öğrencilerin öğrenmelerine uygun olacak biçimde hazırlanamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 46 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu% 20 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar tüm öğretmenlere uygun olacak şekilde hazırlanamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 54 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 19 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenler için kolaylık sağlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 22 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar ·toplumun ihtiyaç duyduğu özellikteki insanların yetişmesini sağlar" maddesineilişkin görüşlerinde .yığılmanın % 37 katılmıyorum .seçeneğiride olduğu, bunu %28 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği.görülmüştür.

- "Programlar ,toplumun aynasıdır". maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 35 katılmıyonım seçeneğinde olduğu, bunu % 27 katılıyorum seçeneği ile ve yine % 26 kararsızım seçeneğinin izlediği.görülmüştür.
- "Programlar bir toplumun ilerlemesine katkıda'.' bulunur" maddesine· ilişkin görüşlerinde yığılmanın %46 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 23 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenlerin hatalı' öğretimiyapmasım·. engeller":.maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 38 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 30 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Progr.aınlar öğretmenlerin öğretim sürelerini iyi kullanrtıasım sağlar" maddesine Hişkirıgörüşlerinde yığılmanın ~lo 44 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 22 katılıyorum seçeneğinin izlediği görüşmüştür.

- "Programlar. tüm öğrencilere eşit eğitim.hakkı sunulmasına katkı sağlar" maddesine ilişkingörüşlerinde.yığılmanın-S% 42 katılmıyorum seçeneğinde olduğu; bunu% 22 ile katılıyorum ve yine %22 He kararsızım·seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programsız bir eğitim başarısızlığa mahkumdur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 49 katılıyorum seçeneğinde olduğu; bunu % 12 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar farklı görüşlere sahip insanların yetişmesini engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın· yine % 31 kararsızım ve katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu o/ıı28 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar toplumda çatışma yaşanmasını engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %34 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 32 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar farklı. yeteneklerin· keşfedilınesine olanak sağlamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde .yığılmanın % .37 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 32 ile kararsızım·seçeneğinin izlediği görülmüştür.
- "Programlar insanların ,topluma .ve·. dünyaya uyumunakatkı sağlamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 49 katılmıyorum seçeneğinde olduğu; bunu % 24 ile kararsızım.seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Öğretmenlerin etkirr. katılımı programlarda.başarıyı, arttırır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 49 katılmıyorum Seçeneğinde olduğu, bunu % 17. ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar her zaman her öğrenciyi hedefe ulaştırmaz" maddesine ilişkin. görüşlerinde yığılmanın %• 60 katılıyorum seçeneğinde olduğu, ·bunu·%. 14 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğretmenin, öğrencinin öğrenmelerini değerlendirmesine imkan. tanır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 47 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, % 23 ile kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlamaz" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 34 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 33 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Öğrenme okulda yapılan programlarla sınırlı değildir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %41 ile katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 39. ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrenmedeki esnekliği sınırlar" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 40 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 26 katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar öğrenmedeki yaratıcılığı engeller" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 35 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 34 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.
- "Teknolojideki gelişmeler programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 42 ile katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 27 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Bilimdeki gelişmeler programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %71 ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 41 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Değişen insan ihtiyaçları programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %36 ile katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 31 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programların değişmemesi imkansızdır" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 43 kesinlikle katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu% 36 katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programlar en gelişmiş ülkelerde dahi değişmelidir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 36 kesinlikle katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 34 ile katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Programların değişmesi eski programın başarısız olduğu anlamına gelmez" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 56 katılıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 35 ile kesinlikle katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Program değişimleri tüm dersler için gereklidir" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 40 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu %28 ile kesinlikle katılmıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Program değişimleri öğrencileri olumsuz etkiler" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın %42 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 25 katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.
- "Program değişimleri öğretmenleri olumsuz etkiler" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın % 45 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu % 23 ile katılıyorum ve kararsızım seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- "Eğitimdeki toplumsal değişmeler programların değişmesine neden olur" maddesine ilişkin görüşlerinde yığılmanın% 50 katılmıyorum seçeneğinde olduğu, bunu% 21 ile katılıyorum seçeneğinin izlediği görülmüştür.

- 23. madde .olan "Programlar .farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak sağlamaz" ifadesi gerçekleşme düzeyi en yüksek (X=3,45) özellik olarak belirlenmiştir; Bunu X=3,43 ortalama ile "Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz" maddesi izlemektedir.

- 37>madde olan "Programların değişmesi eski programın başarısız olduğu anlamına gelmez" ifadesi·gerçekleşme düzeyi eıı düşük.(X= 1,82) özellik olarak belirlenmiştir. Bunu X= J,9L ortalama ile "Öğrenme okulda. yapılan programlarla sınırlı değildir" maddesi izlemektedir.

- Öğretmenlerin prograrrılara ilişkin maddelere verdikleri cevapların dağılımlarına bakıldığında, ortalamaları alındığında çıkan sonuç (X=2.73) olarak saptanmıştır.

Alt Prob1em··2: ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yönl~.tici..ve öğretmenlerin programlara İlişkin .tutumları arasında anlamlı farklılığın olup olmadığını ortaya çıkarmak üzere Mann Whitney Ütestiyapılmıştır.

Çizelge 14. Yönetici ve öğretmenlerin tutumları arasında anlamlı' bir. farklılığın olup olmadığını gösteren Mann Whitney U testi sonucu

Görev	N	Sıra Ortalama	Sıra 'Toplarnı	U	p
Yönetici	24	190,52	125322	11872	0,039
Öğretmen	210	120,58	2172		

Çizelge 14'te görülebileceği üzere Yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu ve farkın öğretmenler lehine olduğu görülmektedir.

1t Problem 3: Ortaöğretim yöneticilerin programlara ilişkin tutumları yöneticilerin

ıCinsiyetlerine,

)Yaşlarına,

l Branşlarına,

) Meslekteki kıdemlerine,

) Okuldaki hizmet sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir ?

a) Bayan ve erkek yöneticilerinin programlara ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olupolmadığını ortaya çıkarmak üzere Mann Whitney U testi.yapılmıştır.

Tablo 15. Yöneticilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farkın olup olmadığını gösteren Mann Whitney U testi sonucu

!~siyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
~ayan	11	111,59	1121,5.	61,5	o,56
~k~k_	13	13~27	172,5		

Tablo 15'te görülebileceği gibi bayan ve erkek yöneticilerin programlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

b) Yöneticilerin programlara ilişkin yaş değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya çıkarmak üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır.

Tablo 16. Yöneticilerin yaş. değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark. olup gösteren Kruskal Wallis testi sonucu

Yaş.	n	Sıra Ortalama	Sd	χ^2	p
25-29	6	111,6	2	2,18	0,34
30-34	17	13,4			
40-44	1	3			

:tizelge 16'da görülebileceği gibi yöneticilerin programlara ilişkin yaş değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

c) Yöneticilerin programlara ilişkin yönetim sorumluluk değişkenliğine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığım ortaya çıkarmak üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Çizelge 17. Yöneticilerin yönetim sorumluluğu· değişkenine göre jutıımlan arasında· anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren Mann. WhitneyU testi sonucu

Jönetim iorıumluluğu	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	IU	p
[Wüdür	4	6,25	25	15	0,052
~üdür \Mardımcısı	20	13,75	275		

fizelge 17'de görülebileceği üzere yöneticilerin programlara ilişkin yönetim sorumluluğu leğişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark yoktur.

d) Yöneticilerin programlara ilişkin meslekteki kıdem· değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığım ortaya çıkarmak üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır

Çiz.elge 18. Yöneticilerin kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark olup olmadığım gösteren KruskalWallis testi sonucu

Meslekteki kıdem	n	Sıra Ortalama	Sd	X_2	IP
11-15 yıl	23	12,91	1	1,s9	*0,11*
16-20 yıl	1	3			

Çizelge 18'de görülebileceği üzere yöneticilerin programlara ilişkin meslekteki kıdem d.eğişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

e) Yöneticilerin programlara ilişkin meslekteki.hizmet yılı değişkenine göre ·tutumları· arasındaanlamlı bir farklılığın olup olmadığım ortaya çıkarmak üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır.

Çizelge 19. Yöneticilerin meslekteki hizmet yılı değişkenine göretutumları arasında anlamlı. bir fark olup olmadığım gösterenKruskal Wallis testi sonucu

Meslekteki hizmet süresi	n	Sıra Ortalama	Sd	χ^2	p
1-2	1	13,50	2	1,45	0,49
3-4	6	9~50			
5-6	17	13,50			

Çı~~lge 19'da görülebileceği üzere yöneticilerin prograı;nlara ilişkin meslekteki hizmet yılı deg rişkeniine göre tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Al{Problem 4: Ortaöğretim öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları öğretmenlerin

a) Cinsiyetlerine,

b)Yaşlarına,

c) Branşlarına,

d) Meslekteki kıdemlerine,

e) Ôıuldaki hizmet sürelerine göre anlamlı birfarklılık var mıdır ?

a) Bayan ve erkek öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olupolmadığını ortaya çıkarmak üzere t-testi yapılmıştır.

(Çizelge 20. Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup llplınadığınıgösteren t-testi sonucu

JÇinsiyet	N	X	S	sd	t	p
~Kadın	114	109,8	20,4	208	1,34	0,18
I:Erkek	96	10_6,5	15,7			

i~izelge 20'de görülebileceği üzere bayan ve erkek öğretmenlerin programlara ilişkin \~tuınları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

b) Öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında yaş değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olup olmadığım ortaya çıkarmak üzere ANOVA yapılmıştır.

1[Çizelge 21. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup lplmadığını gösteren ANOVA testi sonucu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1875	6	312,5	o,96	o,45
Grup içi	65890	203	324,6		
Toplam	67766	209			

\Çizelge 21 'de görülebileceği üzere öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında yaş (değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

c) Öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında alan değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya çıkarmak üzere ANOVA yapılmıştır.

;Çizelge 22. Öğretmenlerin alan değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup f;ôlmadığınıgösteren ANOVA testi sonucu

	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1140	8	892,5	2,96	0,004
Grup içi	60626	201	301,6		
Toplam	67766	209			

Çredge 22.'de öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında alan değişkenine ilişkin ..... bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Çi~lge 23. Farkın kaynağım bulmak üzere yapılan LSD testi sonucu

(I) alan	(J)alan	Ortalamalar farkı	Standart hata	anlamlılık	% 95 Güvenirlik aralığı	
					Alt sınır	Üstsınır
Sınıf öğretmeni	Türkçe	15,88.	6,8	0,021	2,46	29,29
	Yabancı dil	14,82	5,18	0,005	4,62	25,03
	Fen bilimleri	15,38	6,14	0,013	3,27	27,48
	Matematik	14,26	5,76	0,014	2,89	25,62
	Güzel sanatlar	20,38	7,00	0,004	6,57	34,18
Diğer	Türkçe	13,10	5,88	0,027	24,69	1,50
	Yabancı dil	12,04	3,89	0,002	19,71	4,38
	Matematik	11,48	4,64	0,014	20,63	2,32
	Güzel sanatlar	17,60	6,11	0,004	29,65	5,55
	Fen bilimleri	12,60	5,10	0,014	122,66	2,53

Çizelge 23'teki verilere göre alanı Sınıf öğretmeni (X = 117,88)olan öğretmenlerin programlara İlişk:in tutumlarının, alanı Türkçe(X= 102), Yabancı *Dil{}(=* 103,05), Fen Bilimleri ($\bar{X}$ = 102,5), Matematik (X = 103,62)ve Güzel Sanatlar· (X = 97,5)olan öğretmenlere göre anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca tablodaki ver{fare göre alam için diğer seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin programa ilişkin tutun)arının, yine alanı Türkçe (*X* = 102), Yabancı Dil (X = 103,05), Fen Bilimleri ($\bar{X}$}~102,5),Matematik(X = 103,62)ve.Güzel Sanatlar(X= 97,5)olan öğretmenlere göre anl.alılı derecede dahafazla olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenleri KKTC' deki Atatürk Öğretmen Akademisi programından mezundurlar. Diğer branş öğretmenleri ise çoğunlukla Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinden mezundurlar. Bu iki farklı program mezunu olma durumu programlara ilişkin tutumlar arası farkı yaratmış olabileceği düşünülmektedir.

d) Öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında meslekteki kıdem değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya çıkarmak üzere ANOVA yapılmıştır.

rtizelge 24. Öğretmenlerin kıdem değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonucu

Meslekteki kıdem	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar Arası	573,5	4	143,36	o,44	o,78
Gruplar içi	67192	205	327,77		
Toplam	67765	209			

Çizelge 24'te öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında meslekteki kıdem değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

e) Öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında hizmet süreleri değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olup olmadığını ortaya çıkarmak üzere ANOVA yapılmıştır.

tizelge 25. Öğretmenlerin hizmet süreleri değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren ANOVA testi sonucu

Meslekteki kıdem	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar Arası	1573	3	524,4	1,63	o,183
Gruplar içi	66192	206	321,3		
Toplam	67765	209			

;izelge 25'te öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında hizmet süreleri leğişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

hlt problem 5: Ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin düşünceleri nedir?

- Program nasıl olmalıdır?
- Program hazırlanırken öğretmenlerin fikirleri alınıyor mu?
- Programlar okul sisteminde güçlü bir okul-aile işbirliğini sağlıyor mu?
- Yeni programlar bir önceki programın içeriğini/tümünü etkiliyor mu?
- Programlar sık sık değiştirilmeli midir?
- Programların sık sık değiştirilmesi öğretmeni/öğrenciyi nasıl etkiliyor?
- Programlar eğitim sistemindeki gelişimi sağlar mı?
- Program geliştirme etkinliği merkezden yerel okula, okuldan merkeze doğru iletişim gerektirir mi?
- Program eğitim düzeyi olarak basitten karmaşığa doğru bir süreç izler mi?
- Programlarda problem çözme yöntemi esas alınıyor mu?
- Program geliştirme bir araştırma sonucunda mı yapılmalıdır?
- Son yıllarda program değişiminde öğrenci başarısını etkileyecek uygulamalara gidiliyor mu?
- Okul yöneticisi, eğitim ve öğretim programları etkinliklerini önem sırasına dizme, planlama ve uygulamaya koyma şansı size tanıyor mu?
- Program geliştirme sürecine katkıda bulunduğunuzu düşünüyor musunuz?
- Yeni programlara uygun ders kitaplarını, yardımcı kaynakları, materyalleri nasıl seçiyorsunuz?

1. "Program nasıl olmalıdır?" sorusuna tüm katılımcıların ifadeleri aşağıda verildiği şekilde özetlenebilir:

" Program uygulanabilir olmalıdır. Kağıt üzerinde kalmamalıdır, ayrıntılı ve farklı yöntemlerle zenginleştirilmelidir. Öğrencilerde farkındalık yaratmaya yönelik programlara gidilmelidir. "

2. " Program hazırlanırken. öğretmenlerin fikirleri alınıyor mu?" sorusunu toplam 6 yönetici cevaplamıştır, 3 tanesi *"MEB belirlemektedir."* şeklinde; 2 tanesi *" Zümre toplantıları yapılır, fikirler alınıyor gösterilir ama uygulamaya alınmaz."* şeklinde; 1 tanesi *"Komisyon kurulur fakat sonucu etkilemez."* şeklinde ifade etmektedir;

3. Programlar okul sisteminde güçlü bir okul-aile işbirliğini sağlıyor mu?" sorusunu toplam 10. öğretmen, 6 yönetici cevaplamıştır, 5 kişi cevaplamak istememiştir.: 6 öğretmen *"Okul aileyi bilgilendirmeye yöneliyor."* şeklinde; 4 öğretmen *"Ailelerin ingıyatiji Q;'n/ ol!ll~~f."* .~eklinde; 3 yönetfoi *"Au/eleri~ [tö~lerİ almmaktadır."* şeklinde; 3 yönetici ise *"Aileler programa karışmaz."* şeklinde ifade etmiştir.

4. " Yeni. programlar bir önceki programın içeriğini/tümünü etkiliyor mu?" sorusunu toplam 12 öğretmen, 6 yönetici cevaplamıştır, J kişi cevaplamak istememiştir. 5 öğretmen *"Yeni programlar birönceki program1tı bağlantılıdır."* şeklinde; 4 öğretmen *"Yeni programlar daha kapsamlı ve karmaşık olur, konuların sıralamasında <değişikliklerolur."* Şeklinde, 3 öğretmen *"Tecrübelerin dikkate alındığını fakat eski programların öneminin daha büyük olduğu."* Şeklinde; 3 yönetici *"Programlar müfredat değişikliklerinde ekleme/çıkarma yapılır, tamamen değişmez."* Şeklinde; 3 yönetici ise *"Tümevarım metoduyla alt yapıya inilip programlar arasında dengeli bir bağlantı kurulmaya çalışılır."* Şeklinde ifade etmiştir.

5, " Programlar sık sık değiştirilmeli midir?" sorusunu toplam 15. öğretmen, 6 yönetici cevaplamıştır. 7 öğretmen *"Programlar sık sık değiştirilmemelidir."* Şeklinde; 6 yönetici *"3-4 senede bir yapılan değişikliklerle süreklilik sağ/anılır, sonuçları gözden geçirilirve ders için daha iyi bir uygulamaya gidilmiş olur."* Şeklinde; 4. öğretmen *"Değişim iyi yönde olacaksa. ve güncel konularda istikrarı gerektiriyorsa uygulanmalıdır."* Şeklinde; 3 öğretmen *"Program değişimleri araştırma, görüş alma, şekillenme yoluyla yapilmalıdtr: "* Şeklinde; 1 öğretmen ise *"Program değişmelidir kendi kendini yenilemelidir. ".* Şeklinde ifade etmiştir.

6. " Programların sık sık değiştirilmesi öğreımeni/öğrenciyi.rıasıl: etkiliyor?" sorusunu. toplam 13 öğretmen, 6 yönetici cevaplamıştır; 4 kişi cevaplamak istememiştir. 8 öğretmen *"Öğrenciyi; etkilemez."* Şeklinde; 5 öğretmen *"Öğretmeni etkiler yeni bir müfredat değişikliği yeni planprogram gerektirir yorucu bir süreçtir:"* Şeklinde; 3 yönetici *"Öğretmenin bilgiierini. yenilemesi körlüğünü engeller olumlu etkiler."* Şeklinde; 2 yönetici *"Yapılan değişiklikler ihtiyaca göre yapıldığı için olumludur."* Şeklinde; 1 yönetici ise *"En çok öğrenciler etkilenir. Değişim iyileşme yönündeyse öğrenci için avantajdır."* Şeklinde ifade etmiştir. Katılımcıların ifadeleri özetlendiğinde *"Değişimin sistem bozukluğunu ve seviye farklılığım doğuracağı için hem öğretmenin hem öğrencinin etkilenmesi söz konusudur."* Şeklinde ortak sonuca ulaşılır.

7; " Programlar eğitim sistemindeki gelişimi sağlar mı?" sorusunu toplam 6 yönetici, 5 öğretmen cevaplamıştır. 5 öğretmen *"Sağladığına inanılmaz."* Şeklinde; 4 yönetici *"Programlar sistemli çalışırsa eğitim sistemindeki gelişimi sağlar."* Şeklinde; 2 yönetici ise *"Programa göre değişir."* Şeklinde ifade etmiştir,

8. " Program geliştirın.e etkinliği merkezden. yerel okula, okuldan. merkeze doğru iletişim gerektirir mi?" sorusuna tüm katılımcıların ifadeleri. aşağıda verildiği şekilde özetlenebilir:

"MEB programları belirler, okullar uygular va: müfettişler. denetler şeklinde sıra izlemektedir. Bakanlık sene başında. okullarla iletişime geçer, fakat yıl içerisinde iletişim pek gerçekleşmez."

9. " Program eğitim düzeyi. olarak basitten karmaşığa doğru.bir süreç izler mi?"' sorusunu toplam 1J öğretmen, 6 yöneticLcevaplaınıştır, 2 kişi cevaplamamıştır. 11 öğretmenin ortak görüşü. *"Her. alan içerisindeki.konular. kendi içerisinde basitten karmaşığa doğru qir süreç izler'. "* Şeklinde;4 yönetici· *"Program değişikliklerinde konu sıralamalarında yapılan değı.·ştk.likler karmaşıklığa ». bebiyet.verir. "* Şeklinde; 2 yönetici ise *"Konuların sıralaması program için çok ônemli.btrdetaydır. "* Şeklinde ifade etmiştir·

1O; " Programlarda problem çözme yöntemi.esas· alınıyor mu ?"' sorusuna tüm katılımcıların ifadeleri aşağıda verildiği şekilde özetlenebilir:

.H Programlarda problem çözme yöntemi esas alınmaktadır, bunun dışında çokfaila yöntem ku[lanılarak uygulamalara gidilmektedir. Öğrenci seviyelerine bağlı yol izlenmektedir. "

ll. " Program. geliştirme bir araştırma sonucunda mı yapılırıalıdir?" sorıısunu toplam 12 .. öğretmen; 6 yönetici cevaplamıştır, 3 kişi cevaplamak istememiştir. 8 öğretmen *"Program geliştirme belli.bir araştırma sonucunda yapılmalıdır. "* Şeklinde; 5 yönetici *"Bakanlıkt~ program geliştirme komisyonu bulunmalıdır ve okullar o birimle iletişim içinde· olmalıdır:":* Şeklinde; 4. öğretmen *"Dünya ülkeleriyle paralel olacak şekilde değişimlere gidilmelidir. ".* Şeklinde; r yönetici ise *"Okullarda zümreler toplanarak belli fikirler alınmaktadır. "* Şeklinde.ifade etmiştir.

12. " Son yıllarda program. değişiminde öğrenci başarısını etkileyecek-uygulamalara gidiliyor mu?" sorusuna tilin katılımcıların ifadeleri aşağıda verildiği şekilde özetlenebilir:

t· Son. yıllarda yeni yaklaşımlarla, denemelerle program değişiminde başarılı uygulamalara gidilmektedir. Tek problem uygulamalardaki zaman kısıtlamasıdır. Buna rağmen her alan kendi içinde farklı seviyelere hitap ederek başarı elde etmektedir."

13. " Okul yöneticisi, eğitim ve öğretim programları etkinliklerini önem. sırasına dizme, planlama ve 'uygulamaya koyma şansı size tanıyor nm?" sorusunu toplam 11 öğretmen veJ yöneticLcevaplamıştır,.7 kişi cevaplamak istememiştir. 11· öğretmenin ortak görüşü *"Öğt'~tmenler zümre olarak. kararlar· alarak ve •MEB' e bağlı kalınarak birebir ;uygulandıktansonra.esnek. davranabilirler."* Şeklinde; 3 yönetici ise *"Esnek olunamaz, MEB 'e bağlı kalınır bunun sebebi deyeni mezun öğretmenlerinçok sayıda oluşu ve hata yapma oranlarının göz önünde tutulmasıdır."* Şeklinde ifade etmiştir..

14. " Program geliştirme sürecine katkıda bulunduğunuzu düşünüyor musunuz?" sorusuna tilin katılımcıların. ifadeleri aşağıda verildiği şekilde özetlenebilir;

"Farklı alanlardaki branş öğretmenleri uyguladıkları yöntemlerle zümre olarak ortak kararla hareket ederek, program geliştirme sürecine katkıda bulunurlar.

150" Yeni programlara uygun ders kitaplarını, yardımcı kaynaklan, materyalleri nasıl seçiyorsunuz?" .sorusunu toplam 12 .. öğretmen, 6 yönetici cevaplamıştır, 3 kişi cevaplamak istememiştir. 12 öğretmen. *"MEB'in belirlediği kitap uygulanır, yardımcı kaynakl~ra okullarda zümre olarak karar verilir, internet ve teknolojiyle zenginleştirilir."* Şeklinde; 6 yönetici ise " *MEB her yılın başında programa uygun*

kitapları belirler daha sonra okullara liste yollanılır, öğretmenler kitapları inceler, fikirlerini belirtirler,fakat etkili olmaz." Şeklinde ifade etmiştir.

BÖLÜMVI

SONUÇ YORUM VE ÖNERİLER

Öğretmen açığı ulus çapında büyük bir sorundur. Nitelikli öğretmenlerin okullara gelmesini ve meslekte kalmasını sağlamak için, okul bölgeleri yeni öğretmen istihdam programları geliştirmiş ve ilk yılındaki stajyer öğretmenlere akıl hocalığı yapma veya "ortak çalışmacı" öğretmenler olarak görev yapma konusunda deneyimli öğretmenlere yönelik teşvikleri arttırmıştır. Bu ortak çalışmalar, öğretmenlerin sınıf paylaşımında bulunmayı ve stajyer öğretmenlerin öğretmenlik uygulamalarında bulunmasını sağlamak üzere katılım gösteren bir üniversiteyle birlikte çalışmayı kabul etmesiyle gerçekleştirilmektedir (Patricia G.,2009).

Meslektaş işbidiğinin oluşmasını destekleyen okul ortamları, böylece kariyer gelişimini de tetikler. Örneğin, yeni öğretmen istihdam programları, okullara yeni gelenlerin okul ortamına ayak uydurmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Ingersoll ve Smith 2004, 38). Buna karşın, bu programların başarısı, okul genelinde profesyonelliğe bağlılığın temin edilmesinde temel aktör olan okul müdürüne bağlı olmaktadır (Wong 2004).

Bu çalışma hem nicel hem nitel farklı iki yöntemle çözümlenmiştir.

6.1. Nicel-Verilerden **Elde Edilen Sonuçlar ve Öneriler:**

Alt problem 1. Ortaöğretim yöneticiler ve öğretmenlerin ders programlarına ilişkin tutumları ne düzeydedir?

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan okul yöneticilerin program geliştirme etkinliklerinden temel özelliklere ilişkin görüşlere ortalama 2.43 (katılmıyorum) düzeyinde katıldıkları ortaya çıkmıştır. Program geliştirme

sürecindekitemel' özelliklere ilişkin görüşlerden katılımın en yüksek olduğu görüş " Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz" maddesi. (X =3.38; kararsızım), katılımın en düşük olduğu görüş ise "Programlar en gelişmiş ülkelerde. dahi değişmelidir" maddesi (X=l.67; keşinlikle katılmıyoruın)'dir. Yöneticilerin hizmet içi yetişme ihtiyacına inanmayış. ya da geleneksel muhteva ve metodlara bağlı kalması sebep gösterilebiHrelcle edilen.bulgular.ışığında üniversitedeki derslerde program ve .programın özellikleri üzerinde eğitim almaları önerilir.

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerin program geliştirme etkinliklerinden temel özelliklere ilişkin görüşlere Ortalama 2.73 (kararsızım) düzeyinde katıldıkları ortaya çıkmıştır. Program geliştirme sürecindeki temel özelliklere ilişkin görüşlerden katılımın en yüksek olduğu görüş "Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak sağlamaz" maddesi (X =3.45; katılıyorum), katılımın en düşük olduğu görüş ise "Programların değişmesi eski programın başarısız olduğu anlamına gelmez" maddesi (X=L82; katılmıyorum)"dir. Diğer bir deyimle öğretmenlerin % 91 'i önceki programların mutlaka hatalı: olduğu için uygulamadan kaldırılmış olduğu düşüncesine katılmamaktadırlar. Bu ise öğretmenlerin, programların sonuçlarının dikkate alınarak.uygulamaya devam. edilip edilmediği konusunda şüpheleri. bulunduğu ~üşüncesini ortaya 'çıkarmaktadır. Halbuki program geliştirme çalışmalarının en ön~mli basamaklarından birisi programların denenip veya belirli. bir. süre. uygulanıp. kontrol edildikten sonra süreklilik. kazandırılması ilkesine aykırı bir durumdur {Demirel,2008).

Alt problem 2. Ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları arasında anlanılı bir farklılık var mıdır?

- Ortaöğretim kurumlarında görevalan yönetici ve öğretmenlerinprogramlara ilişkin tutumları. arasında anlamlı farklılık olduğu ve farkın öğretmenler lehine olduğu görülmektedir. Yöneticilerin programlara ilişkin tutumları ortalama 2.20 (katılmıyorum), öğretmenlerin ise programa ilişkin tutumları ortalama 2.94 (kararsızım} olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları yöneticilere göre yüksektir. Bunun nedeni öğretmenlerin programla daha iç içe olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan yöneticiler, "öğretmenlerin etkin katılımı başarıyı arttırır", "program değişimleri tüm dersler için gereklidir" *ye* "eğitimdeki toplumsal değişmeler programların değişmesine neden olur" maddelerinde katılıyorum. seçeneğini işaretlememişlerdir:

- Yöneticilerin %63'ü, öğretmenlerin ise %42'si "teknolojideki gelişmeler programlanıı değişmesine neden olur." Maddesinde "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara bakılarak MEB'in yapmış olduğu tcplantıda (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı,2J)07) "teknoloji ve tarım dersleriyle ilgilitoplantılar olsun" isteğiyle paralellik göstermektedir; Dolayısıyla değişen ve gelişen pmgramlarla teknoloj ideki değişimlerin farkındalığı öğrencide başarıyı artturacağı için bu uygulamalardan yer verilmesi önerilir.

- Yöneticilerin% 54'ü"programların tüm öğretmenler tarafındaii iyi anlaşılması mümkün değildir" maddesine "katılıyorum" seçeneğini işaretlemiştir. Bu

sonuçlara bakılarak böyle bir fark farklı branşlar için beklendik bir durumdur. Her branş öğretmeninin ayrı ayrı fikirlerinin alınması önerilir.

- Öğretmenlerin % 50'si "Öğretmenlerin etkin katılımı programlarda başarıyı arttırır" maddesine "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemiştir. Programların önemi, gerekliliği öğretmen yetiştirilen fakültelerde veya Bakanlık tarafından iyi vurgulanması gerekir.

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan yöneticiler, "Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz" ifadesi gerçekleşme düzeyi en yüksek (X=3,38) özellik olarak belirlenmiştir. Bunu X=3,33 ortalama ile "Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak sağlamaz" maddesi izlemektedir.

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan yöneticiler, "Programlar en gelişmiş ülkelerde dahi değişmelidir" ifadesi gerçekleşme düzeyi en düşük (X= 1,67) özellik olarak belirlenmiştir. Bunu X= 1,75 ortalama ile "Program değişimleri tüm dersler için gereklidir" maddesi izlemektedir.

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan öğretmenlerin, "Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak sağlamaz" ifadesi gerçekleşme düzeyi en yüksek (X=3,45) özellik olarak belirlenmiştir. Bunu X=3,43 ortalama ile "Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz" maddesi izlemektedir.

- Yönetici ve· öğretmenler-t'programn geliştirme alan öğretmenlerine göre ·ayrı ayrı inceleme, gerektirir." Maddesine yöneticilerin %54 'ü; öğretmenlerin ise %49'u "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemiştir.

- Yöneticiler "programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanak 'sağlamaz" ifadesini. X=3,33 olarak, öğretmenler ise. ayın ifadeyi $X=3,45$ gerçekleşme düzeyi en yüksek olarak belirlemiştir;

- rtaöğ.re.tı.·m·.kurum··· larmda. gö·rev····.: alan... re.tmenleri.n,·· ·P.ro.gramların değ·. işm·e.si eski prograınm başarısız olduğuanlamına gelmez" ifadesi gerçekleşme düzeyi ,en düşük (X=l,82} özellik olarak belirlenmiştir. Bunu $X=$ 1,91 ortalama He "Öğrenme okulda yapılan programlarla sınırlı değildir" maddesi izlemektedir.

- Ortaöğretim kurumlarında görev alan yöneticiler, program lehine olan sorularda kesinlikle katılıyorum seçeneğini işaretlememiştir.

- Ortaöğretim .kununlannda görev ahın yöneticiler;' programı hakkında negatif hazırlanmış maddeleri yanıtlarken kesinlikle katılmıyorum seçeneğini işaretlememiştir:

Alt problemS. Ortaöğretim yöneticilerinin programlara ilişkin tutumları;

a) Cinsiyetlerine,

b)Yaşlarına,

c). Branşlarına,

d) Meslekteki kıdemlerine,

e). Okuldaki hizmet sürelerine, göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yöneticilerin cinsiyet, yaş ve hizmet yılı değişkenlerine göre tutumları arasında anlamlı bir.fark tespit edilmemiştir:

- Yöneticilerin" yönetim sorumluluğu değişkenine göre tutumları arasında anlemh bir farkın olmaması yönetim kesimi içerisinde çatışmayı· engelleyici bir faktör olarak düşünülebilir.

- Yöneticilerin meslekteki kıdem değişkenine göre tutumları arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Dolayısıyla meslekteki .kıdemin değişmiş olması, yöneticilerin programlara ilişkin tutumlarında bir faktör olmadığım göstermektedir.

Alt problem 4. Ortaöğretim öğretmenlerinin programlara ilişkin tutumları;

·a)· Cinsiyetlerine,

b) Yaşlarına,

.c}Branşlarına,

.d) Meslekteki kıdemlerine,

e) Okuldaki hizmet sürelerine, göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Öğretmenlerin. cinsiyet, yaş, kıdem ve hizmet yılı değişkenlerine göre tutumları arasındaanlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

- Ortaöğretim .kurumlarında görev alan öğretmenlerin programlara ilişkin tutumları. arasında alan değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir'.'.verHere göre alam Sınıf öğretmeni (X = 2.87) olan öğretmenlerin programlara ilişkin tutumlarının, alam Türkçe (X = 2.48),

Yabancı Dil ($X = 2.51$), Fen Bilimleri ($X = 2,50$), Matematik ($X = 2.52$) ve Güzel Sanatlar ($X = 2.37$)olan öğretmenlere göre anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca tablodaki verilere göre alanı için diğer seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin programa ilişkin tutumlarının, yine alanı Türkçe ($X = 2.48$), Yabancı Dil ($X = 2.51$), Fen Bilimleri ($X = 2,50$), Matematik ($X = 2.52$)ve Güzel Sanatlar ($X = 2.37$)olan öğretmenlere göre anlamlı derecede daha fazla olduğu görülmektedir.

- Öğretmenlerin tutumlarındabranş değişkenine ilişkinanlamhfarklılık olduğu ve farkın sınıf öğretmenleri lehine olduğu bulunmuştur. Sınıf öğretmenleri çoğunlukla KKTC'deki Atatürk Öğretmen Akademisi programından mezundurlar. Diğer branş öğretmenleri ise çoğunlukla Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinden mezundurlar. Bu iki farklı program mezunu olma durumu programlara ilişkin tutumlar arası farkı yaratmış olabileceği düşünülmektedir.

- Yönetici ve öğretmenler "Programlar öğretmenlerin dersi düzenli bir şekilde verebilmesine olanak tanır." Maddesine yöneticilerin% 54'ü, öğretmenlerin ise %51'i "katılmıyorum" seçeneğini işaretlemişlerdir. Dolayısıyla programlar öğretmenlere ders esnasında gerekli yerlerde esneklik sağlamalıdır.

6.2. Nitel Verilerden Elde Edilen Sonuçlar ve Öneriler:

Alt problem 5. Ortaöğretim yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin düşünceleri nedir?

Programlar hazırlanırken MEB'in kararları aldığı, program geliştirme komisyonunun belirlediği ve KKTC Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından hazırlanan kitapçıklara uyulduğu, öğretmenlerin zümre olarak okullarda

kararlar aldığı onun dışında pek fazla öğretmenlerin görüşlerinin alınmadığı belirlenmiştir. Program geliştirmede öğretim süreçleri değerlendirilir; araç-gereç unsurları geliştirilir ve sağlanır. Bu ilke öğretmenlerin formasyonu, hizmet-içi yetişmeleri ile yakından ilgilidir. Araç-gereç ve materyallerin geliştirme süreçlerine paralelolarakyeniden ele alınması gerekmektedir, Çağımızda ders kitaplarının düzeni; öğrenme teorilerine paralel olarak değişmektedir. Yardımcı ve destekleyici materyallerde yenilenme olmadan programın geliştirilmesini düşünmek güçtür. Aslında bu çabalar program geliştirmenin önemli bir yönünü teşkil etmelidir (Varış,1978). Bu çalışma sonucunda yönetici ve öğretmenler okullarda MEB'in belirlediği kitapların uygulandığını, yardımcı kaynaklara zümre olarak karar verildiğini ve yöntemlerin teknolojiyle zenginleştirildiğini belirtmiştir. Öğrencinin aldığı eğitimden verim sağlayabilmesi için daha çok sayıda öğretmenin Program Geliştirme Çalışmalarına başından itibaren katılması gerekmektedir ve sadece zümre çalışmalarıyla kendi içlerinde sınırlı kalmamalıdırlar. Program geliştirmede amaçlar, belli kriterlere göre saptanır. Amaçların hiyerarşik düzeninde bağıntı kurularak davranış değişikliği gerçekleştirilir (Varış, 1978). Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre MEB programları belirler, okullar uygular, müfettişler denetler şeklinde sıra izlemektedir. Bu sıralama program geliştirme ilkeleriyle de paralellik göstermektedir. Hizmetiçi eğitim ya da üniversitedeki derslerde program ve programın özelliklerinin vurgulanması gerekmektedir. Programlarda yapılan değişikliklerin nedenleriyle yönetici ve öğretmenlere açıklanması önerilir. MEB'in yapmış olduğu toplantıda "Ara (MEB. toplantı raporu,2007) donemde de hizmet içi eğitimler olsun." önerisi dile getirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen bu bulguyla MEB'in yaptığı çalışmadan elde edilen bulgu birbirini destekler niteliktedir.

Yeni programların bir önceki programlarla bağlantılı olduğu, yeni programların daha kapsamlı ve karmaşık oluşu sıralamadaki değişiklerin tüme varım metoduyla programın merkezine inilip programlar arasında dengeli bir bağlantı oluşturulduğu ortaya konulmuştur. Program geliştirmede muhtevanın yapısı ve seçimi üzerinde Objektifinc~lemelere dayanan tercihler yapılmalıdır (Varış, 1978). Bu çalışmada ise

"Programlar öğrencilerde farkındalık yaratmaya yönelik olmalıdır" , "Yeni programlar bir önceki programla bağlantılıdır" , "Her alan içerisindeki konular kendi içerisinde basitten karmaşığa. doğru bir süreç .izlemektedir." Öğretmenler ve yöneticiler konuların .sıralamasında··yaşanan••karmaşıklığı ·tutarlı· bir şeklide vurgulamıştır. Bu karinaşıklığın.ortadan.kaldınlması programı rahatlatacaktır.

Program değişimleri eğitim ve öğretim alanında araştırma, şekillenme, görüş alma yoluyla. yapılmalıdır.• Değişikliklerle süreklilik sağlamlır, sonuçları gözden geçirilir ve. sonrasında uygulamaya 'gidilir şeklinde açıklanmıştır. Program değişimleri istikrar! gerektiriyorsa.ve diğer dünya. ülkeleriyle aynı standartta gelişme.sağlıyorsa gereklidir.

"Programlar okul sisteminde- güçlü bir okul-aile işbirliğini sağlıyor mu?" sorusuna farklı yanıtlar alınmıştır: "aileler program hakkında bilgilendirilmekte fakat program~ kanşınlrnamaktadır problem<yaraHı.n ·durumlar·. olmadığı takdirde aile programdan uzak tutulmaktadır." Program geliştirmede eğitimin ye eğitim kurumlarının sosyal fonksiyonu göz önünde bulundurulur .. Bir okulun veya bir disiplinin programının geliştirilmesi başlangıçta .. önemli· bir sorunun cevaplandmlmasinr' gerektirir. Bu. soruların ·cevabı·. sosyal, kültürel, ekonomik 've politik koşullar göz önünde bulundurularak verilir {Varış, 1978). Bu çalışma sonucunda yönetici ve öğretmenler "okul.' aileyi bilgilendirmeye· yönelir, ailenin görüşlerini alır fakat. programlara karıştırmaz'; şeklinde belirtmektedir. Farklı kesimlerin görüşlerinin alınilmasıyla yetinilınemeli, aynı. zamanda farklı .kesimlerin program geliştirme süreçlerine aktif bir şekilde katılımları sağlanmalıdır.

"Programların sık sık değiştirilmesi öğretmeni/öğrenciyi nasıl etkiliyor?" sorusuna, yönetici ve öğretmenler ·"cleğişimin sistem bozukluğunu ve seviye farklılığını doğuracağı için hem öğretmenin hem öğrencinin etkilenmesi söz konusudur fakat öğretmenin bilgilerini. yenilemesi körlüğünü engeller bu. da öğrenciyi

ve programı olumlu etkilemektedir" şeklinde ifade etmektedir. Bilim ve kültür değişmeleri.dolayısıyla bir devirde öğrenilen; kısa bir zamaniçinde ·lüzumsuz·hale gelebilmektedir. Bir disiplinde araştırmaların bulguları değişebilmektedir; sonuçlar yani bilgi hızla artmakta,.bir insanin belli bir· alandaki birikmiş muhtevanın tümünü kapsaması pekmümkün olmamaktadır (Varış, 1978); Dolayısıyla değişim.toplumun her kesimi tarafındancihtlyaç duyulduğu ve kabul gördüğü takdirde ve güncel konularda istikrarı gerektiriyorsa uygulanmalıdır.

Öğretme-öğreı:ıne sistemi ferdi farklılıklara cevap verebilecek esnekliğe sahip olmalıdır. Mesleki ve .teknik eğitime yönelik· sistemler, öğretim sürecine katılan öğrencilerin ihtiyaçları ile bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucu işte meydana gelen farklılaşmalarauy~bilmelidir (Sezgin,1994). Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre yönetici ve öğretmenler ·son yıllarda yeni yaklaşımlarla, denemelerle program değ. işiminde başarılı" uygulamalara gidildiğini .belirtmektedir. Program geliştirme ilkeleriyle paralellik göstermektedir> Bakanlık 1,Ju programları. uygulamalct~dır. Bu bilgiler ışığında yönetici ve öğretmenlerin şu anda uygulanan programlardan memnun olduldarı ve bu nedenden dolayı da şu anda u~gulancı programlarda herhangi bir değişikliğe .gidilmemesi.öngörülmektedir. Fakat bu. çalışmada az. sayıda yönetici ve öğretmen bu soruyu cevaplamış olduğundan. bu düşüncenin .genellenebilirliği düşük olarakdeğerlendirilebilir .. Bu durum nitel çalışmaların genel .bit özelliği .olduğundan· programların değiştirilip değiştirilmemesikonusuyla ilgiH netbir' öneri getirilmesi uygun değildir,

"Program: geliştirme etkinliği merkezden yerel okula, okuldan·merkeze doğru iletişimgerektirir mi?" sorusuna verilen yanıtlar aynıdır. Bakanlığın her yeni öğretim yılLbaşında değil .de yıl içerisinde de okullarla iletişime geçmesi program için daha faydalı blacaktır.

"Program hazırlanırken öğretmenlerin fikir Ieri: alınıyor mu?" Maddesine görüşmecilerin ortak yanıtı "fikirler alınır fakat değerlendirilmeye alınmaz, sonucu etkilemez'.' şeklinde özetlenebilir. Bu sonuç Hürsen 2007 de yapılan araştırmadan elde edilen "öğretmenlerin öğretim programlarına yönelik görüşlerini değerlendirmeye alan bir çalışmanın yapılmaması eğitim alanında bir eksiklik olarak görülmesi" sonucu ile tutarlılık···.göstermektedir. Bu 'sonuçlar ışığında öğretmenlerin programlara aktif katılımının programların başarısını olumlu yönde etkileyeceğinin yönetici ve öğretmenler tarafından biliniyor ve destekleniyor olması .program geliştirme ilkelerine (Varış,1978) de uyan bir yaklaşım sergiliyor olmaları umut .vericidir, Dolayısıyla MEB'in.·. program geliştirme· çalışmalanna okul yönetioi. ve öğretmenlerinin aktif katılımini özendirici önlemler alması önerilir.

"Program eğitim. düzeyiolarak basitten karmaşığa doğru bir süreç izler mi?" sorusuna: yönetici ve öğretmenler "her/alan içerisindeki konular kendi içerisinde basitten karmaşığa/doğru bir süreç izlemektedir" , "Programlar öğrencilerde farkındahk yaratmaya yönelik olmalıdır" , "Yeniprogramlar bir önceki: programla bağlantılıdır" , "Her alan' içerisindeki. konular kendi içerisinde basitten karmaşığa doğru. bir.. süreç.vizlemektedir" şeklinderifade etmiştir. Yönetici ve öğretmenler' konuların sıralamasında yaşanan karmaşıklığı tutarlı bir şeklide vurgulamıştır. Bu karmaşıklığın ortadan kaldırılması programı rahatlatacaktır. Progr~ değişikliklerinde konu sıralamalarında yapılan değişiklikler karmaşıklığa sebebiyet verir. bu sebeple konuların sıralaması program için çok. önemli bir detaydır, Program geliştirmede muhtevanın yapısı ve seçimi üzerinde objektif incelemelere dayanan tercihler yapılnialıdır.(Varış, 1978).

Program geliştirme belli .bir, araştırma sonucunda yapılmalıdır. Yeni .mezun durumundaki öğretmenlerde bocalama.. yaşanmaması için programın gerekliliği üzerinde. durulmaktadır. Bakanlıkta program geliştirme komisyonu çalışmalarına her yıl geridönüt alarak olumlu yönde değiştirmeye gitmelidir. Program geliştirme bir

araştırma sürecidir, Eğitim programlarının geliştirilmesinde objektiflik, bu. alandaki çalışmaların inceleme ve araştırmaya dayanmasına bağlıdır (Varış, 1978). Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre yönetici.ve öğretmenler program geliştirmenin belli bir araştırma sonucunda yapılmasının uygun olduğunu belirtmektedir. Yönetici ve öğre~enler bakanlıkta program geliştirme komisyonunun bulunmasının uygun olduğunuve okullarıno birimle iletişim içinde olması gerektiğini vurgulamaktadır.. Diğerülke programlarıyla KKTC'deki programların da paralellik arz. etmesi gerektiği için program geliştirme belli bir araştırma sonucunda hazırlanmalıdır.

Program. geliştirmede. bfreyseL yerilerden faydalanılır (Sezgin, 1994). Bu çalışmada "Farklı alanlardaki branş öğretmenleri uyguladıkları yöntemlerle zümre olarak ortak kararla hareket ederek, program geliştirme sürecine katkıda bulunmaktadırlar" , "Programları MEB belirlemektedir" , "Öğretmenler ve yöneticiler Zümre toplantılarında fikirlerinin alındığım. fakat uygulamaya geçmediğini, sonucu etkilemediğini belirtmişlerdir." Program geliştirme çalışmaları öğretmenlerle birlikte yürütülmekte ve. objektifliğin,·.•bilimselliğinsağlanabilmesi için aynı alanda birden fazla: öğretmenle çalışılmaktadır (Demirel,2008). MEB'in yapmış olduğu toplantıda. (MEB toplantı raporu,2007) '.'okulda yeni program açılırken öğretmenin görüşü alınmalıdır": isteği ile paralellik göstermektedir. Öğretmenlerin· program. geliştirme çalışmalarına daha fazla katkı koymalarını sağlayacak ortamların hazırlanması önerilir.

Bu çalışamadan "Ortaöğretim kurumlarında görev alan okul yöneticileri ve öğretmenler, program geliştirme sürecinin temel özelliklerine ilişkin görüşlere oldukça yüksek / oranda katılmakla· .beraber, program 'geliştirme çalışmalarına· yönelik· uygulamalara 'yeterince katılmadıkları'"m ifade etmektedirler... Bu nedenle okul yöneticileri ve öğretmenlerin uygulama çalışmalarına katılabilmeleri için, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gereken önlemlerin alınması gerekir.

Program geliştirme etkinliklerinde yer alan görev ve davranışların okul yöneticileri ve öğretmenlere kazandırılabilmesi ve bu etkinliklerin sürekliliğinin sağlanabilmesi amacıyla, okul yöneticileri ve öğretmenlere, öncelikle de kıdemli olanlara yönelik program geliştirme Hizmet-içi eğitim kursları, Seminerler ve konferanslar düzenlenmeli ve süreklilik sağlanmalıdır.

Bu araştırma yalnız okul yöneticileri ve öğr~tmenlerin program geliştirme sürecine ilişkin görev ve davranışları hakkındaki görüşlerini belirlemeye dönük olarak yapılmıştır. Bu tür bir çalışmanın tüm ülke genelinde yapılması ve araştırmanın veliler ve öğrenciler üzerinde ele yapılarak onların program geliştirme sürecine ilişkin görüş ve tutumlarinin belirlenmesi yararlı olacaktır.

Okul yöneticileri ve öğretmenlerin program geliştirme etkinliklerinden görev ve davranışlarına ilişkin eksikliklerini giderebilmeleri amacıyla, Ortaöğretim kurumları, lJıiiyersitelerveMilli Eğitim Bakanlığı'nın işbirliğiyle hazırlanan "Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı" belli aralıklarla geri dönüt alınarak, uygun incelemeler yapılarak düzenlemelere gidilmelidir.

Yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre programlar çok sık değiştirilmektedir. Yönetici Ve öğretmenler yaşanan bu değişime adapte olabilmek üzere belli bir zamanın beklendiğini ve kendi içlerinde çözüm bulma yollarına gittiklerini İfade etmişlerdir. MEB 2007 de bakanlığın düzenlediği bir toplantıda •bakflık yetkifüerinden .Hasan Alicik de program değişimlerine ilişkin yaşanan sıkııtılari gündeme getirerek değişimin gerekliliğini, önemini ve değişimin karşısında çıka.bilecel< engellerin toplumsalmutabakatla aşılması gerektiğini vurgulamıştır (MEB

toplantı raporu,2007). Bu durumda MEB'in neden yeni programlara gerek duyduğunun yönetici ve öğretmenlere toplantılar düzenleyerek anlatılması önerilir.

Bu çalışmada ortaöğretim kurumlarında görev alan yönetici ve öğretmenler, "programların uygulanabilir olması gerektiğini, alınan kararların kağıt üzerinde kalmaması gerektiğini ve farklı yöntemlerle zenginleştirilip öğrenciye verilmesi"ni uygun görmektedir. MEB 'in uygun ortamlar oluşturup, yönetici ve öğretmenlerin programlara ilişkin görüşlerini dikkate alarak karar aşamalarında bu görüşlere uygun davranılması ve kararlarda yönetici ve öğretmenlerin program ve program değişimlerine olumlu tutum geliştirmelerini ve programların sıkı savunucuları ve uygulayıcıları olmalarını sağlayacaktır. Öğretmenler program geliştirmenin her basamağında yer almalıdır, söz hakkına sahip bireyler olarak kararlarını uygulatmalıdır.

MEB'in yapmış olduğu toplantıda(MEB toplantı raporu,2007) "Matematik programı ile kitabı arasında tutarsızlıklar olduğu" ye "Türkçe programı ve Türkçe ders kitabı uyumsuzdur" görüşü dile getirilmiştir. Bu çalışma kapsamında ise ortaöğretim yönetici ve öğretmenleri böyle bir görüş bildirilmemiştir.

MEB'in yapmış olduğu toplantıda (MEB toplantı raporu,2007) Gime ve İskele Bölgesi okullarından "Meslek lisesi bölgede açılmalıdır ve yeni meslek liselerine ihtiyaç vardır" görüşü dile getirilmiştir. Bu çalışma kapsamında ise örtaöğretimyönetici ve öğretmenleriböyle birgörüş bildirilmemiştir,

MEB'in yapmış olduğu toplantıda (MERtoplantı raporu,2007). "Edebiyat ders kitabında okutulacak metinler ve izlenecek yol bakanlık tarafından hazırlanıp gönderilmelidir" görüşü dile getirilmiştir. Bu çalışma kapsamında ise ortaöğretim yöneticive öğretmenleri böyle bir görüş bildirilmemiştir.

MEB'in yapmış olduğu toplantıda (MEB toplantı. raporu,2007) "öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerolduğu ve özel eğitime ihtiyaç duyulduğu" söylendi. Bu çalışma kapsamında ise ortaöğretim yönetici ve öğretmenleri böyle bir g_örüş bildirilmemiştir.

KAYNAKÇA

Ad:¢tuncie, I.And Ak:ensina,A~i,P: (2008). JournalOf SocialSciences.4.(4). 338-342.

Akc,a,/ E.S. (2001). Program Geliştirme Sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri Bakımından Mü.fredat Eabotatuar Okulları Modeli Uygulamalarının· Değerlendirilmesi "Balıkesir İli Örneği".Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Akyı'iz, Güray. (2007). İlköğretim-Okullarında.Görevli Okul Müdürlerinin "Takım Liderliği" Yeteneklerinin Öğretmenler ve Müfettişler Tarafından Değerlendirilmesi. Ankara, 62.

'Aliç, Mehmet.' (1990). Genel Liselerde Örgütsel Değişme İhtiyacı. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1-6.

Ar$al, Zeki. {1998)'. Program Geliştirme Sürecinde İhtiyaç Analizinin Yeri ve Nasıl Yapıldığına İlişkin Program Geliştirme Uzmanlarının Görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. 22-26.

Ar~öy, Saniye. (1995, 1996). Eğitimde Ölçme Değerlendirme Ders Notları.

Atilgan, Hakan; Kan, Adnan. Doğan, Nuri. (2009). Eğitimde Ölçme Değerlendirme; Anı Ya.yınları,297-304.

Ayv~' Z. (200l);Eğitirtı_ Programıve UnsurlarıYüksek Lisans Tezi, Atatürk.Üniversitesi, Sos,yal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Beck, John ve Earl, Mary. (2000). Key Issues İn Secondary Education. Cassel Yayınları, Chapter1.

Barutçugil, İsmet (2002). Eğiticinin Eğitimi, Kariyer Yayınları, Ankara.

Başaran, İ. Ethem. (1994). Eğitime Giriş. 4. Baskı, 130-145.

Başaran, İ. Ethem (2006). Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi. Ekinoks, Ankara.

Baysen, E. (2003). Fen Eğitiminde Yeni Gelişmeler Ve (1960-1985 Dönemi) Türkiye'deki Uygulamaları. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Birinci, S. (2001). İlköğretim Okullarındaki Eğitim Ortamının Eğitim Kalitesine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Bloom, Benjamin, S. (1998). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Bolstad, R. (2004). School-Based Curriculum Development: Principles, Processes And Practices Annotated Bibliography. Web: http://nzcer.org.nz/pdfs/1314bib.pdf

Büyüköztürk, Ş. , Çakmak, E.K. , Akgün, Ö.E. , Karadeniz, Ş. , Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Pegem Yayıncılık, Ankara, 123-137; 158-173.

Can, Niyazi. (2007). The Leadership Behaviours Of Teachers in Primary Schools in Turkey. Education Vol. 129 no:3, 436-446.

Can, Niyazi. (2006). Öğretmen Liderliğinin Geliştirilmesinde Müdürün Rol Ve Stratejileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi sayı 21, (s.349-369).

Clare's, John. (2001). Education Answers. Robinson Yayınları, (ix)

Çelik, Zerrin. (2008). KKTC Özel İlkokul ve Ortaokullarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri. Lefkoşa, 1-2.

De:mirel,Özcan. (2008). Eğitimde Program Geliştirme. PagemYayıncılık, 1. Bölüm.

Demirel, Özcan-Kamile Ün. Eğitim Terimleri. Ankara, Şafak Matbaası.1987.

Drake, S. 11 .. (2007). "Creating Standards ..Based Integrated Curriculum: Aligning Curriculum, Content, Assessment and Instruction". From (ERİC). http://search.ebscohost.com/login.aspx?drect=true&db=eric&AN=ED495507&lang=tr&site=ehost-live

Duman, E. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Program Geliştirme Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. YiiksekLisans Tezi., Arıkara .Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erd~11Münire,{ 2001). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkın:ıYayınevi, İstanbul

Erd~11Münire. (1998). Eğitimde Program Değerlendirme. Pegem Yayınları,J-4.

Erözkan, Atılgan. Ekiz, Durmuş vd, {2007).... Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Lisans Yayıncılık, 138-147.

Ertüf'k, Selahattin.. (1994). Eğitimde ProgramGeliştirme, MeteksanYayınları,.(9), 11-12.

Fidan, 'Nurettin ve Erden, Münire (1998). Eğitime Giriş. Alkım.Yayınlan, İstanbul,

Fidan, Nurettin ve Erden Münire (2000). Eğitime Giriş, Alkım Yayınevi, İstanbul.

G:ökçe, Erten. (1993). "Ortaöğretim Kurumlarındaki Okul Yöneticileri Ve Öğretmenlerin I~ogram Geliştirme Etkinliklerindeki Görev Ve Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin I!~lirlenmesi". Yüksek.Lisans.Tezi,Aıl). SosyalBilimler Enstitüsü, Ankara.

Gözütok, F. D. (2003). Türkiye'de Program Geliştirme Çalışmaları. "Curriculum Developmentin Turkey" başlığı ile Ed.William F. Pinar, (2003). International HAndbook of Curriculum Research pp.607-622 Lawrence Erlbaum Associates, Publishers-London'da fayınlanınışBilimsel Makale. Milli Eğitim Dergisi. Sayı, 160.

Gürsel, Musa, (2003). Okul Yönetimi, Eğitim Kitabevi, Konya.

Hancock, D: R. (2001),. Effects of Test Anxiety and Evaluative Threat on Students' Achievement .and•Motivation.Journal of Educational Research, 94(5) ERİC:2001050I

Hüsen, Ç. (2007). İlköğretim 4. Ve S. Sınıf Fen ve Teknoloji, Matematik ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yakın.DoğuÜniversitesi,Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.

Işın~tm,·A., Eskicumalı, A. (1999). Eğitimde Planlama Ve Değerlendirme. Değişim Yayınları, Adapazarı.

İlkçr, Ali, (2005). Eğitimde Değişikliği Yönetmede Öğretim Liderliği.Yaklaşımından Yarı:trlanma. Artı Eğitim Dergisi, sayı 6.

Kalkandelen, Hayrettin. (1967). Eğitim Yöneticileri Semineri. "Başbakanlık Devlet Matbaası", 6-10.

Kay~,:YhlıyaK.emal. (1979); Eğitim Yönetimi Kuram veTürkiye'dekiUygulama. Türkiye ve Ortacio~u Amme İdaresi Enstitüsü,.6,7.

Kaya, Yahya Kemal, (1984). Eğitim Yönetimi, Sevgi Yayınları, Ankara.

Kısakürek, M.A. (1983). Eğitim Programlarının Hazırlanması Ve Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri PakültesiDergisi.C, 16, sayı; l.s.217-244.

KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, (2005-2007).
From: www.mebnet.net

Lauri, S. F, et al (2004). The Effects of competition on achievement motivation in chinese classrooms.British Journal of Educational Psychology 74, pp: 281-196.

Lam, S. F. and Law, Y K. .(2007).The roles of İnstructional practices and motivation in writing performance. The Journal ofExperimentalEducationaL 75(2), pp: 145-164;
Latiridsen,D. (2003).What are teachers perceptions of the curriculum.development process? Dôktoratezi. The Ohio State University. Ohio.

Lavonen; J. ; Gedrovics, J. , Byman, R. , Meisala, V. , 'Juuti, K. And Uitto, A. (2008). Students Motivational Onentations. and Career Choice ·İn Science. and Techp.ology: A C9mparative Investigation in Finland.and Latvia. Journal of Baltic·Science Education. Vol.7, No:2, 86-102.

L Ocke, John.·(20Ô4)0EğitimüzerineDüşünceler. Felsefe DizisiçMorpaKültür Yayınları, 15-16.

M.EB. (2004). Eğitim Kurumu, İşletme Diyalogu Uluslar arası Konferansı. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi.

MEB, Toplantı Raporu, 2007. Lefkoşa.

Morin, Edgar. (2003). Geleceğin Eğitimi İçin Gerekli 7 Bilgi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, x-xx.

Mqrrish, Ivor. (1970). Education Since 1800. Bristol, Chapter 4.

¥~9elik, Durmuş AH. (1992-".1993). Eğitim Programları ve Öğretim. ÖSYMYayınları,_ 39-41.

Ir,.tr.iı.·cia,.· G. (.. 099). Sosializing Secondary- Level Students .Teachersr,İs This Happening İn Ye:u.ri. School. Clearing House. 82,4.177:..182.

Phillip; Mountrose-. (2000). Eğitim 6 ile 18 Yaş Çocuklarıyla Sorunları Çözmede 5 Aşama. Eğ·itinı. Dizisi, Kariyer Development, İstanbul; Ekim.

Phı n··.p·.p.e,f-·.·.-L···.i·An. dVall.erang,R.···1. (2008).Ac·tu· .alen···.v. ir.onment do····affe·c· t m otiv.ation and psychological adjustment: A test of self-determinetion theory in a natural setting. Motivation and Emotion, 32, pp:81-89.

Russell, Bertrand. (1985). On Education Especially in Early Childhood. Paperbacks.

Sezgin, S. İlhan. (1994); <Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme. Gazi Büro Kitabevi Ankara Yayınları, 3-4, (13).

Smith-D'Arezzo{Wendy M. Yocom, Dorothy Jean. (2005)'. "Special-Education Delivery Modeli in a General-Education Teaching Program: A Community, College/University Initiative".From(ERİ~).

http://search:ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ692012&lang=tr&site=ehost-live.

Sönmez, Veysel (2004). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara.

Sönmez, Veysel (2007). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Taşdemir, M. (2003). Eğitimde Planlama Ve Değerlendirme. Ankara, Ocak Yayınları.

Taymaz, A. Haydar. (2002). Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramlar, İlkeler, Yöntemler. Gı:;liştirilmiş5. Baskı. Pegem Yayıncılık, 155-156.

Tekin,Ha1iL(l994). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme; Yargı Yayınları.

V~arış, Patma. {1978). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 25'-30,(231), 263.:269.

Varış, Fatma. Eğitim Programlarının Geliştirilmesi. Ünite 2, (26),(34).

Venkataraman,B. (2009). Education For Sustainable Development. Environment51,2. 8-10.

Yalın, H. İbrahim. (2004). Öğretim .Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. NobelYayın Dağıtım, 6-7.

Yalgın, S. Sılaydın. (2007). İlköğretimde OkulYönetfoilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Uygulamaları. Lefkoşa, 9.

Yeşilyaprak, Binnur. (2006). Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım. Nobel Yayın Dağıtımı, 2-3.

Yıldırım, A. (1994). Temel Program Geliştirme Modelleri Ve Ülkemizdeki Program Geliştirme Çalışmalarına Etkileri. I. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Adana.

Yiğit, N; (2003). Öğretim Programı Geliştirmede Öğretmenin Rolü, Yayımlanmış Bilimsel Makale, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Çağdaş Eğitim Dergisi, 2003,28(296):27-33, Trabzon.

Yüksel, S. {1996) ... Ortaöğretim Kurumlarında Görev Alan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yüksel, S. (2000). Milli Eğitim Bakanlığındaki Program Geliştirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EK 1.

Ölçeğin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti {KKTC) ortaöğretim okullarında uygulanması amacıyla Milli.Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEKB)'dan gerekli izin alınmıştır, İzin belgesi aşağıda verilmiştir.

KUZEY KIBRIS TÜRK.CUMHURİYETİ
MİLI,t ll:GİTİM GENÇLİK·VE. SPOR. J},AKANLIGI
GENEL ORTAÖGRETİM DAİRESİMÜDÜRLÜGÜ

~yı: GOÖ.0.00.35A/08/09/AM S b"h,l, 03.06.2009

~yınBerfu Uzman
[oda sk, Öz'."Nec Apt 1 Katı D:4
:ö,ıyeJj,..., Lefkoşa.

İlgi: 02.06.2009 tarihli yazınız.

İlgi başvurunuz TaHm ve Terbiye DairesLtarafndan incelenmiş 'Ôlup KKTC. Milli ~ğitim,. Gençlik ve .spor Bakanlığına bağlı, Lefkoşa TürkLisesi, Bülent Ecevit Anadolu :ıisesi, Yakın Doğu Koleji, Levent. Koleji," 20 Temmuz Fen Lisesi, Türk MaarifKoleji tkullarında> görev yapan okul yöneticileri· ve öğretmenlere yönelik hazırlanan anket :9~Hlarmın uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülnıüştür.

Ancak anket uygulamadan önce anketin uygulanacağı okulların bağh bulunduğu n:üdürlükle .istişarede bulunup anketin .hangi okulda ne zaman uygulanacağı birlikte ,aptanmalıdır.

ti·; Anket •••uygulandıktansonra. sonuçlarının Talim.·ve Terbiye Dairesi Müdürlüğüne ~laştırılması gerektiğini bilgilerinize saygı ile rica ederim.

H. Alev Tuğberk
Müdür Muavini

Eki: Anket

HAT/SK

'rel (90) (392) 228 3136 - 228 8187
Fax (90) (392) 227 8639
E-mail meb@nıebııet.net Letkoşa-KIBRIS

EK 2.

Sayın Meslektaşım,

Bu çalışmayla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 'nde bulunan ortaöğretimdeki okullarda okul yöneticileri ve öğretmenlerin program geliştirmeye. dair tutumları araştırılmaktadır.

~u araştırmayı Yard. Doç. Dr. Engin Baysen' in danış111anlığmda yürütmekteyim. Araştırmada siz meslektaşlarımın bilgi ve görüşlerine ihtiyaç duyulmuş ve bu. amaçla ilişikteki anketin kullanılmasına karar verilmiştir. Anket iki kısımdan oluşm.aktadır. Birinci kısıın beş maddelik kişisel bilgileri içermekte,. ikinci kısım ise. 41 Iikert tipi maddeden oluşmaktadır.

Anketle toplanacak bilgiler. sadece bilimsel amaçlarla bu araştırma için kullanılacak, başka kimseye ya d1 kuruluşa verilmeyecektir. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşması si:zlerin anketi titizlikle ve doğru olarak doldurmanıza bağlıdır. Sizlerin kısa zamanını' alacak thl anketin .sonuçlan, okullarımızın geliştirilme.ve iyileştirme çalışmalarında kullanılacaktır.

Dilerseniz araştırmanın sonuçları size postalanacaktır. Sizlerin anketi özenle d.olduracağımzaolan inancımı bildirir, katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

BerfuUZMAN
Yakın Doğu.Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Denetimi,
Ekonomisi ve Planlaması ABD
Yüksek Lisans

Sayın Eğitim Yöneticisi,

Bu çalışmayla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndebulunan ortaöğretiındeki okullarda okul yöneticHerive öğretnıenl~rin program geliştirmeye dair.tutumları araştırılmaktadır.

Bu araştırmayı-Yard.. Doç. Dr. Engin Baysen' in danışmanlığında yürütmekteyim. Araştırmada siz. eğitim yöneticilerinin bilgi ve görüşlerine ihtiyaç duyulmuş ve bu amaçla ilişilcteki anketin .kullanilmasıiıa karar verilmiştir. Anket iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısim beş ınaddelik kişisel bilgileri içermekte, iki~ci kısım ise 41 likert tipi maddeden oluşmaktadır.

Anketle toplanacak bilgiler sadece bilimsel amaçlarla bu araştırma için kullanılacak, başka kimseye ya da kuruluşa verilmeyecektir. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşması siılerin ankefrtitizÜkle ve doğru olarak doldurmanıza bağlıdır. Sizlerin kısa zamanını alacak b!ıii@ketinsonuçları, okullarımızın geliştirilme ve iyileştirme çalışmalarında kullanılacaktır.

Dilerseniz araştırmanın sonuçları size postalanacaktır. Sizlerin anketi özenle dolduracağınıza olan inancımı bildirir, katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

BerfuUZMAN
Yakın Doğu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması ABD
Yüksek Lisans

OKULYÖNETİCİ VE ÖGRETMENLERİNİN PROGRAM VE PROGRAM DEGİŞİMLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ ARAŞTIRILMASI

Aşağıda **eğitim, öğretim programları ve program değişimlerine** ilişkin sorularla karşılaşacaksınız. Bu sorular şimdiye kadar uyguladığınız veya uygulamakta olduğunuz programları degerlendirmenizi <u>değil</u>, genel anlamda eğitim programı ve program değişimlerinekarşı tutumunuzu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır.

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz : ( )Kadın (}Erkek

2. Yaş:
( )24 vealtı
( ).25-29
( )'30-.34
( )t35-39
( )40~ 44
( )45-49
( )\50 ve üstü

3. f..lanınız{Branşınız) :
( )··.sınıfÖğretmeni
( )\.Sosyal Bilimler
( )Türkçe
( )Edebiyat
(| Yabancı Pil
( ) Fen Bilimleri
(.} Matematik
( ) Güzel Sanatlar
()·Diğer; .....

4. Meslekteki kıdeminiz:
( )J-5yı1·
( )6-10 yıl
( ):ll-1Syıl
( )16-20 yıl
( );2Jyıl ve üzeri

5. Okuldaki Hizmet Süreniz:
( ) 1- 2
( ) 3- 4
( ) 5- 6
( ) 7 ve üstü

OKUL YÖNETİCİYE ÖGRETMENLERİNİN PROGRAM VE PROGRAM DEGİŞİMLERİNE•İLİŞKİNTUTUMLARININ ARAŞTIRILMASI

-Aşağıda **eğitim, öğretim programlarıve program·.değişimlerine·ilişkin** sorularla k'.atşılaşacaksınız. Bu sorular şimdiye kadar uyguladığınız veya uygulamakta olduğunuz. p,rogramları değerlendirmenizi <u>değil</u>, genel anlamda .eğitim programı ve program d eğişimlerine karşıtutumunuzu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır.

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz : ·C ·.) Kadın () Erkek

2. Yaş:

( ) 25- 34
( ) 35- 44
( ) 45 ve üstü

3. Kurumdaki Göreviniz:

( ) Müdür ( ) MüdürYrd ..

4. Meslekteki Kıdeminiz:

i() 1-Syıl
(}6-lOyıL
().ıı·ve üstü

'S. Okuldaki Hizmet Süreniz:

( ) 1- 5
( ) 6- 10
( ) 11 ve üstü

.1. **PROGRAM**

1.	Programa adaptasyon zordur.	O	O	O	O	O
2.	Program eğitim sistemindeki karmaşıklığı ortadan kaldırır.	O	O	O	10	O
3.	Program eğitim .sistenıindeki bütünlüğün giderilmesini amaçlar;	O	O	O	O	O
4.	Program geliştirme alan öğretmenlerine göre ayrı ayrı inceleme gerektirir.	O	O	O	O	O
5.	Programlar öğrencileri aktif kılmaz.	O	O	O	O	O
6.	Program öğrencinin verimini arttırır.	10	10	10	10	O
7.	Öğretmenler programlarla sınırlandırılmamalıdırlar.	10	10	10	10	10
8.	Programların tümöğretmenler. tarafından iyi anlaşılması mümkün değildir.	10	10	10	10	O
9.	Programlar öğretmenlerin yaratıcılık özelliklerini kısıtlar.	O	10	10	10	1.0
10.	Programlar öğretmenlerin dersi.düzenli bir şekilde verebilmesine olanak tanır.	O	10	10	10	10
11.	Programlar bir sınıftaki tüm öğrencilerin öğrenmelerine uygun olacak biçimde hazırlanamaz.	10	O	LO	O	O
12.	Programlar tüm öğretmenlere uygun olacak şekilde hazırlanamaz.	10	10	10	10	10
13.	Programlar öğretmenler için kolaylık sağlar.	10	10	10	10	10

14.	Programlar toplumun ihtiyaç duyduğu özellikteki insanların yetişmesini sağlar.	10	10	10	10	10
15.	Programlar toplumun aynasıdır.	0	O	0	0	0
16.	Programlar bir toplumun ilerlemesine katkıda bulunur.	0	O	0	0	O
17.	Programlar öğretmenlerin hatalı öğretim yapmasını ·engeller.	O	10	10	10	10
18.	Programlar öğretmenlerin öğretim sürelerini iyi kullanmasını .sağlar.	10	10	10	10	10
19.	Programlar tüm. öğrencilere eşit eğitim hakkısunulmasına katkısağlar.	10	10	10	O	O
20.	Programsız .bir eğitim. başarısızlığa mahkumdur.	10	10	O	O	O
21.	Programlar farklı görüşlere. sahip insanların ~etişmesini engeller.	10	O	O	O	O
22.	Programlar toplumda çatışma yaşanmasını engeller. _ _ _	10	10	O	O	O
23.	Programlar farklı yeteneklerin keşfedilmesine olanaksağlamaz.	O	O	O	O	O
24.	Programlar insanların topluma ve dünyaya uyumuna katkı sağlamaz.	O	O	O	O	O
25.	Öğretmenlerin etkin katılımı programlarda başarı~1 arttırır.	O	O	O	O	O
26.	Programlar her zaman. her öğrenciyi hedefe ulaştırmaz:	O	O	O	O	O
27.	Programlar öğretm~nin, öğrencinin öğrenmelerini değerlendirmesine imkan tanır.	O	10	10	O	O
28.	Programlar yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlamaz.	10	10.	10	10	O
29.	Öğrerimeokiildayapılan programlarla sınırlı değildir.	10	10	10	10	O
30.	Programlar öğrenmedeki esnekliliği sınırlar:	10	10	10	10	O
31.	Programlar öğrenmedeki yaratıcılığı engeller.	10	10	10	10	10

32.	Teknolojideki gelişmeler programların değişmesine neden olur.	O	0	0	0	0
33.	Bilimdeki gelişmeler programların değişmesine neden olur.	10	10	10	10	10
34.	Değişen insan .ihtiyaçlan programların değişmesine neden olur.	10	10	10	10	10
35.	Programların değişmemesi imkansızdır.	To	lo	lo	1·0	10
36.	Programlar en gelişmiş ülkelerde dahi değişmelidir.	10	10	10	10	10
37.	Programların değişmesi eski programın başarısız· olduğu anlamına gelmez.	O	IO	10	10	10
38.	Program değişimleri tüm. dersler için gereklidir.	10	10	10	10	10
39.	Program değişimleri öğrencileri olumsuz etkiler.	10	IO	10	10	10
40.	Program değişimleri öğretmenleri olumsuz etkiler.	10	10	1-0	10	10
41.	Eğitimdeki toplumsal değişmeler prozramların değişmesine neden olur.	O	lo	Jo	lo	10

EK 3.

Veri toplama araçlarından görüşme (mülakat) aşağıda verilmiştir.

PROGRAM VE PROGRAM GELİŞTİRME MÜLAKAT SORULARI

1. Program nasıl olmalıdır? Nasıldır?

……
……
……
……
……

2. Program hazırlanırken öğretmenlerin fikirlerinin alınması konusunda ne düşünüyorsunuz?

……
……
……
……
……

3. Programlar okul sisteminde güçlü bir okul-aile işbirliğini sağlama konusunda düşünceleriniz nedir?

……
……
……
……
……

4. Yeni programlar bir önceki programın içeriğini/tümünü nasıl etkiler?

……
……
……
……
……

5. Programların değişim sıklığı konusunda fikriniz nedir?

.....
.....
.....
.....
.....

6. Programların değişim sıklığı öğretmeni/öğrenciyi nasıl etkiler?

.....
.....
.....
.....
.....

7. Programların eğitim sistemineetkisi nedir?

.....
.....
.....
.....

8. Program geliştirme süreci He okul arasında nasılbir iletişim gerekir?

.....
.....
.....
.....

9. Program eğitim düzeyi olarak basitten karmaşığa doğru nasıl bir süreç izler?

.....
.....
.....
.....

10. Programlarda problem çözme yöntemine önem veriliyormu? Nasıl?

.....
.....

.....
.....
.....

11. Program geliştirme süreçlerindearaştırma yapılmalı mıdır? Evet ise ne tür araştırmalar yapılmalıdır?'

.....
.....
.....
.....
.....

12. Son yıllarda program değişimleri öğrenci başarısını nasıl etkiliyor?

.....
.....
.....
.....
.....

13. Okul yöneticisi, eğitim ve öğretim programları etkinliklerini önem sırasına dizme, planlama ve uygulamaya koyma şansı.size ne derece tanınıyor? (öğretmen):

.....
.....
.....
.....

14. Program geliştirme süre. cine he derecede katkıda bulunduğunuzu düşünüyorsuriuz?

.....
.....
.....
.....
.....

15. Yeni programlara uygun ders kitaplarını, yardımcı. kaynakları,. materyalleri nasıl seçiyorsunuz?

.....
.....
.....

K4.

KKTC Öğretim Programlarının Tanıtımı

Kıbrıs Türk. toplumunun geleceğe taşıyarak bireyleri yetiştirebilmek amacıyla lıştırularıprograın.lardeğerleri, tutumları, amaçları ve yaklaşımları içermektedir.

KKTC, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Talini ve Terbiye Dairesi, öğretim rpgramının toplumsal, bireysel; ekonomikvetarihsel - .kültürel temelleri içerdiğini belirterek öyle açıklamaktadır:

ToJ.)l1msal '.femeller

Programlar:

- Devletin egemenliğini, bağımsızlığını, özgürlüğünü, laik ve sosyal hukuk devletini, hür ve> demokratiktoplum düzenini, sağlıklı işleyen bir demokrasiyi, demokratik hakları ye fırsateşitliğini önplanda tutar.
- Öğrencilere "J\tatürk İlke ve İnkılapları"nın ve bu ilke ve inkılapların Kıbrıs Türkünün toplumsal gelişme için öneminin kavratılmasıiçindüzenlemeler yapar.
- Toplumsal bir varlık olan çocuk, gelişmesi sırasında ailesinden, okulundan ve yaşadığı çevredeki insanlardan etkilenmektedir. Bu çerçevede yapılan düzenlemeler çocuğun yaşadığı çevreye uyum sağlayacak ye bu çevrede uyumlu bir. şekilde Çalışacak ve yaşayacak kişiler olarak yetişmesi için rehber olur.
- Eğitim,toplumun vazgeçilmez .değerleri arasında olan, özgürlük, alçakgönüllülük, adiHik,. dürüstlük, girişkenlik, .iyimserlik, sabır,sadakat, sadelik, sevecenlik, hoşgörü; tuiunlıllll{.. güven ye görev sorumluluğu bilincini geliştirmekle yükümlü olduğu için p~pgrfalıl1Elf bu biliıctn gelişmesi için çaba gösterir..

- Öğrencilerin kendi örf ve adetleri içerisinde psikolojik, ahlaki, sosyal ve kültürel konularda gelişimlerini hedefler.
- Öğrencilerin, sorumluluklarım ve haklarım bilen, çevresiyle uyumlu kişiler olarak yetişmeleri için çabagösterir.
- Toplumun önemsediği sorunlara karşı duyarlıdır.

Bireysel Temeller

Programlar çocuğun ileriki hayatını ve ihtiyaçlarım göz önünde. bulundurur. Bu fınaçla, onun gelişimi boyunca ortaya çıkabilecek ihtiyaçlarını karşılamak için önlemler alır.

Progtaınlar, hayatboyu eğitimin vazgeçilmez bir gereklilik olduğunu bunun da ancak ekııl çağında öğrenmeden zevk almaktan" geçtiğini kabul eder; bu nedenle öğrencinin 5ğremneden ve öğrenmeyi öğrenmeden z~yk alması için çeşitli önlemler alır.

Programlar öğrencinin sadece eğitim dönemindeki ihtiyaçlarını değil, onun hayat boyu gereksinim duyacağı her alandaki ihtiyaçlarım karşılamak üzere düşünülmüştür.

Ayrıca. programın. .en" önemli" amaçlanndan'. biriide öğrencilerin "öğrenmeyi öğrenmelerini" sağlamaktır. Programlar. bunu. sağlamak amacıyla, ··Öğrenmeyi.külfet·· değil, se·vd[illegible] ih····.ede[illegible] er. '[illegible] u· se·v· g··[illegible] .k[illegible] lıc.ıl[illegible] [illegible] gar[illegible] i. altına alarak, öğrencinin hayat boyu öğrenme· arzusunu ye merakım uyandıran yapılar hazırlar.

Ekonomik Temeller

Programlar:

- Sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesini benimser;
- Programlarda, yöresel ekonomikfarklılıkları göz önünde bulundurur.

- Ekonominin yetişmiş insan gücü taleplerini yeterli düzeyde karşılamak amacıyla gerekli önlemleri· alır.'
- Öğrencilerin girişimci bir ruhla yetişmelerini. önemser.
- Üretim odaklı olmayı ön planda tutar (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 2005).

Tarihsel ve Kültürel Temeller

Programlar:

- .Atatürk ilke ye inkılâplarını insan yetiştirme modelimizin ana unsurlarından.. biri olarak değerlendirir.
- 'tarihsel, kültürelve sosyal kalıtımı destekleyici.ve geliştirici öğeler taşır.
- ÖğrencHerini kendi .örf ve .adetleri" içerisinde· değişerek· gelişmelerini, gelişerek değişmelerini'hedefler.
- Tarihimizi geleceği planlamanın işlevselbir aracı olarak değerlendirir.
- Kültürel ve sanatsal değerlerimizi, kişilik gelişiminin ve toplumsallaşmanın bir aracı olarak görür (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 2005).

Yeni öğretim programları bütüncül ve eklektik bir programlar yaklaşımını benimseyen bir anlayışla hazırlanmıştır. Öğrencilerin eğitim- öğretim sürecindeki yaşantıları onlar için anlamlı olmadıkça, içinde yaşadıklartyakın çevreyi ve ülkeyi ve dünyayı daha kolay anlamayı ve algılamayı .sağlamadıkça, hayata hazırlanmak gibi bir iddia gerçekçi olamaz.

Bu programlar, Türkçeyi doğru ve etkini kullanan, en az bir yabancı dili etkin kullanabilen, kendiniifade eden, iletişim kuran,işbirliği yapan, girişimci ve sorun çözen, bilimsel düşünen, araştıran, sorumluluklarını .ve haklarım bilen, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanan,temel sayısal ve sözel okur yazarlık becerilerine sahip, kendini gerçekleştirmiş, insanlığın. ortak· değerlerini sahiplenmiş, bilgiye nasıl ulaşacağını bilen,

değişime açık olan, sorgulayan ye düşüncesini özgürce söyleyen bireyler yetiştirmek amacıyla hazırlanmıştır (KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, 2005).

EK 5

RAPOR

Toplantının Amacı:

Genel örta Öğretime yönelik program geliştirme, kitap yazım, yıllık ve haftalık ders plânları ve yönlendirme sınavı ile ilgili öğretmenlere bilgi aktarmak, sözü edileli konularla ilgili olarak öğretmenlerin sorularını yanıtlamak ve görüşlerini almak.

Toplantıya Katılanlar:

1. Talim ve Terbiye Daire (TTD) Müdürü Dr. Hasan Alicik
2. Genel Orta Öğretim Müdür Yardımcısı Gülin Murat
3. Program Geliştirme Uzmanı Ayşe Haşimoğulları
4. Orta Öğretim Denetmenleri
5. Tüm Orta Öğretim Öğretmenleri

Toplantı Yerleri:

1. Mağusa Bölgesi Ortaokulları:
   a. Beyarmudı Ortaokulu (16 Kasım 2007),
   b. Polatpaşa Lisesi (16 Kasım 2007),
   c. Şht. Zeka Çorba Ortaokulu (29 Kasım 2007),
   d. Cumhuriyet Lisesi (29 Kasım 2007),
   e. Canbulat Özgürlük Ortaokulu (26 Aralık 2007),
   f. Çanakkale Ortaokulu (26 Aralık 2007),
   g. Mağusa Türk Maarif Koleji (2 Ocak 2008),
   h. Namık Kemal Lisesi (2 Ocak 2008)

2. **İskele Bölgesi Ortaokulları:**
   a. Bekirpaşa Lisesi (21 Kasım 20008),

b. Mehmetçik Ortaokulu (21 Kasım 2008),
c. Erenköy Lisesi (22 Kasım 2008),
d. Dipkarpaz Recep Tayip Erdoğan Ortaokulu(22 Kasım 2008)

3. Girne Bölgesi Ortaokulları:
   a. 19 Mayıs Türk Maarif Koleji (27 Kasım 2008)
   b. Anafartalar Lisesi (27 Kasım 2008),
   c. Yavuzlar Lisesi (13 Aralık 2008),
   d. Esentepe Ortaokulu (4 Ocak 2008),

4. Güzelyurt Bölgesi Ortaokulları:
   a. Lefke Gazi Lisesi (6 Aralık 2008),
   b. Şht, Turgut Ortaokulu (6 Aralık 2008) ,
   c. Güzelyurt Türk Maarif Koleji (18 Aralık 2008)

5. Lefkoşa Bölgesi Ortaokulları:
   a. Atleks Sanverler Ortaokulu (4 Aralık 2008),
   b. Şht. Hüseyin Ruso Ortaokulu (4 Aralık 2008),
   c, Bayraktar Ortaokulu (11 Aralık 2008),
   d. Demokrasi Ortaokulu (14 Aralık 2008),
   e. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (27 Aralık 2008),
   f. Bayraktar Türk Maarif Koleji (27 Aralık 2008)

Toplantı Tutanağı

Toplantı iki bölümden oluşmaktadır

1. Bölüm: TTD Müdürü Dr. Hasan Alicik'in konuşması

2. **Bölüm:** Öğretmenlednprogramlarla,kitaplarla·ve yönlendirme sınavı ile ilgili görüş, öneri ve soruları

1.Bölüm

Dr~ Hasan Alicik: Talim.ve Terbiye Dairesi olarak .iki yıldan. beridir program, üç yıldan peridir de kitap yazım çalışmaları yürütmekteyiz.. Ders programlarının ilkokul 1. sınıftan ·ortaokul 8. sınıfakadar olan süre bütünlüğünde yeniden düzenlenme çalışmalarımız devam etmektedir... Bu çerçevede "Program Geliştirme Komisyonları" Olıuşturmacı eğitim yaklaşımına göre hazırladıkları. taslak ders.programlan dosya haline getirilerek·ÖkuHara.birer adet gönderildi. Program geliştirme sürecinde, şu anda öğretmenlerimizden geribildirim alma ~şamasındayız. Programları uygulayacak. olan öğretmenlerimizdir ve onlardan gelecek olan ~örüşlerleprogram geliştirme çalışmalarına devam'edilecektir; Bi~ program, kitap ne ka.dariyi hazırlanırsa. hazırlansın ·ancak.··öğretmenin mesleki yeterliliğinde .hayat bulur ve hedefine <11laşabilir; BU nedenle öğretmenlerimizden gelecek olan görüşler altın değerindedir: Sizlerden gelecek olan+görüşler çerçevesinde programlarda .gerekli düzenlemeler. yapılacak *ye* >·düzenlenmişhaliyle 2008-09·öğretim·yılında sizlere tekrardan göı:ıderilecektir.Dl:\haSonraki yıl ise bunlar-ıprogram kitapçığı olarak yayımlamakve her öğretmenimize dersiyle ilgili bir program kitapçığı vermektir.

Değerli öğretmenler program geliştirme>çalışmaları çerçevesinde ortaya çıkan bir J:ıaşkauyumsuzluktan da söz etmek isterim.. Bildiğiniz gibi daha önceki programlar Davranışçı yaklaşıma göre hazırlanmıştı ve bu programlara uygun yıllık ve haftalık ders planlar 6luşturulmuştu. Oysa şimdihazırlanan programlar Oluşturmacı. eğitim yaklaşımına göredir. Bu nedenlegerek yıllık gerekse haftalık.ders planlarının Oluşturnıacı eğitim yaklaşımına göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Yıllık ve ders planlarının yeni programlara uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Öte yandan yaptığımız araştırmada lıer okulda farklı yıllıkve ders planı forumları uygulanmakta, hatta bazı okullarımızda hiç uygulanmamaktadır.

Eğitim ve öğretimde .geçenher saniye planlıdır, programlıdır. Dairemiz tarafından-xQluşturulan komisyon yıllık· ve. ders planı. formu geliştirmiştir. Elbette bunun uygıılanabilirliliğgi ölçmemiz gerekirdi. Değirmenlik Lisesi ve ortaokulunda bu ölçümler yapılarak,·.·gerekli düzenlemeler gerçekleştirildi. Ancak bu uygulamadan bir. okuldaki ô.ğretmenlerin görüşleri alındı, öteki okullardaki öğretmenlerimizin görüşleri alınmayacak anlamı çıkmasın, AkıL akıldan üstündür. Diğer okullardaki öğretmenlerin de görüşlerinin :alınmasına olanak sağlamak aınacıyla yıllık ve haftalık ders planları okullara dağıtılarak <tıygulanması istenmiştir. Denetmenleriniz sizlere bu uygulamada yardımcı olacaktır, rehberlik edeceklerdir. tık önce okul yönetimini daha soma da öğretmenlerimizi uygulama konusunda bilgilendirileceklerdir.·-. Karşılaştığınız güçlükleri ya da: görüşlerinizi. denetmenleriniz atacılığıyla bizlere ulaştırabilirsiniz.

Değirmenlik Lisesi öğretmenleri hazırlanan yıllık, haftalık ders plaıılarınıve yanı sıra ders programları; yıllık akademik takvim, sınıf isim listesi bilgileri içeren dokümanlarm bir dosyada toplanmasını önermişlerdi. Bu öneri çerçevesinde "Öğretmen El Dosyası" hazırlandı. ·au.dosyalar bilgisayar ortamında da oluşturulacak veher yıFtekrar tekrar hazırlanmasına gerek kalmayacaktır. Öğretmenlerimiz oluşturdukları kendi. dosyalarım zaman·.··.içinde değiştirip geliştirebileceklerdir.

Program ve<kitaplarla ilgili görüşlerinizi· ikinci. dönemin sonuna doğru okullara gön4ereceğimiz anket sorularıyla ve kısa cevaplı sorularla yazılı olarak da alacağız. Sizlerden gelecekolan görüşler çerçevesinde program ve kitaplarda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Değerli öğretmenler! Şimdi de sizlere yönlendirme-••·-.sınavlarıyla ilgili bilgi aktaracağım. Ancak bundan önce isterseniz birlikte üç yıl önce› yönlendirmeyi nasıl planlamıştık, ne demiştik birlikte hatırlayalım.

Bugün8. sınıfta o~uyan öğrencilere üçyılönce 6..sınıfta ne demiştik: Lisede yabancı dilde öğrenim"görmek. istiyorsanız, 6; sınıfın· sonunda İngilizce dersinde "iyi" seviyeye ulaşırsanız, bu iyinin .not .ileifadesi de_T idi, 7. ve. 8. sınıfta İngilizce Fen ve Matematik

derslerini alarak hazırlanabilirsiniz. Ve ne demiştik: Bu süreçte sizleri 6., 7., ve 8. sınıfta merkezi sınavlarla ölçme değerlendirmeye tabi tutacağız. 6. sınıfta aldığınız notun %20'sini, 7. sınıftakinin %30'unu ve 8. sınıftakinin ise. %50'sini alarak değerlendirme ve yönlendirme yapılacaktır demiştir. Bu süreci hep birlikte yaşadık, yine hep birlikte hatırlayalım. 6. sınıfta sınavları gerçekleştirdik. 7. sınıfa gelindiğinde olacaktı olmayacaktı, yapılacaktı yapılmayacaktı günlerce süren tartışmaları birlikte yaşadık. Sonunda KTOEÖS aldığı eylem kararı nedeniyle soruları çoğaltıp okullara göndermemize rağmen sınavı gerçekleştiremedik. Gerçi bazı okullarda öğretmenlerimiz soruları uyguladı. Şimdi geldik 8. sınıfa daha önceden açıkladığımız oranlara sadık kalarak 8. sınıfın sonunda yönlendirme sınavlarını yapacağız. Geriye kalan %50'yi ise sizlerin üç yılda on iki kez sınıf ortamında yaptığı değerlendirmeler sonucu oluşan "ortaokul diploma derecesinin bir formülle "Temel Eğitim Standart Başarı Puanı"na çevrilerek elde edilecektir.

Yönlendirmedeki temel felsefemiz hem okul, ders ortamındaki öğrenci performansını, hem de ortaokul sonunda ulaştığı düzeyin birlikte dikkate alınarak yönlendirmenin yapılmasıdır. Bir öğrencinin dersteki performansı iyi olabilir. Performansı sonucunda ulaştığı düzey acaba nedir? Acaba bu düzey lisede daha zor olan programlarda öğrenim görebilmesi için yeterli mi? Örneğin bir öğrenci dersinde iyi bir performans göstermiş olabilir. Bir dersten 2 olan notunu iyi bir performans göstererek 4, hatta 5'e çıkarabilir. Bu performansı tek başına tek başına daha zor programlara yönlendirilmesi için yeterlimi. Ulaştığı düzeyin de bilinmesi gerekmektedir. Bu da geçerliliği, güvenilirlik ilkelerine uygun olarak yapılacak standart ölçme değerlendirmeyle olabilecektir. Karpaz'daki, Leke'deki, Lefkoşa'daki bir çocuğun matematik dersinde aldığı notun neyi ölçtüğünü kim bilebilir ki. Bir öğretmen toplama çıkarma sorabilir, bir başka öğretmen türev sorabilir. Bu notun gerçek değeri nedir? Bunu elbette geçerliliği, güvenirliliği olan standartlaştırılmış araçlarla ölçüp değerlendirebiliriz.

Değerli öğretmenler! Yönlendirme konusunda baştan beridir ortaya koyduğumuz temel felsefeye sadık kalarak, süreç ve düzeyi birlikte dikkate alarak yönlendirme yapılacaktır. Yönlendirme sınavı ile ilgili detaylı bilgilere "Yönlendirme Sınav Kılavuz Kitapçığı"nda detaylı şekilde yer verilmiştir.

Değerli 6ğretımmler ··.çağımızda ön plana çıkan ...bir sözcüğe değinmek isterim: "Değişim". İçinde bulıµıduğlu11uluz dönemde belki de tarihin hiçbir döneminde bu- kadar önemli, sürekli ve hızlı olmamıştır. Artık değişim yaşadığımız çağda sürekli olmaktadır. Qeçici değildir .... Şür;ekli değişim toplumsal yaşamın her alanında yer bulmaktadır. Bundan b.. o."y. le ".D. e.ç.. iş.er··· e··k. D.... eğ.İ. şim'. ·· şür.ekli ol·a, cakt. r.... De ği. şim. ve geliş.im.. sür.· e cinde zaman z.aman /gerek.bireysel, gerekse örgütsel dirençlerle karşılaşmaktayız. Bunları dışlamıyoruz, değişim ve gelişmenin. doğal süreçleri, olarak kabul ediyoruz. Kulak veriyoruz, yüzümüzü .dönüyoruz. Kulaklarımızı tıkayaraksırtımızı dönmüyoruz ..

Değerli öğretınenler bu değişim ve gelişim sürecinde, toplumun geleceğine gerek emeğiyle, gerekse görüşleriyle, bilgi ve. deneyimiyle. katkı. koyan tilin. öğretmenlerimize teşekkürlerimi sunarım, hepinize çalışmalarınızda başarılar dilerim.

2.Bölüm

Öğretmen görüşleri bölge ve yere göre aşağıda verilmektedir.

;. J. MağıJsn Bölgesi, Beyarmudu· Ortaokulu

16 /(_asırrı ,2007 'de Beyarmudu Ortaokulu 'nun öğretmenleriyle toplantı· gerçekleşmiştir. Bu toplantıya denetmelerimizden ***Tansu Cenkler*** *katılmıştır: Bu toplantı sonucunda)öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- öğrenci sarısıaz olduğu söy1e11dt(47 öğrenci)
- Öğretmenlerin kadrosunun, iki okulda olduğu ve bunun eğitimi olumsuz yönde etkilediği söylendi. (15 Öğretmen).
- Müzik ve rehb~r öğretmenin okula bir gün· gelebildiği söylendi. Özellikle yönlendirmenin önem kazandığı eğitimimizde rehber öğretmenin her gün okula gelmemesinin eksiklik olduğudile getirildi.

- Öğrenci sayısının az olması nedeniyle Çayönü İncirli, Köprülü köylerinden öğrenci gelmesi sağlanabilir görüşü geleli.
- 7..sınıf kolej sınıfının iyi düzeyde olduğu belirtildi.

2.2. MağusaJJölgesi, folatpaşa Lisesi

16 Kasım< 2Q07'de Polatpaia Lisesi öğretmenlertntn- büyük bir grubuyla toplantı gerçekleşmiştir,.·BU)opfaflıya, -denetmelerimizden Tansu 'Cenkler. katılmıştır. Bu toplantı sonucundaöğretmenler4engelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:

- Kaiahalıkbir 9ğretm¢n grubu katılmıştır.
- Ingilizce.dersi4 beceriyeayrılarak-herbir beceriye yönelik eğitimi farklıöğretmen yapsın görüşü geldi.
- Matematik programı ile kitabı arasında tutarsızlıklar olduğu söylendi.
- Yönlendirme sınavraynı içerikve-kapsam da birkaç kez yapılsın önerisi-geldi,
- Teknoloji ve.Tasarım dersi ile ilgili toplantılar olsun.
- 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Tarih, konularının ağır olduğu söylendi

2.3. İskele Bölgesi, Bekirpaşa Lisesi

21 Kasım·200T'de, ·sekirpaşa Lisesin öğretmenlerininbüyük·bir grubu ile toplantı gerçekleşmiştFrBuloplantıya, ›denetmelerimiidenHatice ***Avşarôğlu*** *katılmıştır. Bu toplantı. sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- İskele ilçesinde de Anadolu Lisesi programın açılması gerektiği görüşü geldi.
- Pen'dersini.fen öğretmeni vermelidir görüşü geldi.
- Akademik İngilizce öğretmen el· kitabı gereklidir ve öğretmen destek ister görüşü geldi.
- Seçmeli derslerin planlanmasında sıkıntı olduğu söylendi.
- Etüd derslerinin tam amaca hizmet etmediği söylendi.
- Etüd derslerinde sınav olmanıalıdırgörüşü geldi.

- Mayısayıında seçmeli ders ve etüd için gerekli olan öğretmen sayısı ve branşı bakanlığa bildirilmelidir önerisi geldi.

f?,~4.' İskele Bölge. s.i,J\fehmetçik Ortaokulu

21 Ka.s. ım 2007 'de Mehmetçik Ortaokulu 'nun bir grup öğretmenyle toplantı fCgerçekleşmiştir.i BU) toplarutyd. denetmelerimizden; ·Eray.. Meder katılmıştır. Bu toplantı i)sonucunda öğretmenlerdengelen olumlu .ve olumsuzdüşünceler. ve öneriler:

k
r

- iskele bölgesine de bir kolej açılsın.
- Anadolu Lisesi programının Türkçe programıda.açılsın önerisi geldi..
- "Türkçe konusunda zayıf öğrencilere ne yapılabilir?"ı:ıorusugeldi.
- Seçmeli ders. tiyatronun planlanmasında sıkıntı olduğu söylendi.
- Meslek Liselerine, yönlendirı;.neninye teşvik etmenin zayıf olduğu söylendi;
- Bilgisayar dersinin, ders saatinin.yetersiz olduğu söylendi
- Bilgisayar ders kitabı He programı atasında farklılıklar olduğu söylendi.

2.5. Girne Bölgesi, 19 Mayıs Türk Maarif Koleji

27 Kasını 2007 'de J9 Mayıs Türk Maarif Kolejinin öğretmenleriyle toplantı ·gerçekleşmiştir.>Bu toplantıya, denetmelerimizden .Alev: Tuğberk: katılmıştır; Bu toplantı <sonucundaöğretmenlerdeıigelen olumlu ve olumsuz düşüncelerve öneriler:

- İngilizce programım, takip etmek ne avantaj sağlar sorusu geldi.
- 6.. Sınıf matematik ders saati azaltılmıştır. (5'ten4'e düştü). Fakat bu saate göre, programın tamamlanması zqrdur görüşü geldi.
- T.Ç. Coğrafyası zorunlu olmalıdır görüşü geldi, Kıbrıs Coğrafyası seçmeli T.C zorunlu olmalıdır görüşü geldi.
- İngilizce dersi için geçerli olan 6,5 not kriteri yükseltilsin görüşü geldi.

- İngilizce Fen ve Teknoloji ders kitabının dili sadeleştirilmelidir görüşü geldi.

2.6. Girne Bölgesi, AnafartalarLisesi

*27 Kasım2007'de Anafartalar Lisesinin öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya; denetmelerimizden.**Şifa Özant** katılmıştır. Bu toplantı sonucunda. öğretmenlerden gelenolumlu ve Olumsuzdüşünceler ve öneriler:*

- İskele-bölgesinde de.Anadolu Lisesi programı uygulayan. bir okul açılsın görüşü geldi.
- Yabancı/ TC kökenli öğrenciler sorunu nasıl çözülebilir.sorusu geldi.
- Okul, orta ve lise olarak ayrılmalıdır görüşü geldi.
- Yönlendirme 6. sınıfta olmalıdır görüşü geldi.
- Meslek Liselerine mesleklere yönlendirme olmalıdır görüşü geldi.
- Yönlendirme yaşı daha erken olmalıdır görüşü geldi.
- Türkçe yönünde de bir elit sınıf olmalıdır görüşü geldi.
- Sınıftekrarıyapan öğrencilere yönelik de ek çalışmalar düşfünülmelidirgörüşü geldi.
- Meslek Lisesi.bölgede açılmalıdır görüşü. geldi.

2.7. İskele Bölgesi, Erenköy Lisesi

*28 Kasım 2007'de Erenköy: Lisesinin öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya; denetmeZerimizden**Eray Meder** katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- Lise Fen sınıflarında İngilizce ders saatleri Sosyal Bilgiler sınıflarına göre neden daha azdır sorusu geldi. İngilizce prngram takip etmek ne avantaj sağlar sorusu geldi.
- Lise de Yabancı Dil, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Matematik ders saatleri 1 veya 2 Saat arttırılsın önerisi geldi,

- Müzik ders programı sınıf sınıf ayrılarak öğretmen el. kitabı oluşturulsun önerisi geldi.
- Müzik dersi için, kaynak, kitap desteği istendiği dile getirildi.
- Türkçe ders saati artırılsın görüşü geldi. Kitap ve program değişmiştir. Bu süre yenikitabave programa yeterli değildir.
- YeniMeslekLiselerine ihtiyaçvardır görüşü geldi.
- 9/·sınıf hazırlık sınıfı olarak algılanıyor. Bu da öğrencilerin daha bilinçli olmasını engeller düşüncesi geldi.
- Alt yapı'sisteınleri, bilgisayar vejntemetbağlantısı olmadığı söylendi.

2.8. İskele Bölgesi, Dipkarpaz Recep Tayip Erdoğan Ortaokulu

2gKasım.2ao?'de·· Dipkarpaz Recep Tcıyip Erdoğan ·.ortaokulu.'nun ijğretm~nleriyle \foplantı gerçekleşmiştir: Bu toplantıya, denetmelertmizden Eray Meder katılmıştır. Bu '.toplantı sonucundaöğretmenlerdengelen olumlu ve olumsuz düşunceleryeöneriler:

- Etüdsaatinin planlanması karneye nasıl yansıyacak sorusu geldi.
- Düşünme.eğitimi dersinifelsefe Q.ğretmenvermelidir görüşü geldi.
- Beden eğitiminde nıalzemeeksikliği var. Malzeme yardımı yapılsın görüşü geldi.
- İnternet ba'.ğlantısıiçin gerekli olan altyapının olmadığı söylendi.
- Fen.ive Teknoloji. 7. sınıf kitabında tüm sistemler. konusu verilmiş ve çok ağırdır görüşü geldi.

2.9. Mağusa Bölgesi, Gönemlere Şht. Zeka ÇorbaQrtaokuhi

29. Kasım 2007'de Gönendere Şht. Zeka Çorba *Ortaokulu'nun öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu. toplantıya, denetmelerimizden Şifa. Özant ve Eray Meder*

katılmıştır. Bu toplamısonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:

- Eğitim sistemindeki. değişimin am.aç ve gidilen·yolu adım adım verilmeliydi görüşü geldi.
- Akademik İngilizce dersinde CD ve öğretmen el kitabı eksikliği var denildi.
- Teknoloji ve Tasarım dersi Verilirken öğretmen eksikliği olduğundan tüm modüllerin sağlıklı verilemediği söylendi.
- Etüdderssaaıi nasıl değerlendirilecek sorusu geldi.
- Etüd dersinin notla değerlendirilmesi olmasın görüşü geldi.
- Türkçe dersinin öğretiminde, zam.ansıkıntısı olduğu söylendi.
- Kıbrıs Tarihi için 1 ders saatinin yetersiz olduğu ve kitabin konularının tamamlamasında sıkıntı olduğu söylendi.
- Sosyal Bilgiler Tarih dersi için öğretmen el kitabı hazırlanmalıdır görüşü geldi;
- Okuma alışkanlığım kazandırmak için bir çalışma yapılsın önerisi geldi.

2.10. Mağusa Bölgesi, Geçitkale Cumhuriyet Lisesi

29 Kasım 2007 'de Geçitkale Cumhuriyet Lisesi *'nin öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden* ***Şifa Özant.*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerdengelen:olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- Fen Lisesi'ne girişte yapılan sınavın neden kaldırıldığı sorusu geldi.
- Yönlendirme sınavında·IGCSE programına girmeyi hedefleyenlerin İngilizce dilinde hazırlanmış soruları yanıtlamayı tercih ederlerse Fen ve Teknoloji ile Matematik derslerinde aldığı puanların her birine %5 dil katkı puanı eklenecekse; bu durum. özel okullardaki öğrenciler için geçerli olacak görüşü geldi.
- Sınavla girilecek okulların alternatiflerini çoğaltalım görüşü geldi.

- Fen Lisesi kapatılmasın aynenşimdiki uygulama devam etsin görüşü geldi
- İngilizce eğitime ilkokuldan başlanmalı. görüşü geldi.
- Sosyal Bilgiler Coğrafya dersinde program çokazaltılmıştır, ÔSYMüniversite sınavı eski programa göre yapılacaksa neden yeni program uygulanmıyor sorusu geldi.
- Eğitim danışmanlık şirketleri kurulsun ön erisi geldi.
- İnternet bağlantısı için gerekli olan alt yapının eksik olduğu söylendi.

2.11. Lefkoşa Bölgesi, Atleks Sanerler Ortaokulu

4 Aralık 2007'de LejkoşaAtleksSanerler ortaokulu'nun öğretmenlerininbüyükbir grubu ile toplantı gerçekleşmiştir: Bu toplantıya, denetmelerimizden ***Hatice Avşar Oğ/u*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- Sınıf tekrarı yapan öğrencilere farklı alternatifler üretilmelidir görüşü geldi:
- "Fen Lisesi" neden kapatıldığı sorusu geldi
- Fen Lisesi kapatılmasın görüşü geldi,
- Türkçe sınıflarında ilerlemek isteyen başarılı öğrencilerin zayıf öğrencilerle aynısımfta olmalarının olumşuzluga neden olduğu görüşü geldi.
- Sınıflar ayrıştinlmamalı görüşü geldi.

2.12. Lefkoşa Bölgesi, Şht, Hüseyin Ruso Ortaokulu

4 Aralık 2007'de Şht. Hüseyin Ruso Ortaokulu'nun öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden ***Tansu Cenkler.*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz qüşüncelerve öneriler:*

- KıbrısTarihi ders saatinin yetersiz qlduğugöfüşü geldi.

- Kıbrıs Tarihi ders kitabı içeriğinin çok kalabalık olmasına rağmen, ders saati süresinin yetersiz olduğu görüşü geldi.
- Kıbrıs Tarihi öğretmen el kitabı hazırlanrrıalıdır görüşü geldi.
- Ders saatlerinin arttırılması önerisi geldi.
- Seçmeli Türkçe dersi kaldırılsın önerisi geldi.
- Matematik ders kitabı ve programına göre ders saati süresinin yetersiz .olduğu söylendi.
- 6.7. ve 8. sınıflarda merkezi sınav olsun görüşü geldi.
- 20 Temmuz Fen Lisesi kapanmasın ve anadilde ilerleyecek olan öğrenciler için bir hedef olsun önerisi geldi.
- "Multiple Fun" konuşma ve dinleme becerisine yönelik çalışma yapılmasın. Bilim dersiverilsin önerisi geldi.

2.13. Güzelyurt Bölgesi, Lefke **Gazi Lisesi**

6 Aralık 2007 'de Lefke. Gazi Lisesi *'nin öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelertmizden* ***Lütfiye Fedai*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- Yönlendirme sınavı sonucunda .ingilizce programına giren bir öğrenci, ileriki yıllarda fikir değiştirirse ne olacak diye soruldu ..
- Okulda okuma- yazma problemi olduğu söylendi.
- Sınıf geçme ile ilgili önlem alınmalı, değişiklikler yapılmalı önerisi geldi.

2.14. Mağusa Bölgesi, Şht, Turgut Ortaokulu

6 Aralık2007'de Şht. Turgutürtaokulu'nun *öğretmenleriyle. toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden* ***Lütfiye Fedai*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumluve olumsuz düşünceler ve.öneriler:*

- 15 yaşını dolduran ve orta 3. sınıfitamamlayan öğrenciler ne olacak sorusu geldi ..

- 6. ve 7. sınıfta yapılan sınavın amacı yönlendirme mi?, merkezi ölçme mi? yoksa program bütünlüğü sağlamak mıydı diye soruldu.

2.15. Lefkoşa Bölgesi, Bayraktar Ortaokulu

11 Aralık 2007'de Bayraktar Ortaokulu'nun *öğretmenlerinin bir grubuyla toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden Şifa Özant katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- Sosyal Bilgilerin belirlenen ders saati yeterli değildir görüşü geldi.
- Kıbrıs Tarihi 6. sınıf ders kitabının arkeoloji ağırlıklı olduğu ve ağır terimleri içerdiği söylendi.
- Almanca derslerinin az olduğu görüşü geldi.
- İkinci dil imkanı verilmelidir görüşü geldi
- Türkçe programı ile Türkçe ders kitabı uyumsuzdur görüşü geldi.

2.16. Lefkoşa Bölgesi, Lapfa Yavuzlar Lisesi

12 Aralık 2007'de Lapta Yavuzlar Lisesi'*nin öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden Lütfiye Fedai katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- 'Akademik yönden ilerlemeye ilgisi Olmayan çocuklara yönelik de ayrı bir program olmalıdır görüşü geldi.
- Liselerde de sınavlar merkezi olmalıdır görüşü geldi.
- 8; Sınıfı bitiremeyip sistem dışı kalan öğrenciler ilerisi için sorun teşkil eder, Bu nedenle 8. sınıf iki yıl üst üste okutulmalı görüşü geldi.
- Meslek Lisesine bölgede ihtiyaç olduğu söylendi.
- Özel eğitim yönünde destek gerekir görüşü geldi.

- 6. Sınıf İtat<~ iS111lflarına yerleştirilme yapılırken; İngilizce dersi için gerekfii6}~'Ş0~e, notunun yanında ortalamaya da kriter şart koşulsun önerisi geldi.
- 'fifrkçelômplarınınınasıl kullanılacağına yönelik bir .bilgilendirme toplantısı olsun önerisi geldi.
- Liselerde Sosyal BilgilerTarfüdersinde zamanın yetersiz olduğu söylendi.
- İnkılap Tarih.inde birçok konunun tamamlanamadığı, sürenin·yetersiz olduğu söylendi.
- ›Kıbrıs Tarihi kitaplarının.kullanımı iIJ ilgili seminer olsun görüşü geldi.
- Aradönemcie deHi:zmetiçi.eğitimler olsun önerisigeldi..
- Tarihi gezi olsun, güney ayağı da olsun önerisi geldi.

2.17. Lefkoşa Bölgesi, Demokrasi Ortaokulu

14 Aralık 2007:'de. Demokrasi/Ortaokulu' *nun öğretmenleriytetoplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu vi olumsuz düşünceler .ve öneriler:*

- İlkokullarda okuma ve· yazmanın tam olarak. öğrenilmesine yönetik çalışma'. yapılması konusunda öneri geldi.
- 9. Smıfın, okuma ve yazmanmtam olarak kazaadırıfmasi.Için geç olunduğu söylendi.
- Yönlendirme sınavındaki sorularınneden kısa cevaplı olacak.diye soruldu.
- Yönlendirme sınavı sorularınırçkısacevaplı olması objektif değerlendirmeyi ·····güçleştirecekgörüşü geldi.
- Okuma kitabı bağışı yapılması 'istendi.

2.18. Güzelyurt Bölgesi, Güzelyurt Türk Maarif Koleji

18 Aralık 2007'de Güzelyurt Türk Maarif Koleji *öğretmenlerinin büyük bir grubu ile toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden* ***Tansu Cenkler*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- Haftalık ve yıllık ders plan formları CD ortamında da olsun görüşü geldi.
- Anadolu Liselerini tercih edecek olan ve yönlendirme sınavını İngilizce cevaplandıran öğrencilere de %5'lik dil katkı puanı verilmeli görüşü gelmiştir.
- Neden Kolejler, Bülent Ecevit Anadolu Lisesine (BEAL) dönüştürülüyor sorusu geldi.. Yoksa BEAL (Bülent Ecevit Anadolu Lisesi) daha mı başarılıdır sorusu geldi.
- Sınıflardaki öğrencilerin arasındaki düzey farklılıkları öğretimi olumsuz etkiler görüşü geldi.
- İlkokuldan okuma-yazma bilmeden ortaokula gelen öğrenciler sorun olur görüşü geldi.
- İlköğretimde okuma-yazma gelişimi konusunda yapılmış araştırma raporu var mıdır sorusu geldi ve istendi.
- Pratik Sanat Okulları açılsın görüşü geldi.

2.19. Güzelyurt Bölgesi, Kurtuluş Lisesi

18 Aralık 2007'de Kurtuluş Lisesi'nin *öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, denetmelerimizden* ***Tansu Cenkler*** *katılmıştır. Bu toplantı sonucunda öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:*

- 10. Sınıf Sosyal Bilgiler ve 11. Sınıf Sosyal Bilgiler ile Yabancı Dil Sınıflarında Matematik dersinin olmaması soruna neden olur görüşü geldi..
- Ticaret Lisesi Muhasebe bölümünde muhasebe ve matematik dersinin olmadığı söylendi.

- Aynı amacı güden G~ıel yeMeslek·.Liseleri birleştirilip çok· amaçlı liseler neden oluşturulmuypf sorusu geldi. Ayrıca bölgesel birleştirilmeler yapılabilir görüşü geldi.
- Liselerdeki 8. saatbÔştur. I<olfaaliyetleri konulmuştur ama etkili bir şekilde yapılmadığın<lanboşuna zaman gider görüşü geldi. 7 saat olsun denildi.

?.20o 1Ylağusai Biilgçsi Canbulat- ÖzgürlükOrtaokulu

24 *~raiıkTi.200Tde* Canbulat-· Özgürlük .Ortaokıılu'nun *öğretmenleriyle.·· toplantı gerçekl~ştirilmes(a;açlan;ışiir Okuldaki toplantıya sendika eylem karan alması nedeniyle toplantıgerçekleşe,nedJ ··Bu nedenle .okul ···öğretmenleriyle, öğretınenler •odasıntla. sohbet ederek bilgi verf!mey~ ve bilgi. alınmaya çalışıldı. Denetmelerimizden Eray Meder de. bu görüşmeye··katılmıştır.*

Busohbet sırasında öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ye öneriler.;

- KıbrısTarihi dersinin; ders saıtininaz olduğu görüşü geldi.
- Dilbilgisi programı yenilenmelidir görüşü geldi.
- İlkokul seviyesinde ((Türkçe} öğrencilerin olduğu ve İlkokul Türkçe ders kitabının gönderilmesi istendi.
- Fen ve Teknoloji dersi için, öğretmen el kitabına ihtiyaç olunduğu söylendi.

2.21. l\tlağıısa Bölgesi, Canal<kale Ortaokulu

26Aralık. 2007'de Çanakkale Ortaokulu *öğretmenlerininbuyukbtr grubu .iie toplantı c.ger~ekleşmiştir.·Bu, toplantıya, denetmelerimizden Hatice Avşaroğlukatılmıştır.*

Bu toplantı sırasındd öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:

- But()pian.tıya.da sendika, eylem kararı koymuştur.
- Yönlendirme sınavında öğrencilerin isimleri kapalı olsun önerisi geldi.
- Yö:nlendirme sınavında .·her konu alanından 10. soru sorulması azdır.· görüşü geldi.
- Fen.;ve Teknoloji 7. sınıf ders kitabında makaralar konusu yüzeysel .olarak anlatılmıştır görüşü geldi. Aynı şekilde eğik düzlem konusunda da konu yuzeyseldir. Konuaçılmamıştır. BUnedenle öğretnienelkitabı hazırlanmalıdır görüşü.geldi,
- Yönlendirme sınav başvurusu da, belirli kriterlere dayalı olsun görüşü geldi.
- Sosyal.Bilgiler.için ayrılan Sürenin yetersiz'olduğu söylendi.

2.~2~ Lefkoşa Bölgesi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

27 Aralık 2007'de Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi *öğretmenleriyle toplantı gerçekleştirilmiştir.;JJu toplantıya, denetmelerimizden* ***BernaYılmawğlu*** *kahlmıştır.*

Bu toplantı sırasında öğretmenlerden gelen olumlu .·ve.•.·.olumsuzduşütıceler ve öneriler:

- Binanın fiziki yapısının yeterli olmadığı ve.ihtiyaca cevap vermediği söylendi
- Yıllık Plan öğretmene hazırverilsin Önerisigeldi.
- l'Jüfüsa yeni ekienen öğrencilerle ilgili ne planlandığı soruldu.
- Yeni müzik, resim teknolöjil~rin eyönelik eğitimler ve toplantılar yapılması istendi.
- Okulda yeni program açılırken öğretmenin görüşü alınmalıdır görüşü denildi.

- A Level programı da açılsın görüşü geldi..

2.25. Mağusa Bölgesi, Gazi Mağusa Namık Kemal Lisesi

2 Ocak 2008'de Gazi ><Mağusa Namık Kemali Lisesi *öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir.*

Bu toplantı sırqsfnda öğretmenlerden•gelen olumlu .ve olumsuz düşünç~ler ve öneriler:

- Sell.cl.ikanneylem kararı nedeniyle 15 öğretmen katılmıştır..
- Lise Felsefe grubu ders kitabı yoktur denildi.
- 1 ſ. Şınıf1:3depiyat_derşi, ders .ki{abıt1Jl1 çok farklı türlere yönelik çok .etkinliği oldıığusöylendL·
- ···Edepiya(derSi.·.kiJal?ı.ıda:{okutıılacak.metinler ve izlenecek yol bakanlık tarafındanJ1azzırlanıp.gönderilnwlidirgörüşıgeldi.
- Edebiyat ve Sosyal Bilgiler ders saatleri dengelenmeli görüşü geldi.
- Psikoloji sadece Sosyal Bilgiler bölümünde olmamalı, TM bölümünde de olması gerekir görüşü geldi.
- Kıbrıs Türk Edebiyatı ile Türk Edebiyatının konuları paralelleşsin önerisi geldi.
- ··.•TanıtmıyeYönlendirinedershınsağlıl<lı.·yapılrıu:td.ığsöyleııdi
- Okuljçin rehberöğretmeniny~tersiz olduğu söylendi.
- G-eııelLi~eler için 36 saatinyetersi:z oldüğıı .söylerıdL
- MeslekLiselerine olan önyargıorfadan kafüırılmalıdtrgfüüşü geldi
- Yöp.lendirme ilkokuldan ve uygulanmaya'. dayalı olarak gerçekleştirilmelidir görüşü geldi.
- Resim ve müzik liselerde seçmeli olmalıdır.

2..23.. Lefkoşa Jıölg~si, Jlayraktar Türk Maarif Koleji.

27 Aralık 2oorde Bayraktar Türk Maarif. Kolejinin *öğreJnıenlerinin kalabalık bir· grubuyla toplantı gerçekleşmiştir. Bu toplantıya, ďenetmelerimizďen* ***Alev Tuğberk*** *katılmıştır.*

Bu toplantı sırasında. öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz diişünçeler ve öneriler:

- Senclika eylenı kararına rağınen. kalabalık bir öğrettnengrubu katıldı.
- Meslek Liselerine yönelikte yönlendirınenin ve bilgilendirmenin yapılması istendi.
- Öğrenme güçlüğü. çeken öğrenciler olduğu ve özel eğitime ihtiyaç dµyulcluğu söylendi.
- ÖzeLeğitim uzmanına .ihtiyaç olunduğu söylendi.
- Pratik sanat okulları açılsın önerisigeldl,

2.24. Mağus~ Bölgesi,/Gazi Mağus~ TürkM:aari(Koleji

27A,'~ük *2007'de.* Gazi Mağusa: Türk. Maarif Kolejinin· *öğret,nenleriyl? toplantı gerçekleşmiştir:.}!utoplantı sırasında öğretmenlerden gelen·olumlu ve olumsuz düşünceler* .ve *öneriler:*

- S.endil<anm eylem kararınedeniyle 22.öğretmen toplantıya katılmıştır:
- Sınıfsorunuokluğu ve sınıflarınkalapalık6lduğu söylendi.
- l(ıbns Jarihi ders kitabının belirlenen sürede tamamlanması zordur görüşü geldi.
- IGCSEders programlanyeninden düzenlenmeli önerisi geldi.
- "Art" bölümünı.deöğretmen sorunuVar denildi.

:;irneBölgesi, Esentepe Ortaokulu

4 Ocak 2008 Esentepe Ortaokulu 'nun tüm öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu ı sırasında öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:

- Toplantıya okulun tüm öğretmenleri katılmıştır. (11 öğretmen)
- Programların tamamlanması için süre yeterli değildir görüşü geldi.
- 6. sınıf matematik programı ve ders kitabının çok yoğun olduğu görüşü geldi.
- Meslek Liselerinin kapasiteleri ve niteliği artırılmalı görüşü geldi.
- Meslek Liseleri teknolojiye, yeniçağa ayak uyduramadığı görüşü geldi.
- 9. sınıfa gelemeyen ve zanaata ve sanata ilgisi olan çocuklara nasıl bir program uygulanacak diye soruldu.
- Mesleğe yönlendirme 6. sınıfta olmalıdır görüşü geldi.
- Yeteneğin keşfedilmesi için yönlendirme faaliyetlerine ilkokuldan başlanılmalıdır görüşü geldi.
- Ders geçme sistemi değiştirilmelidir görüşü geldi.
- Müzik, Resim, Beden Eğitimi gibi dersler zorunlu olsun önerisi geldi.
- Beden Eğitimi ve Müzik programı uygulanabilir değil görüşü geldi.

.efkoşa **Bölgesi, Değirmenlik Lisesi**

8 Ocak 2008 Değirmenlik Lisesinin öğretmenleriyle toplantı gerçekleşmiştir. Bu ı sırasında öğretmenlerden gelen olumlu ve olumsuz düşünceler ve öneriler:

- 40-45 kişilik öğretmen grubu toplantıya katılmıştır.
- Yönlendirme sınavı sonuçlarında diploma derecesinin % 50 alınması uçurumlara neden olur görüşü geldi.
- Yönlendirme Sınavının puanlamasında eşitsizlik olduğu söylendi
- Yönlendirme Sınavı çerçevesinde yapılacak olan, İngilizce konuşma sınavının standardı nasıl oluşacak sorusu geldi.

- Öğrenci Temel Eğitim Puanı hesaplanırsa eşitsizlik olur görüşü geldi. Bir okulun sınava giren öğrencilerinin diploma dereceleri yüksekse okulun başarı puanı düşer görüşü geldi.
- Merkezi sınavın 7. sınıfta olmaması yönlendirmeyi zayıflattı görüşü geldi.
- Ders geçme, belirli sınıflara girebilme (Yönlendirme Sınıfları) ile ilgili daha katı daha belirleyici kriterler getirilsin önerisi geldi.
- 6. Sınıf Matematik kitabının belirlenen sürede tamamlanamayacağı söylendi.
- Yönlendirme sınavının daha objektif olması için, çoktan seçmeli test yapılması önerildi.
- Örnek soru gönderilmesi istendi.